

ÚJ

KÖZNEVELÉS

2018. | 74. ÉVF. KÜLÖNSZÁM

Komplex Alapprogram
Tanulni élmény!

„Nagyon sokat
köszönhetek
a tanárainmnak”

Csemer Boglárka

Boggie

a Komplex Alapprogram
nagykövete

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Lapszámainkat elolvashatja online a folyoiratok.ofi.hu oldalon.

TanTrend

OKTATÁSI PORTÁL

Pedagógusokról pedagógusoknak! Interjúk, hírek, cikkek, beszámolók. Maradjon trendben velünk!

tantrend.hu

Mikor csengetnek már be?

Szöveg: **Indri Dániel Janisz** főszerkesztő | Fotó: Dömölky Dániel

Hányszor láttunk már a tanórán lopva a telefonjukra pillantó gyerekeket, és hallottuk a tanároktól: „*Ne beszélgetsek!*”; „*Tegyétek el a telefonokat!*”

Ugye ismerősek a fenti mondatok?

Hosszú évek óta sok vita folyik arról, milyen irányba haladjon az oktatás, mi kerüljön bele, vagy éppenséggel mit vegyenek ki a Nemzeti alaptantervből. Számtalanszor találkozunk olyan kifejezésekkel, mint differenciált oktatás, a problémamegoldó képesség és a kreativitás fejlesztése, frontális oktatás helyett pár- és csoportmunka, játszva tanulás.

A Komplex Alapprogram (KAP) módszertana mindezt magában foglalja. Szemlélet- és attitűdváltást kíván elérni a köznevelésben, hiszen ma már egészen más eszközökkel lehet lekötni a gyerekek figyelmét, mint akár húsz évvel ezelőtt. A program kiemelt célja az oktatáspolitikai egyik legégetőbb aktuális problémájának, a végzettség nélküli iskolaelhagyásnak a mérséklése.

Ahogy Boggie, a KAP nagykövete is említi a vele készült interjúban, hogy nagyon sokat köszönhet a tanárainak, úgy én is bátran kijelenthetem: egészen más ember lett volna belőlem, ha nem kerülök olyan szerencsés helyzetbe, hogy kiváló tanító- és tanáregyeniségek egyengessék az utamat. Ennek a programnak a célkitűzéseit is csak akkor tudjuk sikeresen megvalósítani, ha hasonlóan lelkes és nyitott pedagógusok – akiből hiszem, hogy nagyon sok van – csatlakoznak hozzá.

Lapszámunkban interjút olvashatnak az egri Eszterházy Károly Egyetem rektorával, dr. Liptai Kálmánnal és a projekt szakmai vezetőjével, Révész Lászlóval, valamint a KAP alprogramjainak vezetőivel, illetve fejlesztőjével. Utánajártunk annak is, milyen szakmai támogatást kapnak a programhoz csatlakozó iskolák és pedagógusok. A program egyik fontos célkitűzéséről, az eltérő képességű és szociális háttérű tanulók felzárkóztatásáról K. Nagy Emese, az Élménysuli mibenlétéről Czók Brigitta számol be. Ellátogattunk egy, a programot megvalósító iskolába is, ahol egy pedagógussal, egy szülővel és három kisdíakkal beszélgettünk arról, hogyan működik mind-egy a gyakorlatban. A bevezetéssel járó kihívásokról pedig egy intézményvezetőt és egy tankerületvezetőt is megkérdeztünk.

Bízom benne, hogy a témában elmerülve minél többen kapnak kedvet, hogy csatlakozzanak a programhoz, és a nem is olyan távoli jövőben már a következő mondattal indulhat egy tanóra: „*Vegyétek elő a telefonokat, és beszéljétek meg, mit láttatok az interaktív térképen!*”

Hiszen tanulni élmény!

Új Köznevelés magazin

Alapító: Emberi Erőforrások Minisztériuma
Kiadó: Eszterházy Károly Egyetem Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet (EKE OFI)
Felelős kiadó: Dr. Liptai Kálmán, az Eszterházy Károly Egyetem rektora
Felelős szerkesztő: Kamp Alfréd, az EKE OFI tankönyvkiadási igazgatója

Főszerkesztő: Indri Dániel
Olvasószerkesztő: Földes Zsuzsanna
Tördelőszerkesztő: Pattantyus Gergely

Hirdetés: koznevelas@ofi.hu

Cikkeket az alábbi e-mail-címre várunk:
 koznevelas@ofi.hu (Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Meg nem rendelt cikkekért nem áll módunkban honoráriumot fizetni.)

SZERKESZTŐSÉG:

Cím: 1074 Budapest, Rákóczi út 70–72.
Levelezési cím: EKE OFI, 1581 Budapest, Pf. 14.
E-mail: koznevelas@ofi.hu
Honlap: folyoiratok.ofi.hu/uj-koznevelas

Layout-tervek: Salt Communications Kft.
Címdal: Csemer Boglárka Boggie
 (fotó: Emmer László)
Fotók: Shutterstock.com

ISSN 2064-0625

Terjedelem: 3,25 év
Készült: 2000 példányban

Nyomda: Alföldi Nyomda Zrt.
 (4027 Debrecen, Böszörményi út 6.)

Tartalom

BEKÖSZÖNTŐ

- 1 Mikor csengetnek már be?

AZ ALAPPROGRAMRÓL

- 3 Interjú **dr. Liptai Kálmán** rektorral
- 6 Interjú **Révész Lászlóval**, a projekt szakmai vezetőjével

ALPROGRAMOK

- 10 Interjú **Oláhné Téglási Ilonával**, a Logikaalapú alprogram vezetőjével
- 14 Interjú **Bognár-Nagy Dórával**, a Testmozgásalapú alprogram vezetőjével
- 17 Interjú **Dudás Annával**, a Művészetalapú alprogram fejlesztőjével
- 21 Interjú **Magyar Istvánnal**, az Életgyakorlat-alapú alprogram vezetőjével
- 24 Interjú **Dr. Racsko Rékával**, a Digitális alapú alprogram vezetőjével

CÍMOLDALON

- 26 Interjú **Boggie**-val, a Komplex Alapprogram nagykövetével

GYAKORLATI MEGVALÓSÍTÁS

- 30 Szakmai Támogatórendszer (SZTR)
 Interjú **Hollóné Bódi Katalinnal**, a KAP Országos Pedagógusképző és -továbbképző Központjának igazgatójával és **Jobbágy Zsuzsával**, az SZTR-munkacsoport vezetőjével
- 34 A Komplex Alapprogram iskolahálózat és az Élménysuli
- 38 Differenciált fejlesztés heterogén tanulócsoportban (DFHT)
- 42 Középpontban az élményalapú és személyközpontú oktatás
 Interjú **Ballagó Zoltánnal**, az Egri Tankerületi Központ igazgatójával
- 44 „Ez a program valódi megújulást hozhat”
 Interjú a Komplex Alapprogram bevezetéséről **Bögös Istvánnal**, a ceglédi Várkonyi István Általános Iskola igazgatójával
- 46 Élménysuli a gyakorlatban

„Hinni kell abban, hogy van saját utunk”

Sokszor elhangzik az a jó tanács, hogy ne tárgyakat, hanem élményeket gyűjtsünk. Interjúnkban egy olyan nagyszabású vállalkozásról lesz szó, amely tervekből immár a megvalósulás fázisába ért, és segít élménnyé varázsolni azt, amit sokszor csak kötelességnek érzünk: a tanulást.

A Komplex Alapprogram kapcsán arról beszélgettünk **dr. Liptai Kálmánnal**, az Eszterházy Károly Egyetem rektorával, hogy a „Tanulni élmény” mottó jegyében miként tehető örömtelivé a tanulás a 21. század iskolájában.

Szöveg: **Sütő Gergő**

Eszterházy Károly Egyetem épülete

Rektor úr miben látja a Komplex Alapprogram megvalósulásának a jelentőségét?

Úgy vélem, egy projektbe foglalt, új és nem megszokott szemléletmód kap lehetőséget a készülő Nemzeti alaptantervvel összhangban, és ez mindenképp kiemelt jelentőségű. Azt is fontos megemlíteni, hogy mi nagyon szerettünk volna valami újat teremteni az oktatásban. A Komplex Alapprogram elnevezésű projekt elnyerésével – több egyetemmel együtt – lehetőséget kaptunk a magyar kormánytól a megvalósítására. Mindig azt vallottam, hogy hinni kell abban, hogy van saját utunk. Mindez 2013-ban kezdődött. Egy új módszert álmotunk meg, ami mára valósággá vált. Ez számomra is különleges helyzet, mivel gyermekkoromtól fogva hasonló iskolát szerettem volna látni, mint amilyenbe én jártam egy kísérleti matematika-ének tagozaton Egerben. Így hatalmas jutalom, hogy részese lehetek a program megvalósulásának.

Eger különleges hely, hiszen itt az álmok rendre valóra válnak. Hol 250 év alatt, hol csupán pár év kell hozzá.

Tréfásan azt mondhatnánk, ha valaki megérzi a Bükk csodálatos illatát, az vagy iskolát akar alapítani, vagy iskolába szeretne járni. 1762-ben, mikor gróf Eszterházy Károly püspök ideérkezett, leült az egyik környező dombra, nézte a szőlőt és a szorgoskodó embereket, majd úgy döntött, hogy egyetemet szeretne alapítani. Munkássága alatt – 37 hosszú évet töltött Egerben – legfőbb célja az oktatás fejlesztése és iskolák építése volt. Igaz, a kérdésben jelzett 250 év kellett ahhoz, hogy Egernek egyeteme legyen, ahogya a püspök mindig is szeretne volna. Őt idézve: „Aki iskolát épít, az a jövőt építi.” Pyrker János egri érsek az értékes gondolatokat továbbítte, neki köszönhető a magyar nyelvű tanítóképzés elindítása hazánkban. Elmondhatjuk: a vágyak nálunk tényleg valóra váltak. Manapság pedig nincs más dolgunk, mint Eszterházy gondolatait átültetni a 21. század nyelvére. Hinni abban, amit csinálunk, és akkor valósággá álmodhatunk mindent.

Dr. Liptai Kálmán rektor (fotó: Szántó György)

Hogyan született meg az Élménysuli víziója?

A vízió sok apró részletből állt össze. Az igazság az, hogy nem volt egy konkrét elképzelés, csak az volt egyértelmű, hogy egy módszertanilag új és a diákok számára vonzó iskolát szeretnénk megalkotni. Néhány részletet emlétek a teljesség igénye nélkül. Általános iskolában a játékos megközelítést hangsúlyozó Dienes-módszerrel tanultam matematikát, amely új utakat mutatott számomra. Soha nem éreztem matematikaórán, hogy iskolában vagyok, sokkal inkább játékként éltem meg. Az énekórák is varázslatosak voltak, tele érdekességgel. Egy másik fontos mozzanat volt, hogy dr. Pajtkókné dr. Tari Ilona, az egyetem oktatási, képzésfejlesztési és tanulmányi ügyekért felelős rektorhelyettese létrehozott egy online virtuális szobát, ahol egy helyen minden szükséges segítséget megtalálhattak a földrajzot tanító szaktanárok. Itt fogant meg az a gondolat, hogy a pedagógusoknak könnyen elérhető, játékos és szakszerű segítségre van szükségük. Meghatározó élmény volt, hogy megismerhettem Tatán a Fürkész program vezetőjét, Kun Katalint, aki arról mesélt, milyen pozitív hatással van a tánc a gyerekek tanulmányi eredményeire. A vízióhoz szükség volt még Fenyvesi Kristóf Élményműhelyére, amely évek óta az egész világon diákok ezreinek fejében köti össze sikeresen a matematikát és a művészetet.

Kellett továbbá rengeteg külföldi oktatási innovációs példa. Nagyon fontosnak tartom kiemelni a Magyarországon hejőkeresztúri modellként ismert sikeres iskolafejlesztő módszert. A dr. K. Nagy Emese által

megálmodott és kidolgozott módszer olyan iskolát, iskolahálózatot támogat, ahol öröm pedagógusként dolgozni, ahol a hozzáadott érték a kimagasló teljesítmények között van az országban. Nem túlzás azt állítani, hogy a hátránykompenzáció terén ott a kulcs a kezünkben, csak a használatát kell elsajátítani. Ezen a ponton a testmozgás, a művészet, a logika, az életgyakorlat, a digitális világ és természetesen a hátránykompenzáció összeért. A megvalósuláshoz nélkülözhetetlen volt a Pölöskei Gábornéval való találkozás, aki akkor köznevelésért felelős helyettes államtitkárként megerősített abban, hogy ő is ilyen iskolát szeretne. Hirtelen azt láttuk, hogy valóban ez a mi utunk. Az építkezés persze mindig nehéz, de remek, fiatal csapatunk van, amely eltökélten munkálkodik rajta.

Hogyan indult el a munka?

A legfontosabb az volt, hogy a csapat összeálljon. A projekt karaktere fokozatosan alakult ki, nem tudtuk, sikerül-e megvalósítani, vagy sem. Mi, ha jónak ítélünk egy elképzelést, akkor általában nekilendülünk. Nem vártunk, hanem elkezdtünk dolgozni. A kollégák hittel munkálkodtak egy hivatalosan még el nem nyert projekten. A termékeny ötletek jóvoltából elkezdtek összeállni a területek, és mire kiírták a pályázatot, mi már egy kidolgozott projekttervet tudtunk felmutatni. Összeállt egy nagy konzorcium, benne a magyarországi pedagógusképzéssel kiemelten foglalkozó egyetemekkel és az Oktatási Hivatallal, aminek eredménye rengeteg remek szakember közös alkotómunkája lett.

” A gyerekek jól fognak teljesíteni, és ezt nem külső szigor hatására, hanem önmagukból építkezve érik el. A programnak köszönhetően otthon mosolyogva mesélnek majd az iskoláról. ”

„Hass, alkoss, gyarapíts: s a haza fényre derül.” Hol tart ma az alkotás folyamata?

Amikor az első, a Komplex Alaprogram alapvetéseit tartalmazó könyvek elkészültek, akkor kezdtek kézzelfoghatóvá válni az elképzeléseink. Elindultak a továbbképzések, amelyekre már most rengeteg pedagógus jelentkezett. A jelentkezés folyamatos, egyre többen látják és érzik, milyen változást hozhat a Komplex Alaprogram. Működik továbbá a Szakmai Támogatórendszerünk, amely állandó biztonságot és segítséget nyújt a pedagógusoknak.

Redkívüli dolog, hogy dr. Ternyák Csaba érsek úr mellénk állt, és támogatta, hogy az egyházi iskolák pedagógusai is megismerhessék a programot. Az Egri főegyházmegyéhez mint iskolafenntartóhoz nagyszámú intézmény tartozik, így az ő érdeklődésük is megerősíti, hogy jó úton járunk. Kezdünk országosan ismertté válni, ebben segít nekünk Csemere Boglárka is, aki a 2015-ös Eurovíziós Dalfesztiválon képviselte hazánkat Bécsben. Amellett, hogy nagyköveti szerepet tölt be, egy dalt is írt a program népszerűsítésére. Egy olyan küldetés bontakozott ki előttünk, amilyenre mindig is vágytunk. Nyilván nem mondhatjuk, hogy ez a módszer mindenre választ ad, de úgy gondoljuk, egy a sok jó közül, talán az egyik legjobb. Azt is előremutató dolognak gondoljuk, hogy az azt alkalmazó iskolák közösen fejleszthetik, tökéletesíthetik a módszert, és az alkalmazás során a gyerekekkel együtt sok örömet lelhetnek benne. Igyekszünk nemzetközi téren is megmutatni a Komplex Alaprogram értékeit, Magyarországról egyedüliként meghívást kaptunk egy tajvani módszertani konferenciára. Reménykedünk a sikeres premierben.

Egy pedagógusnak mitől lesz élmény az iskola?

A pedagógusnak a legnagyobb örömet a csillogó szem párok szerzik az órákon. Ha olyan módszereket tud alkalmazni, amelyek megsokszorozzák a jó érzéssel ott ülő gyermekek számát, akkor gyakorlatilag minden nap örömforrás a számára. Ez az, amiért dolgozunk, és ebben segít a Komplex Alaprogram.

És mit ad a diákoknak?

Mindig valami érdekes fog történni velük. Abban az életkorban, amikor valaki „minden akar lenni”, nincs annál nagyobb öröm, mint hogy egymás után érik az izgalmas ingerek. A diákok olyan iskolába járhatnak majd, amelyben a felfedezés nagyszerű élményében lesz részük – innen az Élménysuli elnevezés.

Végezetül a szülőket se hagyjuk ki...

A gyerekek jól fognak teljesíteni, és ezt nem külső szigor hatására, hanem önmagukból építkezve érik el. A programnak köszönhetően otthon mosolyogva mesélnek majd az iskoláról. Élvezettel fognak tanulni, játékként élve meg a tanulást, ez pedig a szülőknek is öröm.

Jelenleg három kiemelt projekt fut az Eszterházy Károly Egyetem égisze alatt. Ha előretekint húsz évet a jövőbe, reményei szerint mit lát?

Tényleg sok értékes folyamat zajlik most nálunk. Véleményem szerint Magyarországnak a jövőben is szüksége lesz olyan kutatóintézetre, amelynek a feladata a nyomtatott és digitális tankönyvek megalkotása, a Nemzeti alaptanterv gondozása, illetve a közoktatás és felsőoktatás kutatása, állandó korszerűsítése. Jó lenne, ha az egyetemek közösen gondolkodnának a pedagógusképzés megújításán és bölcs egyetértésben a továbbképzési rendszer minőségi megvalósításán, akár a most kifejlesztett Szakmai Támogatórendszer tapasztalatait is felhasználva. Ezek a hangsúlyok a következő húsz esztendőben szerintem nem fognak változni. Persze a válaszok igen, az fel sem merül senkiben, hogy egy pillanatra is hátra lehet dőlni. A Komplex Alaprogram fiatalos voltát éppen az adja, hogy rugalmas és változásra képes. Abban bízunk, hogy egy újító szemléletű, étellel teli, gyermekközpontú és vidám tanártársadalmat nevelünk fel az országban, amire mindenkor nagy szüksége van a magyar nemzetnek.

„Élménysulikat szeretnénk megvalósítani”

Interjú Révész Lászlóval

Révész László
szakmai vezető

Révész Lászlóval, a Komplex Alapprogram szakmai vezetőjével a kompetenciafejlesztés fontosságáról, a kooperatív módszerek szélesebb bevezetéséről és a Komplex Alapprogram koncepciójáról, eredményeiről, vállalásairól beszélgettünk.

Szöveg: **Hegedűs Mihály**, a TanTrend főszerkesztője | Fotó: Kakuk Dániel

Hogyan foglalná össze röviden és közérthetően, hogy miről szól a Komplex Alapprogram?

A Komplex Alapprogram egy európai uniós finanszírozású, kiemelt projekt. Az egyik fontos célja a végzettség nélküli iskolaelhagyás mérséklését lehetővé tevő preventív stratégiák megvalósítása. A kormánynak van egy vállalása, miszerint 2020-ig 10 százalékkal alá kívánja csökkenteni a végzettség nélküli iskolaelhagyók arányát, amihez ez a program is hozzájárul. A másik cél a módszertani és szervezeti kultúra adaptív szemléletű fejlesztése a köznevelésben, amelyben az indirekt, tanulóközpontú, nyitott, a diákokat aktívan foglalkoztató pedagógiai módszerek kerülnek előtérbe. A program központi eleme, tanítási stratégiája a differenciált fejlesztés (Differenciált fejlesztés heterogén tanulócsoporthoz, DFHT). Minden tanulócsoporthoz, osztályhoz nagyon sokféle tudás, attitűd, elképzelés, családi háttérű gyerekek gyűlnek össze, és a pedagógus ma már akkor tud hatékonyan tanítani, ha a diákok által elsajátítandó módszerek és tartalmak személyre szabottak.

A Komplex Alapprogram öt pillérből, öt alprogramból áll. Melyek ezek?

Talán érdemes még egy gondolattal hátrébb lépni: van egy koncepciónk, amely magába foglalja a küldetésünket, a céljainkat és az alapelveinket. Ezekre épül az említett DFHT, és ezekhez kapcsolódik az öt alprogram is, a Művészetalapú alprogram, a Testmozgásalapú alprogram, a Logikaalapú alprogram, a Digitális alapú alprogram és az Életgyakorlat-alapú alprogram. Természetesen nem csak az alprogramokban gondolkozunk, amelyek a délutáni időszakban önálló foglalkozások keretében valósulnak meg, és a képesség- és készségfejlesztést szolgálják, hiszen nagyon fontos, hogy a köznevelésben is megfelelő hangsúlyt helyezzünk a készségfejlesztésre. Az alsó tagozat nyolc és a felső tagozat tizenhat tantárgyához kapcsolódóan a délelőtti időszakra is készítettünk szakmai anyagokat, amelyekben megjelenik a differenciált fejlesztés. Így komplex és kerek a programunk.

Tehát délután a kompetenciafejlesztésen van a hangsúly, délelőtt pedig, ha jól tudom, a tanórák felépítéséhez nyújtanak segítséget a DFHT-re alapozva. Hogyan tudják a pedagógusok a rendelkezésükre bocsátott anyagokat beépíteni a munkájukba?

Kis lépésekkel szeretnénk haladni, ezért elkészült javaslataink, szakmai anyagaink, kiadványaink az órai munka nagyjából 20 százalékát érintik.

A délelőtti időszak egy meghatározott rendszerben működik, mert a kerettanterv és a helyi tanterv meghatározza, hogy milyen tantárgyakat milyen óraszámokban kell tanítani. Mi ehhez a tartalomhoz tesszük hozzá a módszertant, azaz azt, hogyan tanítsanak a tanárok. Minden egyes tantárgyhoz külön készítettünk tanári és tanítói kézikönyveket, amelyekben tanmenetek, tematikus tervek, óraterv-illusztrációk, feladatbankok, linkgyűjtemény és tankockagyűjtemény van. Az óraterv-illusztrációk az első perctől kezdve az utolsóig bemutatják a pedagógusnak a program javasolt alkalmazását. A segédanyagaink azonban egy keretrendszernek is felfoghatók, hiszen az elemek változtathatók. Nagyon sok jó gyakorlat van egy iskolában, amelyek mind beemelhetők a programba. Ez nem egy olyan jellegű óraterv, amit csak és kizárólag így vagy úgy lehet tanítani, mi inkább csak javaslatokat fogalmazunk meg, hiszen különbözőek a tanárok tanítási kompetenciái, a lehetőségeik az iskolában. Ezért mi nem állítjuk, hogy egyetlen helyes út van – több út van, és mi próbálunk alternatívákat adni.

Hogyan induljon el egy pedagógus, ha kedvet kap hozzá, és szeretné alkalmazni ezt a módszertant? Az iskolának kell regisztrálnia? Vagy egyénileg is részt vehetnek a tanárok a programban?

Több csatornán szólítjuk meg az iskolákat és a pedagógusokat. Az első a tankerületi tájékoztató rendezvény, ahova az intézményvezetők és a tankerületi igazgatók jönnek el. Ott részleteiben is ismertetjük a programot, az iskolák lehetőségeit, az újdonságainkat. Ezt követően tartunk egy kétnapos intézményvezetői felkészítést, ahol pontosan bemutatjuk a program működését és gyakorlati alkalmazási lehetőségeit, szakszóval implementációját. Ha egy tantestület elkötelezett, és komolyan érdeklődik a programunk iránt, akkor az iskolán belül a tantestületnek szóló intézményi workshopokat, bemutató foglalkozásokat tartunk, részletesen ismertetve alprogramjainkat és szakmai anyagainkat – mindezek alapján tudnak az iskolák csatlakozni. Ugyanakkor arra is van lehetőség, hogy egy intézményből csak egy-egy pedagógus vegyen részt a képzéseinken.

Figyelemmel tudják-e kísérni az iskolákban a megvalósítás folyamatát? Hogyan mérhető a program eredményessége?

Az első időszak tapasztalata az, hogy rendkívül nagy az érdeklődés, több iskola jelentkezik a programra, mint vártuk. Most még a bevezetés időszakában vagyunk, tehát a fejlesztést zártuk le. Van egy-egy tanéven keresztül tartó pilot-időszak, amikor megnézzük, hogyan működik a gyakorlatban, amit kialakítottunk. Ezt egy interaktív fejlesztési időszakra gondoljuk, mert nagyon sok visszajelzést várunk. MÉRJÜK a gyerekeket és a pedagógusokat a bevezetés előtt, alatt és után is, hogy lássuk, milyen a Komplex Alapprogram eredményessége, hatékonysága. Nemcsak a program előtt, hanem a program alatt is ott vagyunk az iskolákban, workshopokat tartunk, illetve van egy két részből álló szakmai támogatórendszerünk. Ez egyrészt egy

jelenléti támogatás: a mentoraink kimennek az iskolákba, és helyi szinten megnézik az órákat, hogy hogyan működik a program, és segítik, fejlesztik a tanítási folyamatot. Másrészt online felületet biztosítunk, ahol a pedagógusok és az intézményvezetők célzottan tudnak majd kérdezni

Mint említette, a program egyik fő célja, hogy 2020-ra 10 százalék alá csökkenjen a korai iskolaelhagyók száma. Mik a további céljaik?

A módszertani fejlesztés, a szervezeti kultúra fejlesztése, valamint pedagógus-továbbképzési programok biztosítása egy szolgáltatási csomag létrehozásával. Az látszik, hogy az iskolákban a tanárok egy – talán a jelentősebb – része frontális oktatási módszereket alkalmaz, ami azt jelenti, hogy kiáll a tanulók elé, és elmondja az anyagot.

Miközben a kooperatív technikák irányába kellene elmozdulni.

Így van. Pontosan a kooperatív irány az, ami felé szeretnénk elindítani a pedagógusokat, amikor aktívan foglalkoztatjuk a gyerekeket pármunkában, csoportmunkában, amikor a diákok aktív részesei a tanulási folyamatnak. A szlogenünk így hangzik: „Tanulni élmény” – és mi valóban „élménysulikat” szeretnénk csinálni. Olyan iskolákat, ahova a gyerekek örömmel járnak, a nap elejét várják, nem pedig a végét, és nem azt nézik, hogy mikor mehetnek már haza, hanem aktívan és a tanulás lényegét megértve, élvezettel tanulnak.

Az biztos, hogy ehhez szemléletformálásra és lelkes pedagógusokra van szükség. Hogyan fogadják a tanárok a programot, milyen visszajelzéseket kapnak tőlük?

A program erőssége az újszerűsége és a komplexitása. A pedagógusok nagyon nyitottak és érdeklődők. Látják, hogy mi valóban segíteni szeretnénk, mégpedig velük együttműködve. Szabadon kérdezhetnek, és arra is van módjuk, hogy iskolájuk lehetőségeihez vagy a saját pedagógiai gyakorlatukhoz igazítsák a programot, ami mindenképpen újdonság. Az iskolai bemutatókon a tanárok átéltek és megtapasztalják mindazt, amit a gyerekek fognak az iskolában.

Hol lehet találkozni a programmal az iskolákon kívül?

Öt megyében folytattunk népszerűsítő kampányt egy roadshow keretében, öt nagyvárosba vittük el a programot. Nagyon pozitívak a tapasztalataink, több százan jöttek el az egyes helyszíneken, a tanárok és érdeklődők mellett gyerekek is. Itt a cél a közvélemény tájékoztatása volt, hogy bemutassuk a programot a nagyközönségnek, hogy egy kicsit nagyobb publicitást kapjon az eddiginél. Korábban főként szakmai fórumokon voltunk jelen, illetve az iskolák szemszögéből mutattuk be a programot, de fontosnak tartjuk, hogy az iskolák és a pedagógusok mellett a közvéleményt is tájékoztassuk. ▶

A személyes találkozókon kívül természetesen az elektronikus csatornák is működnek: új Facebook-oldalunk van (www.facebook.com/Elmenysuli/), illetve a komplexalapprogram.hu is új arculatot kapott.

Ön szakmai vezetője a Komplex Alapprogramnak. Hogyan találta meg ez a feladat? Mivel foglalkozott korábban?

A testnevelés területéről jövök, testnevelő tanári végzettségem van, illetve pedagógia és intézményfejlesztés szakon tanultam tovább, a TF-n és az ELTE-n végeztem. Pályafutásomat a Testnevelési Egyetemen kezdtem, mellette sokáig úszást tanítottam különböző korosztályú gyerekeknek, illetve közoktatási tapasztalatom is van. Az egyetemi oktatás mellett több, a köznevelés fejlesztésére irányuló programban is részt vehettem, első lépésben a testneveléshez kapcsolódva, legyen szó a Nemzeti alaptanterv korábbi verzióinak kidolgozásáról, a kerettanterv megalkotásáról vagy a pedagógusminősítési rendszer testnevelést érintő részének kidolgozásáról. A módszertani fejlesztés területén a minőségi testnevelés kidolgozásában is szerepet vállalhattam egy projekt keretében, amelyet a Magyar Diáksport Szövetség valósított meg. E fejlesztésekben szereztem tapasztalatokat, amelyek nagyon hasznosnak bizonyultak mostani feladataim szempontjából, rengeteget tanultam a korábbi nehézségekből. Négy éve vagyok az Eszterházy Károly Egyetem oktatója, a programot pedig körülbelül 2-2,5 éve kezdtük el tervezni és felépíteni. Először a Testmozgásalapú alprogramnak voltam a vezetője, majd rektor úr felkérésére lettem a teljes program szakmai vezetője.

Mi az, ami leginkább megfogta ebben a feladatban?

A program újszerűsége, illetve az, hogy abszolút gyakorlatorientált és gyakorlatcentrikus. Nagyon sok kiadványunk készül, természetesen a programnak is megvan az elméleti megalapozottsága és beágyazódása,

de a gyakorlat ez esetben sokkal hangsúlyosabb. Azok a konkrét óratervek, feladatok, illusztrációk, amelyeket kidolgoztunk, valós segítséget jelentenek a pedagógusoknak. A képzéseken minimális az elméleti, frontális rész, ehelyett végigmegyünk a gyakorlatokon, amelyeket a későbbiekben alkalmazni fognak. Ezenkívül a szemléletformálás lehetősége is fontos, hiszen nagyon sok kiváló tanár van az iskolákban, de minden tanár tud jobb lenni, és ebben próbálunk nekik segíteni. Ez a program kiváló lehetőséget ad arra, hogy támogassuk az iskolákat, megosszuk egymással a tapasztalatainkat, és ezáltal jobb legyen az oktatás.

Van-e arról tapasztalata, hogy a gyerekek hogyan viszonyulnak a programhoz? Látható-e már ilyen rövid idő alatt is a fejlődés?

A hatásvizsgálat és az eredményesség csak hosszabb időszakon értelmezhető, főleg, ha a tanulmányi eredményeket nézzük, de az attitűd, a hozzáállás rövid távon is gyorsan mérhető. Úgy látjuk, hogy nagyon lelkesek a gyerekek. Amikor különböző rendezvényekre települünk ki – konferenciákra, workshopokra, a Pedagógus Expóra –, nagyon nagy az érdeklődés. Ott van például a Digitális alapú alprogramunk, amely nem pusztán az eszközhasználatot foglalja magába, hanem azoknak az alkalmazásoknak a használatát is, amelyeket a gyerekek egyébként nap mint nap használnak, csak nem biztos, hogy arra, amire kellene. Pont nem azt szeretnénk, ami eddig jellemző volt, hogy „üljél hatszor-hétszor-nyolcszor 45 percet”, hanem például a Testmozgásalapú alprogramban felállítjuk a gyerekeket az órán, és megmozgatjuk őket tantermi keretek között is. Pontosan azért, mert nagyon nehéz 45 percen keresztül egy helyben ülni és koncentrálni, főleg kisdíkoknak az első négy évfolyamban. Ezt mi tantárgyspecifikusan csináljuk, például a matematikaórán beviszünk egy ugróiskolát, és a gyerekek mozognak, de közben a matematikát gyakorolják, a számolási alpműveleteket.

Mozgással és a digitális világ felé való nyitással biztosan meg lehet ragadni a gyerekek figyelmét. Hogyan tudja őket a többi alprogram megszólítani, például a Művészetalapú alprogram?

Nagyon fontos, hogy nem művészetre nevelésről beszélünk, hanem művészeti nevelésről, tehát nem hegedülni vagy szolfézsra tanítjuk a gyerekeket, hanem arra, hogy saját maguk hozzanak létre művészeti alkotásokat, éljék át a művészeti alkotás élményét és szépségét. Az összes művészeti ágat ugyanolyan fontosnak tartjuk, legyen az festészet, költészet, zene vagy tánc, mindet közelebb szeretnénk vinni hozzájuk. Nem az a lényeg, hogy a tanár értékelje és minősítse az alkotásait, főleg nem a negatívumokat kiemelve. A hangsúly mindig a pozitív szemléletű megközelítésen van. Ehhez kapcsolódva még a Logikaalapú alprogramunkból emelném ki a játékoságot és a logikai játékok szerepét, ami elemi része a gyerekek életének. Ugyan miért ne lehetne játszva tanulni?

Valóban sok jó gyakorlat létezik az oktatás játékosítására, akár az értékelésben is. Itt is erről volna szó?

Igen, játékokat, kártyajátékokat, táblás játékokat, egyéb más logikai feladatokat viszünk be az órákra. A játékokon keresztül nagyon sok képesség, készség fejleszthető, például számolni is egyszerűbben tanul a gyerek, ha ilyen feladatokat végez, mint ha pusztán visszakerdeznék a szorzótáblát vagy a matematikai alpműveleteket.

A programban külön tanfolyamokon képzik azokat, akik később a tanárokat fogják képezni, ez a „képzők képzése” sorozat. Hol tart ez jelenleg?

A képzők képzése már a második körnél tart. A program iránt olyan nagy az érdeklődés, hogy további képzők bevonására van szükség, ezért is indítottuk el újra a képzők képzését. Ezen két csoport vesz részt: egyrészt azok,

akik már korábban részt vettek a pedagógusoknak szóló képzéseinken, megtetszett nekik, és képzői ambícióik vannak, másrészt toborzással gyűjtjük azokat a képzőket, akik alkalmasak lehetnek a képzéseinkre.

Hány iskolában tudott elindulni ősszel a Komplex Alprogram?

65 iskola vezette be a programot, valamennyit az Eszterházy Károly Egyetem közreműködésével készítettük fel. A program mögött most már ott van a szakmai támogatórendszerünk, amely segíti a program bevezetését, és támogatja mind az intézményvezetőket, mind a pedagógusokat.

Hol találkozhatott az érdeklődő szakmai közönség a közelmúltban a programmal?

Nemrég a hajdúszoboszlói Országos Közoktatási Szakértői Konferencián voltunk november 6–8. között. Itt plenáris előadásunk, két workshopunk, illetve egy szekciónk is volt. A két workshopra és a szekcióra interaktív programmal – lényegében óraszimulációkkal – készültünk. Előadásunkon megjelent a DFHT koncepciója és az alprogrami foglalkozások is (az erről szóló beszámoló a tantrend.hu/hir/mit-mibol-hogyan-avagy-jovo-iskolaja-egy-nyelvet-beszelnunk oldalon olvasható – a szerk.).

Mit vár az elkövetkező hónapokban, mivel lenne elégedett a tanév végére? Meddig juthat a Komplex Alprogram ennyi idő alatt?

Egyelőre a bevezetési szakaszban vagyunk, ezért akkor lennének elégedettek, ha a programot bevezető 65 iskola tapasztalatai az év végére pozitívak lennének, és sikerrel tudnák alkalmazni a rendelkezésükre bocsátott segédanyagokat, amelyekről így elmondhatnánk, hogy immár kiállták az idő próbáját.

Logikaalapú
alprogram

„A logikai játékokból nyerhető tudás szinte minden tantárgyban hasznos lehet”

Miért van „rossz híre” a matematikának a tanulók körében? Milyen szerepük lehet a különböző játékoknak a tanórákon? A Komplex Alapprogram Logikaalapú alprogramjának vezetőjét, **Oláhné Téglási Ilonát** kérdeztük.

Szöveg: **Maczák Ibolya** | Fotó: Kakuk Dániel

Oláhné Téglási Ilona

a Logikaalapú alprogram
vezetője

Melyek voltak pályája legfontosabb állomásai?

1989-ben matematika–fizika szakos középiskolai tanárként végeztem az Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Karán, ezt követően különböző középfokú intézményekben (gimnáziumban, szakközépiskolában) tanítottam. 2005-ben kerültem az (akkori nevén) Eszterházy Károly Főiskola gyakorlóiskolájába, majd négy év múlva a főiskola Matematika Tanszékére. 2009 óta tehát elsősorban matematika-szaktanácsadóként tanítok. 2016-ban PhD-fokozatot szereztem a Debreceni Egyetemen „Matematikai kompetenciák vizsgálata, értékelése, fejlesztése a középiskolai matematikaoktatásban” című értekezéssel.

Először középiskolásokat, majd tanárjelölteket tanított. Nehéz volt az „átállás”?

Valójában nem. Amikor tanárjelölteket kezdtem tanítani, már mögöttem volt húszévnnyi tanítási tapasztalat, ez biztonságot adott, hiszen „csak” át kellett adnom azt a tapasztalatot (természetesen a megfelelő elméleti háttérrel kibővítve), amelyet a pályámon eltöltött évek alatt összegyűjtöttem. Az itt töltött időszak fontos hozadéka volt az is, hogy már jóval a Komplex Alapprogram elindulása előtt, 2005-ben elkezdtünk kollégáimmal egy olyan pedagógiai reformon gondolkodni, amely jelenlegi munkánkat is meghatározza.

Miért gondolták, hogy reformra van szükség?

Tapasztalataink szerint a 2000-es években Magyarországon is elkezdődött az oktatás szükséges modernizációja: az Európai Unió ajánlására a közoktatásban bevezették a kompetenciaalapú oktatást. Ennek során meghatározták az iskolai oktatásban elengedhetetlen kulcskompetenciákat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az egyén a társadalomba beilleszkedve képes legyen aktív, önmagáért és környezetéért felelős állampolgárként élni, elhelyezkedni a munkaerőpiacon, alkalmazkodni a változásokhoz és elsajátítani az egész életen át tartó tanuláshoz szükséges készségeket, képességeket.

Ám az ehhez kapcsolódó folyamat a későbbiekben lelassult: azok a nemzetközi tendenciák, amelyek a jelzett időszakban meghonosodtak nálunk, sokszor nem tudtak kiteljesedni, és megakadtak. Több kollégámmal úgy gondoltuk, hogy további módosításokra, változtatásokra lenne szükség. Például olyanokra, amelyek a gyerekek és a pedagógusok számára egyaránt élvezhetőbbé teszik az iskolai munkát.

Hogyan érintette ez a matematikaoktatást?

Átalakult a matematika-tananyag struktúrája: új módszereket, munkaformákat és ennek megfelelően természetesen új típusú tankönyveket vezettek be. A „hagyományos” tartalomközpontú megközelítés helyett a készségek, képességek és attitűdök fejlesztése került előtérbe. Ugyanakkor a társadalmi hatások és a közoktatási struktúra változásainak eredményeképpen egyre több tanuló jár érettségit adó középiskolába, a szakiskolai képzés pedig visszaszorult. Vagyis a korábbi gimnáziumi képzésbe sok olyan tanuló kerül be, akinek célja nem feltétlenül a továbbtanulás, csak az érettségi megszerzése. Ebből adódóan a hagyományosan elméletibb, felsőfokú tanulmányokra felkészítő gimnáziumi tananyagnak is át kell alakulnia, mivel egyre kevesebb azok száma, akik matematikával szeretnének foglalkozni a későbbiekben. Ez sajnos csökkenti a tanulók motivációját is. Problémát jelenthet az is, hogy a hagyományos matematikatanítási módszerekkel nem könnyű a mai gyerekek érdeklődését felkelteni.

Mi lehet ennek az oka?

Meglátásom szerint – és tapasztalataim is ezt igazolják – a matematika az alsó tagozatosok között, egészen az 5-6. osztályig a legkedveltebb tantárgyak közé tartozik. Ezt követően azonban gyökeresen megváltozik a helyzet: kevés olyan gyerek akad, aki szereti. Ennek nyilván az is oka lehet, hogy éppen ebben az időszakban a matematika szemléletesebb, játékosabb tankönyvi megközelítése egyre absztraktabbá válik. Lehetséges, hogy ez a változás túl gyors, és nagy váltást igényel a gyerekektől: lehet, hogy ha tovább lehetne tartani a konkrétabb, szemléletesebb formát, akkor talán kevésbé fordulnának el a matematikától. Különösen fontos lehet ez manapság, amikor nap mint nap annyiféle színes, érdekes, izgalmas inger éri a gyerekeket, amivel az iskola és pedagógusai nem könnyen veszik fel a versenyt. Ezért új módszertani repertoárt kell kialakítaniuk a reál szakos pedagógusoknak is, hogy tantárgyukat minél szívesebben tanítsák.

Van, aki ilyenkor azzal érvel, hogy nincs érzéke a reál tárgyakhoz...

Úgy gondolom, ha kezdetektől fogva olyan módszerekkel tanítanánk ezeket a tárgyakat, amelyekkel sikerül megszerettetni őket a gyerekekkel, és érthetővé tenni őket a számukra, akkor gyakorlatilag szinte bárki jó alaptudásra tehetne szert a reál tárgyakból is. Nem hiszem, hogy – a diagnosztizáltan problémákkal, például diszkalkuliával küzdő tanulók kivételével – van olyan átlagos képességű ember, akinek egyáltalán nincs „matematikai érzéke”, hiszen ide nem olyan jellegű tehetség kell, mint például egy-egy művészeti ág műveléséhez. Természetesen megfelelő alaptudással sem lesz mindenkiből világhírű matematikus, de az tény, hogy a logikus gondolkodást, a megfelelő problémamegoldó képességet – tehát a matematikai alapkészségeket – bárkivel el lehet sajátítani.

Beszéljünk a Komplex Alaprogramról! Logikaalapú alprogramjának nevében nem szerepel a matematika szó...

Valóban. Bár természetesen sokan nem alaptalanul kötik ehhez a tárgyhoz a logikus gondolkodást, nagyon fontos leszögezni, hogy a Logikaalapú alprogram nem csak a matematikával (illetve annak tanításával) foglalkozik. Az alprogramunkhoz készített segédanyagokban is azt hangsúlyozzuk, hogy a logikai játékokból nyerhető tudás számos más tantárgyban is megjelenhet – a történelemtől az idegen nyelvekig.

Fontos célkitűzésünk, hogy olyan módszereket integráljunk a tanításba, amelyek segítségével motiválni lehet a gyerekeket. Ennek igen fontos elemei a különböző játékok – nem véletlen, hogy évszázadokon keresztül fennmaradtak, a saktól kezdve olyan szituációs játékokig, mint például a barkochba. Úgy gondoljuk, ma is szükség lenne az ezek által fejlesztett képességekre, ezért szeretnénk ezeket újra visszahozni a köztudatba. Abban bízunk, hogy segítségükkel a tanulás öröm- és élményforrássá válik a gyerekek számára, amikor játszva tanulnak, és nem érzik tehernek az iskolai munkát. Igyekszünk meríteni a különféle élménypedagógiai módszerek tapasztalataiból és eszköztárából is. Ennek szellemében igyekszünk felkészíteni a pedagógusokat is arra, hogy óráikon minél gyakrabban alkalmazzák ezeket, és bátran nyúljanak a játékos elemekhez óravázlatuk kialakítása során.

A játék tehát elsősorban motivációs eszköz a Logikaalapú alprogram gyakorlatában?

Nem csupán ennyi a játékok szerepe. Egyrészt természetesen a gyerekek alaptevékenysége, melynek motiváló hatásától nem lehet (és nem is kell!) eltekinteni. Másrészt viszont arról sem szabad elfeledkeznünk, hogy a természetes tanulás egyik módja is. Programunk alapvető elemei tehát a logikaalapú játékok – a táblás játékoktól kezdve a térbeli tájékozódást segítő játékokon át a stratégiai játékokig. Úgy gondoljuk ugyanis, hogy ezeken keresztül számos olyan képességre és készségre lehet szert tenni, amelyek nagyon fontosak a tanuláshoz – segítségükkel ugyanis olyan kognitív képességeket fejleszthetünk, mint például az algoritmikus képesség, az analízis-szintézis képessége, a rendszerezés képessége, a lényeglátás – sőt, maga a problémamegoldó gondolkodás is. Ebből a felsorolásból is látható, hogy ezek nélkülözhetetlenek ahhoz, hogy valaki megtanuljon tanulni.

Mit mondhatunk a Logikaalapú alprogram módszertani alapjairól?

Alprogramunkban kulcsszerepe van a problémamegoldásnak, az algoritmizálásnak, a síkbeli-térbeli tájékozódási képesség fejlesztésének, a stratégiai gondolkodásnak. Ezek fejlesztésére szerencsére számos módszer áll a rendelkezésünkre. Az egyik ehhez kapcsolódó irány az úgynevezett játékalapú tanítási módszer, amelynek nagyon fontos eleme a magyar Dienes Zoltán és Varga Tamás által kidolgozott matematikatanítási modell, amikor is magából a játékelményből, a játék

végigjátszásából alakul ki a tudás. Ennek alkalmazása során olyan eszközöket, olyan speciális játékokat használunk, amelyek segítségével megismerhető például a halmazelmélet. A másik vonalat az úgynevezett játékos-strukturált tanulás jelenti. Ennek alkalmazása révén magát a tanulási folyamatot szervezzük játékosan, „elrejtve” ezzel a tanulás komolyságát. Ezek a módszerek – a szituációs játékoktól a kártyajátékokig – bármelyik tantárgy esetében alkalmazhatók.

Mennyire tudatosítják a különféle játékok nyomán nyert tapasztalatokat a gyerekekben?

Nagyon fontos a tudatosítás, vagyis a metakognitív tudás, amikor magukról az elsajátított ismeretekről is rendelkezünk valamifajta ismerettel. A játékok ugyan adnak egyfajta „erős alapot” a készségfejlesztéshez, de ez csak a kezdet, rendkívül fontos a belőlük nyert információkat és tapasztalatokat, célzottan „felépíteni”. A magyar matematikaoktatásban ennek szerencsére komoly hagyományai vannak – például a fogalomalkotásnál, illetve a fogalomrendszerek vagy éppen egy adott matematikai struktúra tanításánál. Dienes Zoltán például tudatosan dolgozott azon, hogyan lehetne egy adott matematikai struktúrához egy játékot „kitálcálni”. Nem véletlenül fogalmazott a következőképpen: „A matematika egy aranybánya a játékok korlátlan kiaknázásához. Legyen megadva bármilyen matematikai struktúra, ki lehet találni hozzá egy játékot, melynek korlátai pontosan megfelelnek a kérdéses matematikai struktúrában megjelenőknek.”

A Komplex Alapprogram honlapján szó esik a közöség, a közös munka szerepéről is. Hogyan lehet ezt megvalósítani a Logikaalapú alprogram esetében?

Nagyon fontos lenne minden tantárgy esetében egyfajta konstruktív tanulásra, közös építkezésre alapozni. A 21. században magunk mögött kell hagynunk azt a szemléletet, hogy a tanár a tudás egyetlen forrása az osztályteremben. Építenünk kell a gyerekek előzetes ismereteire, a körülöttünk lévő rengeteg információra. Ha ugyanis ezeket is figyelembe vesszük, sokkal összetettebb, komplexebb tudásuk lesz. A frontális osztálymunkával szemben előtérbe helyezett páros munkának, illetve csoportmunkának nagy előnye az is, hogy jelentős mértékben fejlődnek a gyerekek szociális képességei. A csoportos tanulási tevékenységek támogatják a kreativitást, a tanulói kérdéseket – sőt azt is gyakran megtapasztalhatjuk ilyenkor, hogy a gyerekek bizonyos dolgokat könnyebben megértenek, ha társaik szavaival hallják az ezekkel kapcsolatos tudnivalókat, információkat.

Mi a tanár szerepe egy ilyen formában szervezett tanórán?

Az ilyen típusú órákon a pedagógus elsősorban egyfajta szervezőmunkát végez, tehát koordinál és segít, ha szükség van rá. Ugyanakkor egyáltalán nem „passzív elszenvédője” az iskolai történéseknek: az óra irányát alapvetően neki kell meghatározni, tehát rendkívül fontos feladata van például az óra előkészítésében.

Olyan formában kell ugyanis megszerveznie a tanórát (az óra menetétől kezdve a segédanyagok összeállításáig), hogy az órán minden adott legyen a tananyag lehető legnagyobb fokú elsajátításához. Ehhez az is hozzátartozik, hogy bizonyos anyagrészek tanításához a hagyományos, frontális munka a leghatékonyabb. A tanárnak tehát az adott óra tervezése során eleve ki kell választania, hogy mely anyagrészek taníthatók játékokkal vagy egyéb fejlesztőeszközökkel.

Hogyan segíti a Komplex Alapprogram a pedagógusokat abban, hogy az ilyen típusú tanórákhoz szükséges készségeket elsajátítsák?

A projekt keretében minden alprogramhoz – így tehát természetesen a miénkhez is – 30 órás pedagógus-továbbképzéseket dolgoztunk ki. Ezeket szeretnénk felkészíteni a tanárokat az ilyen típusú munkára – lényegében egyfajta szemléletváltásra. A továbbképzések struktúrája ennek megfelelően „kevert”: bizonyos részek távoktatásban zajlanak, de 2/3 részük hagyományos, kontaktóras képzés. Ezek tartalmát olyan formában építettük fel, hogy az online tananyagban inkább elméleti kérdésekkel foglalkozunk, a kontaktórákon pedig tanórákat szimulálunk, módszereket mutatunk be, illetve próbáltatunk ki a résztvevőkkel.

A képzés során természetesen szó esik magáról a Komplex Alapprogramról, annak koncepciójáról és az általunk elképzelt „élménysuliról”, a képzés második része az alapvető módszertani stratégiákkal foglalkozik – melynek hivatalos elnevezése: Differenciált fejlesztés heterogén tanulócsoportokban (DFHT). Ezek során végigjátszunk, végigelemzünk olyan tanórákat, amelyeket a jelzett módon, a hagyományos gyakorlattól eltérően szervezünk. Összességében tehát magát a képzést is szeretnénk olyanfajta élményszerű tanulási folyamattá tenni a résztvevők számára, amelyet tőlük is várunk iskolai tanóráik során.

Megjelenhetnek ezek a módszerek az iskolarendszerű pedagógusképzésben is?

Természetesen erre törekszünk. Projektünk távlati célja, hogy a pedagógusképzés anyagába is beépüljön ez a gyakorlat. Ehhez természetesen az is szükséges, hogy a gyakorlóiskolák pedagógusai minél hamarabb elsajátítsák a módszert, hogy a tanárjelöltek megfelelő környezetben (elsősorban értő mentorálással) próbálhassák ki a Komplex Alapprogramot. A gyakorló pedagógusok és tanárjelöltek mellett azonban még egy fontos „célcsoportot” is meg kell említenem. A mi projektünk fő célja a pedagógusok módszertani felkészítése és szakmai megújulásuk segítése – melynek eredményei természetesen a gyerekeket érintik. Ugyanakkor rendkívül fontos az is, hogy a Komplex Alapprogram szellemében tanuló iskolások szüleit is meggyőzzük az ilyen típusú ismeretszerzés és egyáltalán a tanulás fontosságáról. Sok iskolában tapasztalom az intézményi tájékoztatók során, hogy gyakran nem mérik fel a szülők a tanulás jelentőségét – például azt, hogy ez alapvető eleme a társadalomba való beilleszkedésnek.

Jelenleg milyen szakaszban van a Komplex Alapprogram működése?

A programot kidolgoztuk, ennek megfelelően a szükséges anyagaink (az alapkoncepcióval kapcsolatos dokumentumoktól kezdve a háttér tanulmányokig) elkészültek, és akkreditáltattuk a képzések anyagait is. Továbbképzéseink első szakaszában 2018. májustól augusztus végéig azon iskolák pedagógusait képeztük ki, amelyek a bevezető szakaszban, azaz 2018 szeptemberétől alkalmazzák a Komplex Alapprogramot – ez körülbelül 60 iskolát jelent. Elkészítettük azokat a segédanyagokat is, amelyek a bevezetést támogatják: az alprogrami foglalkozásokhoz több mint 200 foglalkozástervet, ötletet dolgoztunk ki mind a 8 évfolyamra, ezekhez készítettünk egy éves tervet is. Emellett külön feladatbankban 100 tematikus feladatot is készítettünk, amelyeket a pedagógusok szabadon felhasználhatnak. Ezeket a képzést teljesített pedagógusok számára egy elektronikus tudástárban tettük közzé. Ebben az eligazodást kereső funkció segíti a felhasználót: évfolyamokra, alprogramokra, azon belül témakörökre, fejlesztendő képességekre, kulcsszavakra keresve található benne segédanyagokat.

A szeptembertől induló iskoláknak egyfajta „utókövetést”, a körülményekhez folyamatosan alkalmazkodó, rugalmas szakmai támogatórendszert is biztosítunk – ennek kétféle formáját dolgoztuk ki: elektronikus és jelenléti támogatást is biztosítunk a teljes tanév során. A Szakmai Támogatórendszer céljai között szerepel az is, hogy a kapott visszajelzések alapján a program egyes elemeit javítsuk, módosítsuk, hogy minél inkább megfeleljen a pedagógusok elvárásainak, és minél hatékonyabban tudják alkalmazni.

Joggal várhatjuk tehát a Komplex Alapprogramtól, hogy változást hozzon a magyar oktatásba. Mit várnak tőle hosszú távon?

Ilyen esetekben mindig nehéz jóslni – annál is inkább, mivel minden pedagógiai reform sikere elsősorban az azt megvalósító pedagógusokon múlik. Fontos szerepe lesz annak is, hogy a Komplex Alapprogram által megkívánt szemléletet mi magunk hogyan tudjuk átadni a kollégáinknak. Azt szeretnénk, ha az iskolákban olyan közeg alakulna ki, ahová a gyerekek szeretnek járni, ahol szívesen tartózkodnak, biztonságban érzik magukat. Ahol a pedagógusok és a diákok egyaránt jól érzik magukat, a munka kölcsönös bizalmi légkörben zajlik. Azt gondolom, hogy elveink összhangban állnak például Comenius 1657-ben leírt elgondolásaival is: „Akárhonnan nézzük is, didaktikánknak az legyen a célja, hogy kifürkésszük és felkutassuk az oktatás gyakorlatát, mégpedig azért, hogy a tanároknak minél kevesebbet kelljen tanítaniuk, ugyanakkor a diákoknak minél többet kelljen tanulniuk. E didaktika jegyében az iskolákban legyen egyre kisebb a zűrzavar, ámde legyen egyre nagyobb a szabadság, az öröm, és minderre a valódi fejlődés nyomja rá a bélyegét.” Ilyen értelemben tehát nem újdonság az, amit képviselünk. Úgy gondolom azonban, hogy a 21. század kívánalmainak megfelelő eszközeinkkel és módszereinkkel a Komplex Alapprogram segítségével megújíthatjuk a magyar iskolák legjobb hagyományait. Reméljük, célhoz érünk.

Testmozgásalapú
alprogram

Testmozgással a személyiségfejlesztésért

Bognár-Nagy Dórával, a Komplex Alprogram Testmozgásalapú alprogramjának vezetőjével arról beszélgettünk, hogyan lehet a mozgást és a játékokat a testnevelésórán kívül más közismereti tantárgyakba becsempészni, valamint milyen kompetenciákat fejleszthetnek a testmozgással kapcsolatos foglalkozások.

Szöveg: **Pálinkás-Purgel Zsuzsa**

Bognár-Nagy Dóra

a Testmozgásalapú alprogram vezetője

Ha röviden be kellene mutatnia a Komplex Alprogramot, azon belül a Testmozgásalapú alprogramot, mit mondana el róla?

A Komplex Alprogram a köznevelés reformját előkészítő átfogó program, amely több részből tevődik össze. Az élményalapú oktatást szeretné megvalósítani az általános iskolákban, amely fokozza a tanulók aktivitását és tanulási motivációit. Célunk, hogy egységes rendszerbe szervezzünk olyan differenciált tanulásszervezési eljárásokat, amelyek kedvező irányba befolyásolják a diákok iskolához való viszonyát. Az osztályokban különböző képességű, eltérő előzetes tudású gyerkőcök vannak, ezért szükséges, hogy olyan módszerrel oktassunk, amely elősegíti, hogy minden gyerek elérje a megfelelő szintű fejlődést, mindenkiből kihozza tehetségének és érdeklődési körének megfelelően a maximumot, s mindezt úgy, hogy a gyerekek ne szorongjanak, és élvezzék a tanulást. A Testmozgásalapú alprogram az egyes adott iskolai helyszíneken a testmozgás mint alapszükséglet elméletéből indul ki, melynek széles körű kibontakoztatásához nem csak a testnevelés-tanórák járulnak, járulhatnak hozzá, hiszen számos olyan hely, tér és lehetőség van az iskolákban, mely szintén magába rejti a több testmozgás lehetőségét.

Így, e gondolatok alapján három jól elkülöníthető részterület rajzolódott ki, ahol a testmozgás hozzá tud járulni a tanulók testi, lelki, szociális és társadalmi fejlődéséhez. Az egyik, amit mi úgy nevezünk, keresztntantervi rész, arról szól, hogyan építhető be a testmozgás és az általa való tanulás a különböző tanórákba. A cél, hogy olyan élményszerű és a mozgásos tanuláson alapuló módszereket és tevékenységeket integráljunk a tanítási folyamatba, melyek segítségével növelhető a tanulási folyamat eredményessége, megtörhető az osztálytermi tanulás monotonitása, és magasan tartható a tanulási motiváció. Gondolok itt például arra, hogyan lehet matematikaórán körben állva a babzsákdobálást használni a szorzótábla tanulására. Nem az egész órán, csak egy részén jelennek meg a mozgásos játékok, amelyek szorosan kapcsolódnak a tananyaghoz. A másik részterület a szabadidős tevékenység, amikor a kötelező órákon túl, délutánonként van foglalkozás, amit kvázi szakkörként lehet értelmezni. Ez tulajdonképpen egy önkéntességre és befogadásra épülő informális és nonformális tanulás testmozgásalapú támogatása iskolai környezetben. A cél, hogy az iskolai szabadidőben jelenjenek meg a mozgásos tevékenységek és az önkéntességen alapuló tanulói önszerveződések, melyek lehetővé teszik a szabadidő konstruktív eltöltését. Az alprogram harmadik részterülete pedig maga a testnevelésóra. Itt fejlődés- és élményközpontú oktatás megvalósítását támogató módszerek és keresztntantervi tartalmak implementációjának támogatását szeretnénk elérni testnevelésórai környezetben. A cél a tanulók fizikai aktivitáshoz kapcsolódó motivációjának magas szinten tartása, az élethosszig tartó rendszeres testmozgás, sportolási igény kialakítása élményközpontú módszerek alkalmazásával.

Miért tartották fontosnak, hogy a mindennapos testnevelés bevezetése után is legyen egy Testmozgásalapú alprogram?

Úgy gondolom, egyrészt azért kulcsfontosságú az alprogram bevezetése, mert a testmozgás összefügg az egyéb képességek/készségek fejlesztésével is, másrészt mert ha már a mindennapos testnevelés bevezetésével megsokszorozódott a testnevelésórák száma, akkor nagyon fontos, hogy élménydússá és hasznossá tegyék őket a pedagógusok. Az alprogrammal a mozgás iránti élethosszig tartó igényt is szeretnénk megalapozni.

Úgy tudom, a Testmozgásalapú alprogramot a személyiségfejlesztésben is szeretnék alkalmazni. Ezt hogyan kell elképzelni?

Igen, a Testmozgásalapú alprogram a fizikai aktivitáson keresztül a személyiségfejlődést célozza meg a transzverzális készségek fejlesztésével. A mozgás hozzájárul a személyiségfejlődéshez, aminek fontos része az egészségtudatos magatartás és a jövőorientáció. A testi és lelki egészség a gyermeki személyiség dinamikus összetevője, amelynek programunkban pedagógiai szempontból kiemelt elemei a befogadás, az önkéntesség, a testmozgás, a fizikai aktivitás, az együttműködés, az egyenrangúság, a közösségi lét, a normativitás, az esélynövelés, a hátránykompenzáció. Fontos a csoportmunka és a kooperatív játékokban való részvétel, egymás segítése. Hasznos lehet a gyerekek számára, hogy megéljék akár a különböző versenyhelyzeteket is, természetesen játékos formában. Nem arról van szó, hogy tegyük ki őket véres küzdelemnek, de ha hasonló szituációba kerülnek, akkor tudják kezelni a fair playt: tanuljanak önuralmat, kitartást, akaraterőt, miáltal a koncentrációjuk is javul. Tisztában kell lenniük vele, hogy a sikerért meg kell dolgozni.

Mennyire játszik a program szerepet abban, hogy a gyermekek megszeressék a mozgást?

Nagymértékben. Célunk, hogy a gyerekek a tanórán élvezzék a testnevelést, valamint legyen igényük arra, hogy az iskolaévek után is akár heti kétszer-háromszor mozogjanak. A programmal hosszú távra szeretnénk megalapozni a gyermekek mozgás iránti igényét és a mozgás szeretetét. Ennek alapjait, magát a képességfejlesztést fiatal korban kell elkezdeni, hiszen jó alap, ha az embernek jó az állóképessége, vagy fejlettek a koordinációs képességei.

A korábbi rendszerben gyakori probléma volt, hogy a testnevelést kötelező feladatként kezelték, hiányzott belőle az élményszerűség mind a diákok, mind a pedagógusok szemszögéből. Az utóbbi időszakban már átalakult a hozzáállás.

A pedagógusok folyamatosan továbbképzéseken vesznek részt, több rendszer is az élményszerű testnevelésórákat célozza meg. Még zajlik az átalakulás, nagyon sok „rég” testnevelő tanár dolgozik a „hagyományos” módszerekkel – azokból is van jobb és kevésbé jó is. Az alprogrammal mindenesetre a régi szemléletet szeretnénk megváltoztatni, hogy figyelembe véve a gyerekek különböző képességeit, mindegyiket fejlesztve, élvezetessé tegyük számukra az oktatást.

Ez egyfajta felzárkóztató fejlesztés, vagy az a cél, hogy a saját képességeiknek megfelelő eredményeket érjenek el?

A program egyik fontos célja, hogy ne legyenek korai iskolaelhagyók. Sajnos ez napjainkban jelentős probléma, amit szeretnénk megelőzni. Egyik célunk, hogy a gyengébb képességű gyermekek is merjenek az órán aktívak lenni, jelentkezni, kiállni, máskülönben bekerülnek egy ördögi körbe: egyes diákok fél éven keresztül nem szólnak meg a tanórákon, így egyre inkább

lemeradnak. Pedig az aktivitás nagyon fontos lenne a számukra, hiszen a visszacsatolás közben rögzül a tudás, ez sikerélményhez vezet, a gyerek pedig bátrabb lesz tőle. A státuszkezelés célja tehát pont az alacsonyabb státuszú gyerekek „felemelése”.

A tanárok hogy fogadják az új rendszert?

Saját tapasztalataim vegyes képet mutatnak. Első hallásra sokan örömmel fogadják a kezdeményezést, de vannak, akik újabb kötelezettségként élik meg, és csak a tartalomban elmélyülve lelkesülnek fel. Az is hozzátartozik az igazsághoz, hogy a pedagógusok programhoz való viszonyulása nagymértékben múlik az intézményvezetők hozzáállásán. Szerencsére összességében kellemes tapasztalataink vannak, számos pozitív visszajelzést kaptunk eddigi találkozásaink során.

Korábban említette, hogy szakmája szerint nem pedagógus. Hogyan került mégis kapcsolatba a programmal?

Így igaz, nem vagyok pedagógus. Mindig is a sporttal foglalkoztam, azon belül inkább a szervezésben vettem részt. Korábban 16 évig a Testnevelési Egyetemen dolgoztam, felnőttképzéssel foglalkoztam, ezért átlátom a sportképzés és a pedagógusképzés rendszerét is, de leginkább szervezői oldalról. Később az Emberi Erőforrások Minisztériumába kerültem, ahol szintén sporttal kapcsolatos kérdésekkel foglalkozom, leginkább szabályozási oldalról. Az alprogramban is a szervezés a legfontosabb feladatom: összefogom a csoportot, az alprogram többi résztvevője pedig alkot az én közreműködésemmel. Pontosan tudom, melyik fejlesztőnek mi a profilja, mi a szakterülete, ami nagyban megkönnyíti

a feladatok kiosztását. A projekt nagy előnye, hogy sok kézikönyv és segédanyag készül a pedagógusoknak, amit fel tudnak használni majd a foglalkozások során. Emellett egy szakmai támogatórendszert is felállítunk, ahol elektronikus formában is lehet segítséget kérni, valamint egy olyan szakemberekből álló csapatot, amelynek tagjai kimennek az iskolákba, és ott helyben nyújtanak segítséget. A tanárok kezét viszont nem szeretnénk megkötöni, hagyunk teret a kreativitásuknak is, hiszen nem tesszük kötelezővé a kiadványok használatát, csupán segítségként szolgálnak.

Milyen eredményekre számít?

Nagyok az elvárásaim, mert azt látom, nagyon sok jó szakember munkája van a programban, úgyhogy szerintem csak jó lehet. Biztos vagyok benne, hogy kell egy átmeneti időszak, míg a pedagógusok átállnak, és természetesen a gyerekeknek is időre van szükségük, hogy kimutatható legyen a hatása. Igyekszünk mindent úgy összeállítani, hogy ne legyen különösen nagy eszközigénye, hogy bármely kisebb iskola is könnyedén megvalósíthassa a projektet. Semmiképpen nem szeretnénk, ha a gyerekek tehernek éreznék a feladatokat, arra törekszünk, hogy élvezzék a tanulást, kooperáljanak egymással, csapatban dolgozzanak, és minden területen fejlesszék magukat.

Önnek mit adott ez a felkérés?

A programnak köszönhetően jobban belelátok az oktatás világába. Mindemellett anyaként is nagyon hasznosak számomra az itt szerzett tapasztalatok, hiszen így már tudom, hogy olyan iskolát fogok keresni a gyermekemnek, ahol bevezették a Komplex Alapprogramot.

Művészetalapú
alprogram

Fontos, hogy „jó úton” vezessük a gyerekeket a kultúrához

Hasonlít-e a Művészetalapú alprogram a Kodály-módszerre? Hányféleképpen közelíthető meg egy vers a Művészetalapú alprogram szempontjából? Hogyan hathat ez a közösségre és az egyes gyerekek életére? Kérdéseinkre **Dudás Anna**, a Komplex Alprogram Művészetalapú alprogramjának fejlesztője válaszolt.

Szöveg: **Maczák Ibolya** | Fotó: Kakuk Dániel

Mikor és hogyan kapcsolódott be a Komplex Alprogram munkájába?

Már a kezdetektől fogva tevékenykedem benne, természetesnek tűnt számomra, hogy azonnal igent mondjak a felkérésre. Az Eszterházy Károly Egyetem Ének-zene Tan-székének docenseként, ének-zene szakmódszertanosaiként, az új dolgok és a komplex művészeti nevelés iránt nyitott emberként egyaránt érdekelt voltam.

Hogyan találta meg a hivatását?

Szívesen és tisztán énekeltem már gyerekkoromban is. Egy zeneiskola indítása kapcsán (egykori iskolámban „toboroztak”) kérték a szüleimet, hogy taníttassanak zenére. Ennek megfelelően énekeltem, hegedültem és több kórusnak tagja voltam. Ezenközben egyre inkább érlelődött bennem az a gondolat, hogy pedagógus legyek: a zene szeretetét tovább szerettem volna adni másoknak. A Zeneakadémia Tanárképző Intézetében magánének-, szolfézs- és iskolai énektanári oklevelet szereztem 1975-ben. Azóta tanítok, immáron tehát a 44. tanévemet töltöm a pályán. Ráadásul azt is elmondhatom magamról, hogy a munkám – mely egyben a hobbim is – sok örömet rejt magában.

Számos intézményben tanított. Melyek voltak pályája legfontosabb állomásai?

Már az utolsó egyetemi évemben tanítani kezdtem egy váci általános iskolában. Itt arra is lehetőséget kaptam, hogy elindítsam az intézmény ének tagozatát. Fantasztikus szakmai lehetőség volt számomra egy felmenő rendszerű zenei tagozatos iskola felépítése. Nagyon népszerű volt a városban (korábban csak egy ilyen intézmény volt Vácon), és szerencsére kaptam hozzá anyagi és erkölcsi támogatást is. A szervezési feladatok mellett természetesen tanítottam – sőt több kórust is vezettem. Különösen büszke vagyok a szakmunkásképzősök énekkarára. Hét évig maradtam a városban, majd családi okokból Egerbe költöztem. Itt kezdtem el középiskolában tanítani helyettesként, majd az akkori egri főiskola gyakorlóiskolájába kerültem. Zenei és általános tantervű osztályokban egyaránt tanítottam, valamint kórust vezettem.

Dudás Anna

a Művészetalapú alprogram
fejlesztője

Hogyan került a felsőoktatásba?

1987-ben Kelemen Imre tanszékvezető úr (akivel akkor már jól ismertük egymást), behívott a tanszékre magánéneket oktatni. Sokáig csak ezt tanítottam, de a későbbiekben – a felmerülő igények következtében – közoktatási gyakorlatomból adódóan a szakmódszertan oktatásával is megbíztak. Azóta is szoros a kapcsolatom a gyakorlóiskolával (és ezáltal a közneveléssel): rendszeresen látogatom tanítványaim óráit és természetesen vizsgatanításait, olykor hosszabb ideig helyettesítettem az intézményben.

A Komplex Alapprogram Művészetalapú alprogramjának fejlesztője. Joggal merül fel a kérdés: megjelenik-e a KAP-ban egy másik közismert zenepedagógiai metódus, a Kodály-módszer is?

Tudnunk kell, hogy maga Kodály Zoltán soha nem épített fel szisztematikus tantervet az iskolai ének-zene tanításához. A nevezett módszer lényegében egy olyan zenepedagógiai koncepció, amely az ő kapcsolódó elveit foglalja össze. Ezek az elvek természetesen megjelennek a Komplex Alapprogram Művészetalapú alprogramjában is. Kodály ugyanis nem kevesebbet tűzött ki célul, mint azt, hogy szűnjön meg a „zenei analfabetizmus” Magyarországon, és értő fülekre találjon a zene, például a gyönyörűsége magyar népzene, ami ekkorra már (részben az ő munkássága révén) a koncerttermekbe is bekerült. Nem zenészeket kívánt tehát nevelni, hanem zenekedvelőket, zeneértőket. Hasonlóak a KAP céljai, hiszen eleve fontos szerepet kap benne a népművészet – de a „rokonság” számos egyéb területen is megnyilvánul. A Kodály-pedagógia elveire épülő közös zenélésben és kóruséneklésben szükségszerűen mindenkinek figyelnie kell a többiekre. A Komplex Alapprogram óráin is tudatosan építünk erre. Mindkét „módszer” alapelvei közé tartozik az a kíváncsi, hogy a gyerek találkozását egy-egy anyagrészsel pozitív érzés kísérje. Ha ugyanis nem kínkeservvel tanul, akkor szeretne benne részt venni, és ezzel máris elejét vesszük sok gondnak – például az alulmotiváltságnak vagy az alkalmazkodókészség hiányának. A Komplex Alapprogram elvei közé tartozik – amint a Kodály-koncepciónak is – a zene megszerettetése és aktív művelése, akár élethosszig. Ehhez természetesen elengedhetetlen, hogy önként, szívből végezzék a gyerekek. A KAP-ban éppúgy megjelenik a társas készségek fejlesztése, mint a Kodály-elvekben.

Miként valósulhat ez meg?

Fontos, hogy a gyerekek igényeit figyelembe vegyük. Annál is inkább, mivel ma már igazolt tény, hogy a szeretett tananyagot a gyerekek sokkal könnyebben és gyorsabban elsajátítják (még akkor is, ha első pillantásra szárazabbnak tűnik). Tény továbbá, hogy manapság a gyerekeket más eszközökkel kell közelebb vinni Beethovenhez vagy éppenséggel József Attilához, mint akár tíz évvel ezelőtt. Ez azonban nem feltétlenül jelenti a kontrollálatlan engedékenységet: nem lehet kizárólag a gyerekek kívánságaihoz alkalmazkodni. Meg kell találnunk az utat mindenkire – főleg azokhoz, akik

veszélyeztetettek a korai iskolaelhagyást illetően. A gyerekek különböző adottságokkal, készségekkel érkeznek az iskolába. Ezek nyomán az osztályokban különböző státusba kerülnek – aki például első osztályos korában jól olvas, jó tanuló lesz, és megbecsülik a társai. De vannak olyan gyerekek is, akik nincsenek ilyen jó helyzetben – egész egyszerűen azért, mert nem olyan kimagaslóak olyan dolgokban (elsősorban az írás, olvasás, számolás), amelyeket a mai oktatási rendszer díjaz. Ugyanakkor lehet, hogy kimagasló a kézügyességük vagy a kommunikációs készségük, vagy éppen remek fantáziával írnak mesét, és még sorolhatnám tovább a lehetőségeket. A KAP-foglalkozásokon lehetőségük van a gyerekeknek arra, hogy ezeket a készségeket alkalmazzák, és ezzel lehetőség szerint kivívják társaik elismerését – ami jelentősen befolyásolja az osztályban betöltött helyüket.

Milyen eszközökkel érhető ez el?

Például a nyitott végű feladatokkal, amelyekben nem kizárólag egyetlen jó megoldás létezik, hanem számtalan. Ezek megoldása során a tanulócsoportnak meg kell egyeznie, milyen tanulási stratégiát választ, milyen irányba indul el. Pozitív pedagógiai hatása ennek a munkaformának az is, hogy ha a csoport jó eredményt ér el, minden tagja részesül a dicséretben. Így azok is, akik egyéni teljesítményük nyomán nem értek volna el jó eredményt: és változik az osztályban elfoglalt

” A Kodály-pedagógia elveire épülő közös zenélésben és kóruséneklésben szükségszerűen mindenkinek figyelnie kell a többiekre. A Komplex Alaprogram óráin is tudatosan építünk erre. ”

státusza is. Emellett megtapasztalják a közösség erejét, és ez remélhetőleg további aktivitásra sarkallja őket. E feladattípusnak fontos üzenete van: hiszen ennek révén mindenkiben megbecsüljük azt, amivel hozzájárulhat egy-egy kisebb-nagyobb közösség létéhez, működéséhez. Egy osztályközösségben, tanulócsoporthoz van olyan kisdíák, aki az éneklésben jó, de olyan is, aki inkább az informatika világában van otthon – ő lesz az, aki a zenék rögzítésében, netán internetes zenei anyagok keresésében jeleskedik. Lesz olyan, aki a Művészetalapú alprogram óráin szépen mond verset, érzi a ritmusát, és a többiek erre improvizálnak ritmus-hangszereikkel. Lesz, aki az órán hallott zeneművekről ihletett rajzot, illusztrációt készít. Esetleg közösen írhatnak dallamot egy-egy Weöres-versre.

Milyen művészeti ágakat érint a Művészetalapú alprogram?

Érinti a zenét, a képzőművészeteket, a vizuális kultúrát, az irodalmat mint művészetet, a táncot és a népművészetet – és ami a legfontosabb: mindezek komplexitását és kölcsönösségét. Vagyis úgy gondoljuk, ezek „összegyúrhatók” egy-egy tanórán, és jól hatnak egymásra. Az egyes művészeti ágak tehát nemcsak az ének- vagy a rajzórákon jelenhetnek meg: fizikaórán vizsgálhatjuk például, hogy milyen anyagokból készülnek a hangszerek, tanulhatunk a hangszerhúrok hosszáról vagy az orgona részeiről. De érdekes lehet arról

is beszélni, milyen anyagokkal festhetünk akvarellt, miért kell kiegészíteni az agyagból készült csészét. A különböző tantárgyak tehát eleve összefüggésbe hozhatók egymással. A fenti példák természetesen fordítva is igazak: művészeti órákon is szerezhettek más típusú ismereteket a tanulók. Számomra például az egyik legizgalmasabb tény, hogy az emberi hangot a *musculus vocalis*, a hangszalagokat feszítő izom „hozza működésbe”. Testünk egy apró része – viszont egész életünkben használjuk... Máris az emberi testnél vagyunk, lehetünk biológia-, ének- vagy éppen magyarórán. A Komplex Alaprogram alprogramjai tehát a környezetünkben eleve meglévő összefüggésekre is igyekeznek ráirányítani a figyelmet – és ebben komoly szerepe van a Művészetalapú alprogramnak is.

Melyek a legfontosabb céljai a Művészetalapú alprogramnak?

Alprogramunkban kiemelten fontos szerepe van a kreatívfejlésnek és az improvizációnak. Természetesen fontos a diszciplináris és interdiszciplináris ismeretek átadása, emellett a társas készségek alakítása, az alkalmazkodóképesség fejlesztése. Amennyiben lehetőség van rá, igyekszünk a pályaorientációban is segíteni – jóllehet, ez nem alapfeladatunk (a KAP éppúgy nem művészképzésre specializálódott, mint a már említett Kodály-koncepció).

Mit kíván ez a tanártól?

A KAP Művészeti alprogramja (a többi KAP-alprogramhoz hasonlóan) arra sarkallja a pedagógusokat, hogy „leporolják” addigi tapasztalataikat, ismereteiket. A továbbképzéseken is arra buzdítjuk a kollégákat, hogy tudatosan használják kreativitásukat az óráikon. Manapság sokkal kreatívabbnak kell lennie egy pedagógusnak, mint akár tíz évvel ezelőtt. A gyerekekre ugyanis hatalmas mennyiségű képi és szórakoztató jellegű információ zúdul, amit a tanárnak „felül kell írnia”. Szerencsére vannak olyan eszközök, amelyekkel mindez megvalósíthatóan tűnik. Ilyen például a komplexitás, a KAP-rendszer egyik alapja. És természetesen a diákok kreativitásának, fantáziájának „megmozgatója” is... Amikor például egy Vivaldi-zenemű részletét meghallgatva elmondhatják, lerajzolhatják milyen érzések, gondolatok jelennek meg előttük. Ugyanakkor az is fontos, hogy tanárként tudatosan támogassuk ezt a folyamatot: például szempontokat adjunk a megfigyelésekhez. Magyarazzuk el, miért jelentős egy zene-mű, milyen szerzői megoldásokra kell odafigyelniük, honnan érdemes megközelíteniük a zenét. Fontos, hogy „jó úton” vezessük a gyerekeket a kultúrához.

Hol tart most a Művészetalapú alprogram?

A program alapvető működéséhez szükséges anyagokat természetesen kidolgoztuk, megjelentek kapcsolódó tanulmányaink. Alprogramunk kidolgozói, fejlesztői részt vesznek a pedagógusok felkészítésében – nyár elejétől folyamatosan indultak a továbbképzések. Ezek során a gyakorlati ismeretek átadására helyeztük a hangsúlyt, és számítunk a képzésben részt vevő kollégák kreativitására. A világhálón elérhető adattárunkban sok játék- és feladatleírást kínálunk a kollégáknak. Számos óratervünk áll a rendelkezésükre – minden évfolyamra,

egész évre vonatkozóan, tematikus bontásban is. Szerencsére rendkívül jók az első visszajelzések. Nemrégiben egy konferencián iskolaigazgatóktól hallottam, hogy a gyerekek szinte követelik a művészetekkel kapcsolatos KAP-foglalkozásokat. Ennek ellenére látjuk és tudatosan rögzítjük azt is, hol kéne módosítani, finomítani eddigi gyakorlatunkon. A Komplex Alprogram bevezetése gyönyörű folyamat – ugyanakkor látnunk kell, hogy jelenleg még csak az első lépéseknél tartunk.

Milyen további terveik vannak?

Véleményem szerint az lenne a legjobb, ha az első tapasztalatokat, visszajelzéseket megvárnánk, és csak azok ismeretében változtatnánk, módosítanánk – engedjünk kifutási időt magunknak és a programnak is. Ebben valószínűleg nagy segítségünkre lesz a Szakmai Támogatórendszer (SZTR) és az oda befutó kérdések – amint az óralátogatások, óramegbeszélések, hospitálások is. Távlati terveink közé tartozik a Komplex Alprogram szélesebb körű elterjesztése, például a pedagógusképzésben – ebből természetesen a Művészetalapú alprogram munkatársai is kiveszik majd a részüket.

Mit gondol, milyen hosszú távú hatás érhető el a Művészetalapú alprogrammal?

Reményeim szerint azok a gyerekek, akik a Művészetalapú alprogram foglalkozásain „átítatódnak” a művészeti tevékenységekkel, boldogabbak és kreatívabban lesznek, mint azok, akiknek ez kimarad az életükből. Később, felnőtté válva, talán épp e foglalkozások hatására lesznek művészet iránt érdeklődő, koncert- és színházlátogató, munkájukban kreatív, hasznos tagjai a társadalomnak.

Életgyakorlat-alapú
alprogram

„... a gyermekek fejlődésében fontos szerepe van annak, hogy megismerjék saját szociális szerepeiket”

Magyar Istvánnal, a Komplex Alprogram Életgyakorlat-alapú alprogramjának vezetőjével arról beszélgettünk, hogyan lehet iskolai keretek között olyan kompetenciákat fejleszteni, amelyek a „nagybetűs életben” válnak igazán fontossá.

Szöveg: **Pálinkás-Purgel Zsuzsa** | Fotó: Kakuk Dániel

A Komplex Alprogramon belül Ön az Életgyakorlat-alapú alprogram szakmai vezetője. Be tudná mutatni röviden ezt az alprogramot?

A Komplex Alprogram az iskolai lemorzsolódás csökkentését tűzte ki fő céljául. Mivel mi első körben az általános iskolák alsó tagozatosainak állítottunk össze egy programcsokrot, a preventív rész kerül előtérbe, hiszen ennél a korosztálynál még nem jellemző a lemorzsolódás. Úgy gondolom, hogy ha a gyerek szeret iskolába járni, akkor kisebb az esélye az iskolaelhagyásnak. Ennyire egyszerű az egész. Olyan módszereket és tartalmakat kívánunk a diákok elé tárni, amelyek vonzóvá tehetik számukra az iskolában eltöltött időt. Az alprogramok tematikája a közismereti tanórákon elsajátított ismereteket bővíti, illetve mélyíti el élményszerű keretek között. Egyértelműen a konstruktivista tanulás talaján állunk, ezért úgy gondoljuk, ha a gyerek tevékenykedik, és aktívan részt vesz valamiben, akkor az könnyebben beépül az életébe. A kidolgozott ismeretanyaggal olyan kompetenciákat szeretnénk fejleszteni, amelyek a felnőtté válás során válnak igazán a hasznukra.

Hogyan valósíthatók meg az alprogramok az iskolai keretekben?

A program két szinten épül be az oktatásba. A délelőtti időszakokra úgynevezett komplex órákat tervezünk, amelyeket a szaktanárok a saját tanóráik keretében valósíthatnak meg, illetve alkalmazhatják a program tanulási-tanítási stratégiáját, a Differenciált fejlesztést a heterogén tanulócsoportban (DFHT). Emellett hangsúlyt fektetünk a délutáni foglalkozásokra is, ahol a tanulók az adott alprogram tematikája alapján szerezhetik meg az ismereteket. A délutáni foglalkozásokat szintén az iskola tanárai tartják.

Kapnak ehhez valamilyen segítséget?

Természetesen. A program kicsit hasonlít a NAT keresztntantervi rendszeréhez. Valamennyi alprogramhoz egy 30 órás akkreditált pedagógusképzés készült. Ezenkívül van még egy 30-30 órás képzés a DHFT-hez és a Komplex Alprogram koncepciójához is. Tehát összesen hét 30 órás alapképzésünk van, ezekből a pedagógusoknak négyet kell elvégezniük: a DHFT-t, a Komplex Alprogram képzést (mivel ezek adják az alapot) és az alprogrami képzésekből kettőt. Az az ajánlásunk, hogy a hét minden

Magyar István

az Életgyakorlat-alapú alprogram vezetője

napján jelenjen meg egy-egy alprogrami foglalkozás, lehetőség szerint mind az öt. Az igazgatók – a pedagógusokkal egyeztetve – lehetőség szerint úgy „iskolázzák be” a kollégákat, hogy minden alprogramra ki legyen képezve egy-két pedagógus az intézményből. A tanárok számára számos – több mint ötven – segédanyagot fejlesztettünk ki: feladatbankot, illusztrációkat, óraterveket, linkgyűjteményt, valamint egy elektronikus helpdesk-rendszert is.

És a képzéseken megszerzett tudást beépítik a saját óráikba?

A délelőtti komplex órák esetében igen, viszont a délutáni foglalkozások egy-egy kiválasztott alprogram köré épülnek fel. Fontos, hogy minden alprogram jelenjen meg délutánonként legalább egyszer, de az iskola természetesen dönthet úgy is, hogy valamely alprogramból több foglalkozást is indít egy héten.

Délutáni foglalkozásokról beszélünk, amelyekhez pedagógus-továbbképzések is társulnak. Nem merül fel a tanároknak, hogy ez egy újabb pluszfeladat a számukra?

Természetesen központi kérdés, hogy mennyivel lesz több feladata a pedagógusnak. Mi is tisztában vagyunk vele, hogy nagyon sok minden hárul rájuk. Úgy gondoljuk, hogy ez óraszámban nem jelent többletet, hiszen a program egyes elemeit a tanórai keretek között valósítják meg, a délutáni foglalkozások pedig a szakköröket, délutáni programokat váltják ki. Az intézmény vezetőivel is egyeztetünk, hogy a törvényi előírások időkeretein belül gondolkozunk, tehát nem lehet 3-4 órával több elfoglaltságuk egy héten, mint korábban volt. Az is nyilvánvaló, hogy plusz-energiabefektetést igényel a képzési rész, főként a DFHT módszer alkalmazásának az elsajátítása. Ez egyébként egy ismert technika, de – tapasztalataink szerint – nem jelenik meg napi szinten az oktatásban. A módszer alkalmazása szemléletváltást igényel, s ha ez megtörténik, akkor már természetesen fog működni minden pedagógusnál.

A délutáni foglalkozások egy osztályon belül valósulnak meg, vagy esetleg más csoportosítást képzeltek el?

Mi osztálykeretekben gondolkozunk. Viszont van az alprogramokon belül egy „Te órád” elnevezésű kezdeményezés, amikor is felbomlanak az osztálykeretek, és a gyerekek az érdeklődésüknek megfelelően választanak témát. Itt akár eltérő korcsoportok is találkozhatnak.

Ezeket a programokat hogyan kell a gyakorlatban elképzelni? Hogyan épül fel egy délutáni foglalkozás az Életgyakorlat-alapú alprogramban?

Ha azt vesszük számba, milyen témákat dolgozunk fel, meg kell állapítani, hogy nincs sok új a nap alatt: egészséges életmód, környezettudatosság, életvezetés, közösség- és önfejlesztés, család és háztartás, munkatevékenységek, pályaorientáció. Ezeket a témákat már eddig is érintették az iskolában, mi viszont komplexen, újszerűen próbálunk hozzájárulni ezekhez a kérdésekhez. Például itt nem úgy zajlik egy téma feldolgozása,

mint egy osztályfőnöki órán, hogy 45 percig egy dologról beszélünk, hanem egyszerre több témát hozunk szóba. Nagyon lényegesnek tartjuk, hogy a gyereket ne csak mint tanulókat tekintsük, hanem az összes többi szerepüket is gondoljuk végig, hiszen az a cél, hogy az életben is hasznosítható kompetenciákat fejlesszünk a foglalkozások során.

A programoknak van egy didaktikai felépítésük, hasonlóan a tanórákhoz. Létrehoztunk kidolgozott vázlatokat, óraterveket. Tulajdonképpen minden alprogram hasonló sémán alapul. A foglalkozások leginkább a gyerekek aktivitására építenek. Úgy kalkuláltunk, hogy ha minden héten legalább egyszer találkoznak a délutáni időpontban a gyerekek és a pedagógusok, akkor évfolyamonként minimum 32 foglalkozástervre lesz szükségünk. Mindig kihangsúlyozzuk, hogy az illusztráció, a minta csak egy ajánlás, tehát a későbbiekben, ha már a logikáját elsajátítja a kolléga, akkor a saját képe szabhatja. A tartalmakat úgy állítottuk össze, hogy a gyerekeknek legyen lehetőségük beszélgetni, rajzolni.

Az Életgyakorlat-alapú alprogram annak köszönheti népszerűségét, hogy a pedagógusok is ráébrednek, milyen fontos szerepe van a gyermekek fejlődésében annak, hogy megismerjék saját szociális szerepeiket, és megszerezzék az életben szükséges kompetenciákat.

Tehát akkor ezzel a játékosítást is be tudják vinni a foglalkozásokba.

Igen, ezek a foglalkozások egy kicsit kötetlenebb formában valósulnak meg, mint egy tanóra.

Hogyan tudják népszerűsíteni a programot?

Elsőként a tankerületek igazgatóit keressük fel és hívjuk meg az Eszterházy Károly Egyetem épületébe, ahol egy-egy napos érzékenyítést tartunk, valamint igyekszünk bemutatni a Komplex Alprogramot és a hozzá kapcsolódó alprogramokat. Következő lépésként elviszük őket egy hosszabb, nagyobb lélegzetű intézményvezetői felkészítésre, ahol már mélyebbre le tudunk ásni, és a bevezetéssel kapcsolatos dolgokat is meg tudjuk velük beszélni. Harmadik lépésként az érdeklődő iskolák tantestületeinek tartunk egy általános tájékoztatót saját intézményünkben. Ezt követően döntheti el az iskola, hogy szeretne-e csatlakozni a programunkhoz, vagy sem. Ha úgy dönt, hogy részt vesz a programban, akkor mindenképpen tájékoztatást adunk a diákoknak és a szülőknek is arról, hogy mire számíthatnak. Különböző kiadványokat is készítettünk, amelyekben igyekszünk mindenkit a saját nyelvén megszólítani.

Mennyire nyitottan fogadják a pedagógusok a programot?

Már több intézménynél jártunk, több kétnapos workshopon vagyunk túl, és az a tapasztalatom, hogy nagyon nagy az érdeklődés az Életgyakorlat-alapú alprogram iránt. Nyilvánvaló, hogy rengeteg kérdés merül fel a kollégákban, ami teljesen természetes, hiszen elég nagyszabású kezdeményezésről van szó, és jól át kell gondolni, milyen módon lehet adaptálni az adott intézménynél.

Milyen hosszabb távú terveik vannak a programmal kapcsolatban?

Az alprogramok fejlesztése gyakorlatilag befejeződött, már csak a kipróbálás tapasztalatain alapuló korrekció van hátra. Idén szeptemberben vezették be a pályázó intézmények körében. Terveink szerint több lépcsőben, országos szinten szeretnénk terjeszteni. Közel 60 intézmény jelentkezett a szeptemberi bevezetésre, ami ezres nagyságrendű érdeklődő pedagógust jelent. A 2018. második félévi és a 2019-es képzési időszakokra is egyre több iskola jelentkezik.

Nagyon helyesnek tartom, hogy a program átesik egy pilotszakaszon, ahol az esetleges buktatók, hiányosságok kiderülhetnek, hiszen így egy jól kifejlesztett, profihozott rendszert kaphatnak majd a későbbiekben az iskolák. A program bevezetése optimizmusra ad okot, mert a fejlesztők és a szakemberek rengeteg munkát fektettek bele az évek során. Még nem értünk célba, de nagyon remélem, hogy sikerül olyan hatást kiváltanunk, amelyet elképzeltünk a fejlesztés során.

Nagyon fontos Önöknek, hogy a Komplex Alapprogram hatékony, jól működő rendszer legyen. Hogyan tudják a hatékonyságát ellenőrizni?

Van egy külön mérés-értékelési munkacsoportunk, amelyet dr. Török Balázs vezet. Egy nagyon komplex, tudományosan megalapozott rendszert dolgoztak ki. A pilot bevezetése előtt helyzetfeltáró vizsgálatot fognak végezni valamennyi intézményben – az igazgatókkal, a pedagógusokkal, a gyerekekkel, valamint a szülőkkel is. A bevezetést követően, a pilotidőszak alatt is folyamatosan monitorozni fogják az eredményeket, illetve a tanév végén valamennyi résztvevőt meg fogják szólítani. Reméljük, hogy ezek az eredmények segítenek majd abban, hogy olyan képet alakítsunk ki a program-

ról, amely jól tükrözi a hatékonyságát és az esetlegesen fejlesztést igénylő területeket. Módszertanilag is nagyon változatos a vizsgálat, hiszen a fókuszcsoportos interjútól a kérdőíves módszeren át az óramegfigyelésig minden megtalálható benne.

Nagyon lelkesen beszél a kezdeményezésről. Hogyan találta meg ez a feladat?

Ez egy nagyon érdekes kérdés. Hallottam a kezdeményezésről, amikor még a tervezés fázisában volt. Fizika–technika–pedagógia szakon végeztem, és majd 35 éve dolgozom az Eszterházy Károly Egyetem berkeiben. Hosszú ideig a gyakorlóiskolában tanítottam, majd itt az egyetemen kaptam szerepet különböző képzésekben, jellemzően a tanárképzésben. Nagy valószínűséggel a végzettségem és a korábbi tapasztalataim okán kerültem a csapatba. Egy évvel ezelőtt megkeresett a Komplex Alapprogram szakmai vezetője, Révész László, hogy részt vennék-e a projekt tervezésében. Miatán érdekesnek találtam a feladatot, összeállítottunk egy csapatot, és nekiláttunk az Életgyakorlat-alapú alprogram kidolgozásának.

Hogyan élte meg azt a feladatot? Mi az, amit kapott tőle?

Bevallom férfiasan, szakmailag nagy kihívást jelentett számomra, de úgy gondoltam, nem sokszor adatik ilyen lehetőség egy ember életében. Némi aggodalommal, de belevágtunk. Úgy gondolom, sikerült egy elkötelezett és hozzáértő csapatot összeállítanunk, amelynek tagjai különböző területről érkeztek: vannak köztük gyakorlóiskolai kollégák, pedagógusok és tanítónők, egyetemi kutatók és oktatók egyaránt. Ez záloga annak, hogy meglegyen a program tudományos megalapozottsága, ugyanakkor ne rugaszkodjunk el a valóságtól.

Digitális alapú
alprogram

„Digitális tanulási környezetben élmény a tanulás”

Paradigmaváltásra van szükség az IKT eszközök iskolai használata terén – véli **dr. Racsko Réka**, a Komplex Alprogram Digitális alapú alprogramjának vezetője, akitől többek között azt is megtudtuk, miért lenne fontos, ha az iskolákban digitális pedagógiai asszisztenseket is alkalmaznának.

Szöveg: **Fekete István** | Kakuk Dániel

Dr. Racsko Réka

a Digitális alapú alprogram
vezetője

Egy ideje másról sem hallani, mint a digitális írástudás fontosságáról, illetve a digitális analfabetizmus felszámolására tett különféle kísérletekről. Mennyire fejlett a magyar diákok digitális írástudása európai társaikkal összevetve?

Úgy gondolom, a digitális paradigmaváltás kérdése egy kicsit túl van misztifikálva, hiszen társadalmunk egy kultúraváltás átmeneti időszakában van, amelyben az információs és kommunikációs technológia új szerepet kap. A digitális írástudás kapcsán sajnos még jobbra a technológiai műveltséget és annak a szintjét szokás emlegetni, holott ez egy sokkal összetettebb fogalom, része többek között a kognitív és a szociális dimenzió, valamint az információ felelősségteljes használatának aspektusa is. Néhány kiemelkedő példától eltekintve (pl. Észtország, Szingapúr) hasonló kihívások jelennek meg a digitális átállásban mindenhol a világon, többek között hazánkban is, aminek oka, hogy egy olyan jelenségről van szó, amely fokozatosan a társadalom minden alrendszerében megjelenik, és folyamatos a fejlődése. E kérdésben nagy felelősség hárul az iskolákra, amelyeknek a jövőre irányulóan kell e folyamatra felkészülniük és azt kezelniük. Kicsit előreugorva hadd említsem meg, hogy a Digitális alapú alprogram során végzett módszertani fejlesztést nem egyszeri beavatkozásként képzeljük el, ez ugyanis egy hosszú folyamat. Mint minden kultúraváltás előtt, most is számos bizonytalan tényezővel állunk szemben.

Úniós finanszírozásból valósulhat meg a Komplex Alprogram, amely öt alprogramból áll, ezek egyike a Digitális alapú alprogram. A fejlesztés egyik kulcsa az iskolák okoseszközökkel való ellátása – ezen a téren hogyan állunk?

Ez egy visszatérő, általános probléma. Korábban számos pályázat (TÁMOP, TIOP, EFOP stb.) jelent meg, és nagy eszközberuházások történtek, de a kép heterogén. A felszereltséget tekintve nem egyenlő az eloszlás, vannak régiók – például Pest megyében –, ahol egyszerűen nem volt lehetőség pályázni eszközökre. Azt azonban le kell szögezni, hogy nem feltétlenül az IKT eszközök elérhetősége határozza meg a tanárok nyitottságát. Az alprogram keretében megszervezett tankerületi tájékoztatókon többször sürgettük, hogy paradigmaváltásra lenne szükség, nagyobb teret kellene engedni a „hozd magaddal a saját eszközöd” (Bring Your Own Device, BYOD) modellnek, amelynek lényege, hogy a tanulók saját okoseszközeikkel helyettesítik az iskolai eszközöket tanulási környezetben. Ennek kapcsán sokszor ütköztem ellenállásba.

Kik ellenzik a modellt?

Az iskolavezetők és a pedagógusok részéről is tapasztaltam ellenállást, amely egyrészt érthető, hiszen ennek koordinálása iskolai és osztálytermi szinten is komoly feladat, és a pedagógusra is nagy nyomás nehezedik, ha különféle eszközöket és platformokat kell a tanítás során összehangolni. Másrészt adott feladatok alkalmazására – pontosan az eszközhiány kiküszöbölése kapcsán – ez jó út lehetne, hosszú távon pedig segíti a személyes tanulói környezet kialakítását és fejlesztését. Az iskolákban nagyon nagy szükség lenne digitális pedagógiai asszisztensekre az osztályokban, akik segítik a pedagógusokat a digitális átállás során jelentkező nehézségek leküzdésében. Ma ezt a feladatot az informatikatanárok és a rendszergazdák végzik. Ezt az igényt szerencsére már országos szinten is felismerték, és a Digitális Oktatási Stratégia hatására elkezdődött az ehhez kapcsolódó fejlesztés.

Idén szeptembertől kísérleti formában vezetik be az Élménysulit hatvan iskolában. Mit takar pontosan a kifejezés a Digitális alapú alprogram esetében?

A pedagógus-továbbképzéseinken azt próbáljuk elérni, hogy a résztvevők ne azt érezzék, hogy digitalizált órákat kell tartaniuk, ne gondolják, hogy az IKT eszközök használata a cél, mivel azok ugyanolyan eszközök, mint a többi taneszköz az iskolában. A tanárok is megkönnyebbülnek, amikor azt hallják, hogy nem „kirakatórát” kérünk tőlük. Azt szeretnénk elérni, hogy a pedagógusok keressék meg azokat a helyzeteket, feladatokat a tanítás során, amikor a digitális eszközöknek és virtuális dimenziójuknak (pl. az internetes alkalmazásoknak) a használatával és a korszerű tanulás-szervezési módok (pl. pármunka) révén az órák színesebbé tehetők, és hozzáadott értéket kínálnak a tanulás-tanítás folyamatában – a megfelelő oktatási célokhoz kapcsolódó új tanulási környezetek kialakításával, függetlenül a tartalomtól. Ettől lesz élmény az Élménysuli.

Hogyan néz ki egy ilyen óra?

A tanórak modellezése jelenleg is zajlik, amiben nagy szerepet kap az együttműködés. Ennek során az oktatási közeg szereplői (tanár, tanuló) megtapasztalhatják az együtt tanulás élményét, amely nem egyirányú folyamat: nemcsak a tanár, hanem a diák is adhat át ismereteket, tanuló társainak éppúgy, mint a pedagógusnak. Ebben a környezetben a tanárok és a diákok egymást segítve haladnak a közös cél felé, és együtt hoznak létre valamit. A tanórákon fontos szerepet kapnak a Komplex Alapprogram alapelvei (tanulástámogatás, adaptivitás, közösségi lét, komplexitás, méltányosság) és a Differenciált Fejlesztés heterogén tanulócsoportban (DFHT) módszertanának alkalmazása az elektronikus tanulási környezet kiépítésében.

Mennyire nyitottak a pedagógusok a kompetenciafejlesztést illetően?

A tanárok hozzáállása nagyon pozitív, lelkesek és nyitottak. Augusztus 31-ig összesen 25 továbbképzés zajlott le. Azt tapasztaljuk, hogy a résztvevők szeretnék, ha ez nem egy egyszeri, 30 órás foglalkozás lenne, hanem ha folytatódna a képzés után is.

Hogyan épülnek fel a képzések?

Az első napon 10 órában a résztvevők megismerkednek a különböző felhőszolgáltatásokkal. A második napon szintén 10 órában végigvesszük a pedagógiai folyamat állomásait, azt vizsgálva, hogyan lehet a tanítás egyes részeit (új anyag feldolgozása, összefoglalás, tudásellenőrzés stb.) digitális taneszközökkel megkönnyíteni. Ennek során olyan nem platformfüggő alkalmazásokat mutatunk be, amelyek segítségével például szófelhőt, faliújságot, kvízeket, tesztekkel lehet készíteni, vagy éppen megismertetjük a különböző képszerkesztő programok használatát. A képzés harmadik része online zajlik és a technológiai ismeretek elmélyítését szolgálja. A 30 órás képzés ezzel lezárul, de reményeink szerint a képzésbe bekapcsolódókat elindítjuk a digitális átállás útján, a résztvevők segítő hálózatot alkotva – hálózatosodva – folytathatják a megkezdett munkát. Célunk, hogy a pedagógus később referenciaszemélyként mintát adjon a tanulóknak.

Milyen többletet ad ez a képzés?

Mi mindenekelőtt egy mentorált innovációt kínálunk a pedagógusoknak. Módszertani eszköztárat kapnak, emellett létrehoztunk a Szakmai Támogatórendszert, amely az elektronikus kapcsolattartás mellett a személyes találkozásokon alapuló munkaformákra is épít, segítve a tanárokat, ha elakadnának valahol. Ez komoly motivációs bázis, amely biztosítja a hosszú távú fenntarthatóságot. Ettől is komplex ez a képzés.

” Úgy gondolom,
nagy szükség
van erre a fajta
szellemiségre,
szemléletváltásra
az oktatásban. ”

„Nagyon sokat köszönhetek a tanárainknak”

Interjú *Boggie*-val

Ez a pedagógiai modell arra is megoldást kínál, hogy a gyerekek már egészen kicsi koruktól kezdve megtanuljanak közösségben gondolkodni, együttműködni, véleményt formálni, ami nagyon fontos lenne – nyilatkozta **Csemer Boglárka (Boggie)** énekesnő, a Komplex Alapprogram (KAP) nagykövete, aki azt is elárulta, miért van szükség szerinte szemléletváltásra a magyar oktatásban.

Szöveg: **Fekete István** | Fotó: Emmer László

A nagyközönség elsősorban előadóművészként tart számon, főként mióta 2015-ben Te képviselted hazánkat az Eurovíziós Dalfesztiválon. Most azonban egy egészen új oldaladról ismerhetünk meg. Mi motivált, hogy elvállald el a felkérést, hogy Te legyél a Komplex Alapprogram (KAP) nagykövete?

Miután leérettségiztem, az Eszterházy Károly Főiskolán (ma Egyetem – *a szerk.*) folytattam a tanulmányaimat, ott végeztem francia szakon. Tavaly meghívott Sütő Gergő, az Élménysuli marketingvezetője egy egyetemistáknak szóló motivációs beszélgetésre, ami nagyon jól sikerült. Idén tavasszal ismét kapcsolatba kerültünk, mesélt a készülő Alapprogramról, és akkor kért fel a népszerűsítésére. Ekkor őszintén szólva még nem igazán tudtam, miről is szól ez a program, de később alaposan áttanulmányoztam a kapcsolódó anyagokat. Jó pár pedagógus ismerősöm van, így megkérdeztem tőlük, halottak-e az Alapprogramról – megnyugtatóan, hogy mindenki jó véleménnyel volt róla. Végül a szeptember végén megrendezett, általános iskolai igazgatóknak szóló szilvásváradai továbbképzés győzött meg, hogy elvállaljam a feladatot. Addig is nagyon szimpatikus volt, amit a KAP-ról olvastam, de teljesen más volt mindezt azoktól az emberektől hallani, akik a programot kifejlesztették – a konferencián felszólaló előadók kivétel nélkül nagyon hitelesek voltak. Úgy éreztem, összeállt néhány pedagógus, hogy valami jót hozzon létre, és az is nagyon tetszett, hogy ez egy alulról jövő kezdeményezés volt. Talán egy kicsit szembe is mennek az árral – az emberek mindig félnek az újtól, a változástól –, de végső soron egy nagyon fontos változást próbálnak előkészíteni. Úgy gondolom, nagy szükség van erre a fajta szellemiségre, szemléletváltásra az oktatásban. A konferencián nem jelentették ki kategorikusan, hogy márpedig ezt és ezt kell csinálni, mindössze az az igény fogalmazódott meg, hogy ezt

az új nevelési-oktatási programot bele kell illeszteni a már meglévő oktatási modellbe, és majd a kettő elegeye kiad egy új és korszerű szemléletmódot, ami segíti az oktatást. Ez ma, 2018-ban szerintem nagyon fontos.

Gondolom kisgyermekes anyukaként teljesen más szemmel nézel a programra...

Valóban. Az is bennem van, hogy nem mindegy, mire fog tartani az oktatás, mire Lenke iskolába kerül (Boggie kislánya 22 hónapos – *a szerk.*). Amikor én iskolába jártam, hatalmas mennyiségű lexikális tudást kellett elsajátítanunk, aminek a 80 százalékára ma már nem is emlékszem, holott nagyon jó tanuló voltam, kitűnővel érettségiztem, szerettek a tanárain. Azt például felnőtt fejjel kellett megtanulnom, hogy egy zenekar vezetőjeként hogyan kell egy csapatot összetartani, hogyan kell a zenésztársakkal kommunikálni, motiválni őket, és hogyan tudunk együtt közösen megoldani bizonyos feladatokat. Nagyon sok olyan problémahalmaz van, amivel egyedül nem boldogulok, amihez szükség van a társakra. Ez a pedagógiai modell arra is megoldást kínál, hogy a gyerekek már kicsi koruktól kezdve megtanuljanak közösségben gondolkodni, együttműködni, véleményt formálni. Nekem ebben szerencsém volt, hiszen dráma tagozatos gimnáziumba jártam, ahol szinte kötelező volt véleményt formálni. Ugyanakkor azt is tudom, hogy az én generációból nagyon sokan nem így nőttek fel. Ez a korszak nagyon meghatározó egy gyermek számára: 10 éves koráig nagyon sok minden eldől, olyan élmények, lenyomatok maradnak meg benne tudat alatt, amelyeket tovább visz a felnőtt életébe. A családi háttér mellett az iskolának is rendkívül nagy szerepe van abban, hogy mi lesz egy gyermekből.

Ha már az iskolánál tartunk, mire emlékszel vissza szívesen az iskolás éveidből?

A vitakultúrát egyértelműen a gimnáziumból hoztam magammal. A középiskola másik, máig ható pozitív hozadéka, hogy mindig könnyen tudtam interjút adni. Ezt azért tartom fontosnak kiemelni, mert még zenészkörökben is gyakran látom, hogy sokan nem tudnak fogalmazni, nyilatkozni. A gimnáziumban megtanítottak gondolkodni, ezenkívül sokat kellett olvasnunk, elemeznünk – nyilván egészen máshol volt a fókusz, mint mondjuk, egy reáliskolában. Az általános iskolai évekből arra emlékszem, hogy nagyon nagy különbségek voltak a diákok között. Rendkívül szimpatikus az Alapprogramban, hogy a differenciált oktatást is szeretné megreformálni, azaz hogy ne legyen akkora tudásbeli szakadék tanuló és tanuló között, hogy olyan közösség alakuljon ki az iskolákban, amelyben együtt tanulnak a különböző társadalmi státuszú diákok, legyenek a szüleik akár munkások, akár értelmiségiek. Nekem összességében nincsenek rossz emlékeim az iskoláról. Végig élveztem a tanárok támogatását, nagyon sokat köszönhetek nekik, mindig terelgettek, utat mutattak. Ráadásul az énekléshez, a zenetanuláshoz is nagyon korán megkaptam a segítséget. Nagyon hálás vagyok nekik ezért. De nem mindenkinek megy könnyen a tanulás, és nincs mindenkinek ekkora szerencséje.

Legutóbb az egeri Dobó téren mutatkozott be a Komplex Alapprogram a nagyközönségnek, a rendezvényen Téged is láthattunk-hallhattunk énekelni. Milyen további feladatokkal jár a nagykövetség?

Az igazat megvallva ezt a szerepet egyelőre még én is csak tanulgom. A feladatom alapvetően a KAP népszerűsítése: én lettem az Alapprogram arca, ami azt jelenti, hogy ahol csak tudom, én is segítem és képviselem a program küldetését. De már a szűk környezetemet is beavattam a részletekbe, és természetesen a szakmabeliek is érdeklődtek a program felől. Nagyon szívesen mesélek nekik, és nagyon büszke vagyok rá, hogy részt vehetek benne. Továbbá felkértek egy dal megírására, amelynek célja szintén az Alapprogram népszerűsítése. A stúdiófelvételek a múlt héten fejeződtek be (Boggie-val október 16-án beszélgettünk – *a szerk.*). Ennek a dalnak nagyon örültem, mert komoly kihívást jelentett. Jó érzés volt, hogy ezúttal nem a saját élményeimből kellett merítenem, hanem adott volt a téma, amire rá kellett hangolódni.

Hogyan lehet dalban „elmondani”, hogy mi fán terem az Alapprogram?

A dal címe árulkodó: *Tanulni élmény*. Ez – mint ismertes – a Komplex Alapprogramnak is fontos eleme, azaz hogy a tanulást ne adatokhoz, számokhoz kössük, hanem élményekhez, mert azok maradnak majd meg ezekből az évekből. A dallal reményeim szerint sok helyen lehet majd találkozni. Nagyon élveztem a munkát, és próbáltam benne átadni az Alapprogram szellemiségének lényegét. A dalnak és a dalszövegnek is én vagyok a szerzője, a producere pedig Szakonyi Milán volt.

Mit üzenél a változástól esetleg ódzkodó pedagógusoknak?

A tanároknak mindenképpen azt, hogy legyenek nyitottak és bátrak. Nem kérdés, hogy ez a jövő, ha nem akarunk lemaradni, és tetterre kész, önálló embereket akarunk felnevelni, akiknek van véleményük. Én is ebben a szellemben nevelem a kislányomat. Azt szeretném, hogy amikor iskola lesz, ne csak a házi feladatokról és a megfelelésről szóljon az élete. Ehhez a programhoz nyitottság, elhivatottság és kíváncsiság kell. Persze elismerem, hogy vannak, akik nem így gondolkodnak, és akiknek az a kényelmes, amit eddig csináltak.

Ugyanakkor azt remélem, hogy többen vannak azok, akik kíváncsiak a programra. A tanárok egyébként a programban komplett feladatgyűjteményeket kapnak, nem nekik kell kitalálni, hogyan alakítsanak ki egy játékos órát, hogyan vonják be a diákokat, vagy hogyan készítsenek kiscsoportos feladatokat. Ezt azért nem lehet elvárni egyik napról a másikra, főleg miután a tanárok nagy része teljesen más rendszerben tanulta a hivatását. Sok kísérletezésre van szükség, meg kell próbálni beépíteni a napi rutinba ezt az új nevelési-oktatási programot, és letesztelni az órákon, hogy működik-e. Szerintem működik. Ma már olyan ingergazdag egy gyermek élete, hogy nem várhatjuk el tőle, hogy csendben ülje végig az órát, bármennyire jó előadó is az adott tanár. Be kell vonni a diákokat a tanítási-tanulási folyamatba, és feladatot kell nekik adni. Én, ha iskolaigazgató lennék, biztos, hogy belevágnék, és megpróbálnám motiválni a pedagógusokat: Adjunk egy esélyt a programnak, és próbáljuk ki! Szerintem nincs olyan iskola, ahol ne küzdenének a tanárok „figyelemzavaros”, „rossz magaviseletű” gyerekekkel. Ez nem feltétlenül azért van, mert rossz az a gyermek, egyszerűen máshogy kell ma már a tudást átadni. A tudásátadás módjának a megtanulása ugyanolyan fontos, mint a megtanítandó tananyag. Ez az éneklésben is így van. Énekelhetsz bármennyire jól, senkit nem fog érdekelni a produktum, ha nem tudod jól előadni.

A végzettség nélküli iskolaelhagyás mérséklése, a tanulói sokszínűség, a motiváció növelése – csak néhány célkitűzés az Alapprogramról. Mit emelnél ki személy szerint a stratégia céljaiból?

A mai rohanó világban azt látjuk, hogy állandó változásban van minden. A legritkább esetben fordulhat elő, hogy valaki leéli az életét ugyanazon a munkahelyen. De a változást nem szabad rossz dologként felfogni – mint ahogy például az én szüleim generációja megéli. Olyan felnőtteket kell nevelnünk, akik talpraesettek, jó a problémamegoldó képességük, akik nem ijednek meg a kudarctól, és mernek célokat kitűzni maguk elé. Ebben segít az Alapprogram.

Hol lehet a legközelebb találkozni veled mint KAP-nagykövettel?

Szeptemberben ért véget az öt állomásból álló roadshow, ahol énekeltem és segítettem népszerűsíteni a programot. Természetesen a nagyobb rendezvények mellett a médiában is találkozhatnak velem az érdeklődők. Legyen szó internetről, televízióról, rádióról vagy írott sajtóról, minden felületen próbálunk a lehető legtöbb emberhez eljutni.

Képzés és szakmai támogatás a Komplex Alapprogramban

Szöveg: **Maczák Ibolya** | Fotó: Kakuk Dániel

Hollóné Bódi Katalint, a Komplex Alapprogram Országos Pedagógusképző és -továbbképző Központjának igazgatóját a képzésekről és a velük kapcsolatos tapasztalatokról kérdeztük.

Mi a központjuk legfontosabb feladata?

Elsősorban a Komplex Alapprogramhoz (KAP) csatlakozott iskolák pedagógusainak felkészítése, főként képzésekkel és további szakmai támogatással. Folyamatosan végzünk tehát oktatói tevékenységet, működ-tetjük a Szakmai Támogatórendszer (SZTR), valamint kiadványainkkal és oktatási segédanyagainkkal is támogatjuk a pedagógusok munkáját. További segítséget nyújt az érdeklődőknek a világhálón elérhető *Tudástár* (tudastar.komplexalapprogram.hu) is.

Hogyan épülnek fel a képzéseik?

A program alappillére az összesen 120 órás pedagógus-továbbképzés, amely négy 30 órás programot foglal magába. A képzések 20 kontaktórából és 10 távoktatásos modulból állnak. A résztvevőknek tehát 2×10 órán aktívan részt kell venniük, a harmadik részben pedig az elméleti tananyagot ismerhetik meg. A képzésnek két kötelező része van, melyek közül az egyik a KAP koncepciójának megismerését, a másik a Differenciált fejlesztés heterogén tanulócsoportban (DFHT) tanítási-tanulási stratégia elsajátítását célozza. Ezekon felül minden pedagógusnak további két alprogrami képzést is el kell végeznie. A résztvevők minden 30 órás egység elvégzéséről tanúsítványt kapnak – aki tehát mindegyiket teljesíti, négy tanúsítvánnyal lesz gazdagabb.

Kik vehetnek részt a képzéseken?

Jelenleg főként olyan pedagógusokat képzünk, akiknek az intézményei – a Klebelsberg Központ-hoz tartozókon túl több egyházi fenntartású iskola is – csatlakoztak a KAP-hoz. Vannak olyan hallgatóink is, akiket infrastrukturális pályázat kötelezett a program elvégzésére. A képzést szeptembertől meghirdettük az Eszterházy Károly Egyetem már pedagógusdiplomával rendelkező hallgatóinak is (akikről még nem minden esetben tudható, hogy milyen intézménybe kerülnek majd). Terveink között szerepel, hogy a későbbiekben bővítsük a kört más intézmények pedagógusaival is.

A képzéseiken elsajátított ismereteket tehát nem kizárólag a KAP-ot bevezető intézményekben hasznosíthatják a pedagógusok.

Ez valóban így van. Egyrészt azért, mert képzéseink során olyan szemléletmódot sajátíthatnak el a résztvevők, amely bármely intézménytípusban segítheti a munkájukat. Másrészt a KAP egyes moduljai intézménytől függetlenül, jelenlegi formájukban is kiválóan alkalmazhatók – akár a délutáni iskolai foglalkozások során. Így azok a pedagógusok, akik intézményfejlesztési pályázatuk révén vesznek részt a képzésben, jobban ki tudják használni az új lehetőségeket, például a Testmozgásalapú vagy a Művészetalapú alprogram elvei és gyakorlatai alapján.

Kik oktatják a résztvevőket?

Főként azok a szakemberek, elsősorban gyakorlóiskolai pedagógusok és egyetemi oktatók, akik részt vettek a különböző alprogramok kidolgozásában és fejlesztésében, illetve különböző tananyagokat és egyéb segédleteket dolgoztak ki. Képzői bázisunkat folyamatosan bővítjük az újonnan bekapcsolódó iskolák tanáraival, tanítóival is – természetesen csak azután, ha az érintett pedagógusok elvégezték a képzők képzését is.

Milyen tapasztalataik vannak a képzésekről?

Szerencsére igen jók. Azok az iskolák, amelyek 2018-tól bevezették a KAP-ot, természetesen tartották a hozzá kapcsolódó képzés elvégzését, nyitottak voltak az újabb ismeretek elsajátítására. Ebből adódóan nem meglepő, hogy ezen intézmények 80 százalékában a teljes tantestület részt vett a képzésben. Természetesen mi is igyekeztünk alkalmazkodni a felmerülő igényekhez. A képzéseinket például úgy próbáljuk szervezni, hogy a KAP- és DFHT-képzéseket az adott intézményben tart-suk – annak érdekében, hogy ez minél kevésbé legyen megterhelő a pedagógusok számára. Az alprogrami képzéseket is igyekszünk az egyes intézményekhez közeli helyszínre szervezni.

Hollóné Bódi Katalin, a Komplex Alprogram Országos Pedagógusképző és -továbbképző Központjának igazgatója

Milyen visszajelzéseket kaptak a képzésekről?

A visszajelzések nyomán azt tapasztaltuk, hogy nagyon jó vélemény alakult ki lelkes és igen aktív képzőinkről a pedagógusok körében – az is előfordult, hogy a képzést és a képzőt egymásnak ajánlották az egyes intézmények. Az alprogramok közül a Digitális alapú alprogram, illetve a Testmozgásalapú alprogram számít a legnépszerűbbnek a jelentkezők körében – ez nem is meglepő a 21. század kihívásainak, illetve a mindennapos testnevelés kívánalmainak ismeretében. Ennek ellenére a képzési arányunk kiegyenlített, hiszen kifejezett kérésünk volt, hogy a részt vevő intézmények „teljes repertoárral” rendelkezzenek az egyes képzési ciklusok végére, azaz minden alprogramhoz kapcsolódó képzést végezzen el valaki az adott iskola pedagógusai közül.

Hogyan illeszkedik a Szakmai Támogatórendszer a képzési folyamatba?

A Szakmai Támogatórendszer elsősorban a KAP-képzések elvégzése után nyújt segítséget, és elsősorban konkrét, gyakorlati támogatást nyújt – akár újonnan felmerülő kérdések, problémák megoldásában. Az SZTR jelenléti támogatásának legjelentősebb munkája természetesen nemrégiben kezdődött, a bevezetéssel kapcsolatos első tapasztalatok összegzésére várhatóan az ősz végén kerül sor. Az ennek nyomán nyert tapasztalatokat természetesen a továbbiakban igyekszünk képzéseinkbe is beépíteni.

Melyek a további terveik?

Mindenképpen szeretnénk összegyűjteni az első év tapasztalatait. Ennek megfelelően jövő év májusára az SZTR keretein belül intézményi záró workshopok megszervezését tervezzük annak érdekében, hogy a következő tanévet ezek „felhasználásával” kezdhesük. A tapasztalatok összegzése során különös hangsúlyt fektetünk annak megismerésére, miként építsük be a KAP-ba az iskolák már meglévő jó gyakorlatait (így például szakköreit és hagyományait). Bizonyos, hogy a képzési anyagunkat finomítani fogjuk a későbbiekben – elsősorban a különböző iskolatípusok, illetve tanuló-csoportok igényeinek figyelembevételével. Terveink közé tartozik a KAP-iskolahálózat létrehozása is, melynek révén az egyes intézmények kapcsolattartását, tapasztalatmegosztását és napi működését segítenénk hatékonyabban. Távlati terveink közé tartozik a szülők és gyerekek véleményének megismerése és az ezekkel kapcsolatos tapasztalatok összegzése is – vélhetően ez is fontos segítséget ad a későbbiekben képzéseinkre és további munkánkra vonatkozóan.

A Komplex Alaprogram Szakmai Támogatórendszerének (SZTR) gyakorlati kérdéseiről **Jobbágy Zsuzsát**, az SZTR-munkacsoport vezetőjét kérdeztük.

Hogyan kerülhetnek kapcsolatba az egyes felhasználók a Komplex Alaprogram Szakmai Támogatórendszerével?

Fontos tudni, hogy a Szakmai Támogatórendszer nemcsak az intézményi bevezetés évében nyújt szakmai segítséget (bár vélhetően ekkor kap a legnagyobb szerepet az egyes intézmények mindennapjaiban), hiszen már a Komplex Alaprogram bevezetése előtt is támogatjuk az egyes intézményeket. A kezdeti szakaszban leginkább az intézményvezetőket keressük fel. Először személyesen tankerületi tájékoztatót hallhatnak a Komplex Alaprogramról, ezután az érdeklődőknek intézményvezetői workshopon nyújtunk szélesebb körű ismereteket. Ez utóbbi keretében részletes tájékoztatást adunk programunk elemeiről, bemutatjuk a Komplex Alaprogram rendszerét, és a jelenlévők érdeklődéséhez alkalmazkodva intézményvezetői szempontból is áttekintjük a KAP bevezetésével kapcsolatos kérdéseket. A tankerületi tájékoztatónál tehát jóval gyakorlatorientáltabb ez utóbbi fórum. Amennyiben az eseményeken szerzett ismeretek alapján egy intézményvezető továbbra is érdeklődik a program iránt, igény szerint intézményi workshop megszervezésére is sor kerül. A tantestület ezen az eseményen mélységeiben megismeri a programot, lehetősége nyílik feltenni a kérdéseit a program koncepciójával, működésével és intézményi bevezetésével kapcsolatban.

Ezt követően – jó esetben – az intézmény munkatársai részt vesznek a KAP-képzésen. Mikor kerül újra képbe az SZTR?

Az SZTR a KAP továbbképzéseinek sikeres elvégzése után elektronikus úton biztosít támogatást a pedagógusoknak, amely folyamatosan rendelkezésükre áll a program intézményi bevezetésének évében és az azt követő években. A *Tudástár* mint elektronikus dokumentumkezelő és -szolgáltató rendszer lehetőséget ad a szakmai felkészülésre a felületen található KAP-tartalmakhoz, kiadványokhoz és segédanyagokhoz való hozzáférés biztosításával. Az intézményvezetők és pedagógusok az előkészítési szakaszban felmerülő kérdéseiket az Elektronikus Szakmai Támogatórendszeren keresztül (e-SZTR) küldhetik el az SZTR munkatársainak, akik gyors és szakszerű választ adnak a beérkező kérdésekre. Ezt követően a program intézményi bevezetésének évében különösen nagy hangsúlyt fektetünk a jelenléti támogatásra, melynek érdekében komplex rendszert építettünk fel, amelynek keretében személyes találkozásokon nyújtunk segítséget a pedagógusoknak és az intézményvezetőknek.

Mitől függ, hogy az SZTR mely formáját érdemes igénybe venniük az egyes intézményeknek?

Ha gyors segítségre van szükség, érdemes felkeresni elektronikus felületünket (e-SZTR), ahol több mint 40 témakörben küldheti el konkrét kérdéseit a programban részt vevő. Ha a felsorolt témakörök között nem találja a megfelelőt, akkor az *Egyéb* kategóriát kiválasztva küldheti be kérdését, amelyet koordinátorunk a megfelelő téma szakértőjéhez irányít. Nálunk ugyanis minden témakörnek kijelölt felelőse van, aki többnyire a KAP kidolgozóinak és fejlesztőinek egyike. A választ még egy további jóváhagyó is áttekinti. A felhasználói kérdésre adott felelet tehát pár napon belül szakszerű és ellenőrzött formában rendelkezésre áll.

Jobbágy Zsuzsa, az SZTR-munkacsoport vezetője

Ha a program bevezetésének első évében összetett és személyes találkozást igénylő kérdés merül fel, az intézményvezetőknek a személyes tanácsadást ajánljuk, az alprogramokat megvalósító pedagógusoknak a csoportszintű hospitáláson való részvételt vagy az egyéni hospitálással összekötött személyes konzultációt javasoljuk. A közismereti tanórákon alkalmazott új módszerekkel kapcsolatban a DFHT tanítási-tanulási stratégia szakmai támogatója nyújt segítséget a pedagógusoknak.

Kik veszik igénybe az e-SZTR rendszerét?

A programban részt vevők közül azok, akik a KAP hivatalos oldalán található GYIK felületen lévő kérdések és válaszok között nem találják meg a számukra adaptálható, általános érvényű választ. Eddigi tapasztalataink szerint az e-SZTR rendszerét elsősorban intézményvezetők vették igénybe. Ez nem is meglepő, hiszen a program bevezetése intézményi szinten több területet érint, ezért több olyan kidolgozott témakörünk is van, amelyet az intézményvezetők számára hoztunk létre: a vezetői kompetenciákkal kapcsolatos kérdésektől kezdve az intézményi bevezetésre vonatkozó tudnivalókon át a tanügyi dokumentumok átdolgozását érintő problémákig. Természetesen számos témakörünk van pedagógusok számára is, őket is szeretnénk biztatni, hogy bátran tegyék fel kérdéseiket az e-SZTR rendszeren keresztül. A KAP bevezetésének évében azonban elsősorban a jelenléti támogatást tartjuk célravezetőnek. Meglátásunk szerint a személyes találkozások, a szakmai támogatóval való konzultációk egyedülálló kommunikációs lehetőséget biztosítanak, amelyre az elektronikus felület kevésbé alkalmas.

Miben áll az SZTR jelenléti támogatása?

Minden egyes KAP-intézményhez delegálunk szakmai támogatókat a program bevezetésének évében. Egyikük a vezetőt támogatja: egyszerű feltétlenül ellátogat az intézménybe. Ennek keretében egy ún. évközi interjú – lényegében kötetlen beszélgetés – során átbeszélik a KAP helyi megvalósításával kapcsolatos kérdéseket és az addigi tapasztalatokat. Ha az igazgatónak további segítségre van szüksége, természetesen ettől függetlenül is kérheti ezt. A Szakmai Támogatórendszer munkatársainak szükséges jelezni az igényt, és ez esetben – ahogy azt korábban is említettem – személyes tanácsadást tudunk nyújtani: a szakmai támogató akár ismételten is kimegy a helyszínre. A pedagógusnak egyéni, alprogrami foglalkozáson való hospitálás igénylésére van lehetősége a jelenléti támogatás keretében. A támogató ebben az

esetben is ellátogat az intézménybe, megnézi az egyik (előre egyeztetett) foglalkozást, majd ezt követően kötetlen beszélgetés formájában konzultál a kérdezővel. Fontos megjegyezni, hogy ezek az alkalmak nem ellenőrzések vagy számonkérések: a rendszert szakmai támogatásra, segítségnyújtásra dolgoztuk ki.

Hogyan kell elképzelnünk a pedagógusok jelenléti támogatását?

Az előbb említett támogatási formákon túl két fő területen nyújtunk szakmai segítséget: ezek közül az egyik a DFHT tanítási-tanulási stratégia alkalmazásának és

a „Komplex órák” bevezetésének támogatása, melyre külön támogatói csoportot kértünk fel. E grémium tagjai kizárólag a délelőtti, közismereti tantárgyak óráira ülnek be egy adott intézményben. Egy-egy ilyen alkalommal öt pedagógus tanítási óráját tekintik meg, a látottakról egy előre megadott szempontsor alapján fogalmaznak meg szakmai véleményt. A hospitálásokat egy rövid megbeszélés követi, amelyen a pedagógusoknak lehetőségük van feltenni kérdéseiket. A délutáni alprogrami foglalkozások sikeres megvalósítását csoportszintű hospitálás formájában segítjük. Meghirdetünk egy csoportszintű hospitálási alkalmat egy adott intézményben, melyre ellátogathatnak a környező iskolákból azok a pedagógusok, akik azonos alprogrami foglalkozásokat tartanak. Ezek az alkalmak azért is nagyon fontosak, mert konkrét kérdések és problémák merülhetnek fel, amelyekre ugyancsak „kézzelfogható” válaszok, illetve megoldások érkehetnek. A közösen megtekintett foglalkozást követően fókuszcsoportos interjú zárja az eseményt, melynek alkalmával minden jelenlétűnek lehetősége van arra, hogy beszámoljon addigi tapasztalatairól, és a résztvevők megbeszélhetik a KAP megvalósulásával kapcsolatos kérdéseiket is.

Ezek a hospitálási alkalmak tehát tapasztalatszeret is jelentenek?

Valóban nagy szerepet kap ilyenkor a tudásmegosztás, a tapasztalatszere – hiszen nem csak a szakmai támogatóval történik személyes konzultáció formájában a beszélgetés. A résztvevők egymásnak is tehetnek javaslatokat, adhatnak ötleteket. Az információcserén, tudásmegosztáson túl rendkívül fontos közösségtervező ereje is van egy-egy ilyen alkalomnak, elmélyítheti a hasonló helyzetben lévő pedagógusok közötti szakmai és személyes kapcsolatokat is. A kialakult kapcsolat megőrzése érdekében az SZTR a Komplex Alprogram szerint működő iskolák számára iskolahálózatot tart fenn. Az iskolahálózat célja, hogy összefogja a Komplex Alprogramot megvalósító intézményeket, és szakmai fórumot biztosítson a program fenntarthatósága érdekében.

Milyenek a munkacsoportjuk első tapasztalatai? Milyen kérdésekkel, problémákkal fordultak eddig Önökhöz?

Ez idáig elsősorban a KAP intézményi bevezetésével, a nevelés és oktatás megszervezésével, illetve ennek megvalósításával, valamint a tanügyiigazgatási dokumentumokkal kapcsolatban kaptunk kérdéseket. Tapasztalataink szerint a legnagyobb kihívást a KAP bevezetésével kapcsolatban a tantárgyfelosztás, a kötelező óraszámok beosztása okozta, amit természetesen meghatározott keretek között kellett megoldani. Újdonságot jelentett az intézményekben a szakkörök helyett a KAP-foglalkozások bevezetése is. Az eddig felmerült kérdéseket és esetleges kisebb problémákat sikeresen megválasztuk, illetve megoldottuk: bízunk benne, hogy ez a jövőben sem lesz másképp.

Ahova a tanár és a diák is tartozhat

A Komplex Alapprogram iskolahálózat és az Élménysuli

Sokan írtak már arról, hogy a 21. század kihívásai, fejlesztései mennyi nehézséget, küzdelmet okoznak az oktatás berkein belül. Viszont mindezekben számos potenciál is rejlik, például a gyors információ- és kommunikációcsere, a formális és informális tanulási környezetek és a különböző közösségek szerveződése. Rövid leírásunk a Komplex Alapprogram iskolahálózat bemutatásával ez utóbbihoz kínál lehetőséget diákoknak és pedagógusoknak egyaránt, ugyanis talán a legnagyobb kihívás mára a kapcsolatok, közösségek megtartása és megerősítése.

Szöveg: **Czók Brigitta** | Fotó: Kakuk Dániel

Czók Brigitta
szakmai koordinátor

A Komplex Alapprogram olyan tanítási-tanulási program, amelynek célja a végzettség nélküli iskolaelhagyás mértékének csökkentése. A program elsősorban a szervezeti kultúra fejlesztésén alapuló, a tanulócsoporthoz egésszé irányuló preventív beavatkozásokat részesíti előnyben, amelyekhez a pedagógusok módszertani továbbképzése, szemléletének megváltoztatása révén kíván hozzájárulni. Mindez nem egy-két képzés hatására változik meg az oktatásban, hanem hosszú évek közös munkájával. A program főként a pedagógusok módszertani fejlesztésében kíván segítséget nyújtani, viszont ahhoz, hogy jól működjön, szükséges egy keret, melyben a programot megvalósító, részt vevő intézmények együttműködhetnek.

Akár az OECD legutóbbi kutatásaira¹, a nagyobb nemzetközi oktatáseméleti konferenciák témáira² vagy a finn, észak- és távol-keleti oktatási „csodákra” gondolunk, alapfeltevésként mindig valamilyen hálózat, közösség, együttműködés, szakmai fórum jelenik meg. Konkrétan, ha az európai Erasmus vagy Comenius programot, a portugál TEIP- („Program a kiemelt beavatkozást igénylő oktatási térségekben”) körzeteket vagy a japán tanári kutatócsoporthoz és a szingapúri klaszteriskola-hálózatot elemezzük, mindegyik egy jól működő, hosszú idő óta fennálló oktatási, szakmai közösség, melynek néhány eleme a magyar helyzethez adaptálva számos támpontot adhat a program fenntarthatósága szempontjából. Eredetileg ezek a hálózatok is pályázatként, projektként vagy kezdeményezésként indultak, és fennállt a veszélye, hogy

¹ OECD (The Organisation for Economic Cooperation and Development – Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet): Fostering Learning Communities Among Teachers. *Teaching in Focus*, 2013, No. 4. <https://bit.ly/2OSN4JT>; OECD: School leadership for developing professional learning communities. *Teaching in Focus*, 2016, No. 15. <https://bit.ly/2KnXTmD>

² Az IAIE (International Association for Intercultural Education – Nemzetközi Társaság az Interkulturális Oktatásért) 2016-os konferenciájának témája: Mobilities, Transitions, Transformations Intercultural Education at the Crossroads Conference (<http://iaiebudapest2016.hu/schedule>); az IASCE (International Association for the Study of Cooperation in Education – Nemzetközi Társaság a Kooperatív Módszerek Tanulmányozásáért az Oktatásban) 2015-ös konferenciájának témája: Cooperative Learning: Meeting the Challenges of the 21st Century (<https://docs.google.com/a/iasce.net/viewer?a=v&pid=sites&srcid=aWFzY2UubmV0fGhvbWV8Z3g6M2U5NWU2ZWVhMDVhYzYzMG>).

a projekt lezárulása után megszűnnek vagy feloszlának. Tény, hogy a fent említett közösségek számos nehézségen és átszerveződésen mentek keresztül, aminek a megtartóerejét azok az elhivatott intézményvezetők és pedagógusok jelentették, akik a következő nemzedék erkölcsös és művelt emberképére gondoltak az anyagiak helyett.

Tisztában vagyunk a magyar oktatás helyzetével és számos nehézségével. A Komplex Alapprogram nem egy gyorsan végrehajtott, felületes reformként kíván az oktatási palettán megjelenni, hanem olyan kezdeményezésként, amely a magyar pedagógusközösséggel együttműködve szeretne megoldásokat találni napjaink nevelési, tanítási kihívásaira. Ehhez minden szakemberre és intézményre szükség van, a közös platformot pedig a Komplex Alapprogram iskolahálózata adja. **Azonban ahhoz, hogy egy hálózat megfelelően működjön, arra is szükség van, hogy a benne részt vevő egyének rendelkezzenek bizonyos kompetenciákkal. A hálózatot összetartó erő a kapcsolódásra való képesség, ezért nagyon fontos az empátia és az önreflexió, csakúgy mint a nyitottság az egymástól való tanulásra és a kritikus szemléletű visszajelzésekre.**

Az előzőekben lefektetett elméleti alapok mentén a Komplex Alapprogram iskolahálózat egy olyan keret, amelynek célja, hogy összefogja a programot megvalósító intézményeket, és szakmai fórumot biztosítson a program sikeres megvalósítása és fejlődése érdekében. Típusát tekintve mind horizontális (más helyi vagy távolabbi iskolákkal és pedagógusokkal), mind vertikális (fenntartóval, országos központtal) kapcsolódásokkal bír, emellett olyan szakmai hálózat kíván lenni, amely hangsúlyosan figyelembe veszi a partnerintézmények helyi környezetét.

A hálózat alapegysége az intézmény, amely a fejlesztés és a program implementálása mellett dönt. Az ott tanító pedagógusok azonban nemcsak az intézményen belül összpontosíthatnak egy tipikus témára, hanem a különböző alprogramok vagy a DFHT stratégia mentén akár több iskolában tanító pedagógusok közösségébe is tartozhatnak, akikkel közösen építhetik fel az óráikat.

A Komplex Alapprogram iskolahálózat két fő csomópontra osztható:

- Szakmai Támogatás Munkacsoport (a Komplex Alapprogram Országos Pedagógusképző és -továbbképző Központon belül) és a konzorciumi partnereknél a regionális képzési központok;
- Élménysuli³ – a Komplex Alapprogram iskolahálózat mintaiskolái.

A Szakmai Támogatás Munkacsoport az Eszterházy Károly Egyetemen (EKE), Egerben működik a Komplex Alapprogram Országos Pedagógusképző és -továbbképző Központon belül, míg a regionális képzési központok a hat konzorciumi partner képzésszervezési

intézményei. A Szakmai Támogatás Munkacsoport működteti a Komplex Alapprogramhoz kapcsolódó Szakmai Támogatórendszer (SZTR) – jelenléti támogatási formák és elektronikus felületek (jelenléti SZTR, e-SZTR) biztosításával is –, tudásmegosztó platformot biztosít elektronikusan *Tudástár* című felületén (tudastar.komplexalapprogram.hu) keresztül, illetve koordinálja a Komplex Alapprogram iskolahálózatot. A projekt a fenntartási időszakban és azt követően is szakmai szolgáltatásokat nyújt az iskolahálózatban és a program iránt érdeklődő további intézmények számára.

A Komplex Alapprogram iskolahálózaton belül a Szakmai Támogatás Csoport koordinálja és facilitálja a hálózatot. Továbbá szakmai háttérrel biztosít a partnerintézményeknek, mivel a projekt más munkacsoportjai révén közvetlen kapcsolatban áll különböző szakmai csoportokkal, fejlesztőkkel. A szakminisztériumokkal és oktatáspolitikai döntéshozókkal való kapcsolattartás – az SZTR révén – konkrét problémamegoldást segítő tapasztalatcserét tesz lehetővé (e-SZTR és jelenléti támogatási formák). Emellett pályázat útján a Szakmai Támogatás Csoport kiválasztja az Élménysulikat, illetve tudás- és kapcsolatmegosztó platformot biztosít (*Tudástár*, szakmai napok szervezése, segítése).

A Komplex Alapprogram iskolahálózat partnerintézménye olyan intézmény lehet, amely a fenntartóval kötött együttműködési megállapodás alapján vállalja a Komplex Alapprogram bevezetését és iskolai megvalósítását. Ennek értelmében feladatkörei között szerepel, hogy az iskola nevelőtestületének legalább 60%-a vegyen részt az Eszterházy Károly Egyetem által szervezett, a KAP-hoz kapcsolódó pedagógus-továbbképzéseken, az iskola ennek megfelelően állítsa össze pedagógus-továbbképzési programját és beiskolázási tervét, illetve az intézmény vezetősége dolgozza át a Komplex Alapprogram szerint az iskola tanügyi dokumentumait, amihez a Szakmai Támogatás Munkacsoport ad mintát, javaslatot. Továbbá a pedagógiai programot és a tanmeneteket a KAP céljaihoz kell

3 A „Élménysuli” kifejezés jogilag védett, használatához az Eszterházy Károly Egyetem hozzájárulása szükséges. A hozzájárulás igénylése regisztráció útján lehetséges.

igazítania, megjelölve benne a Differenciált fejlesztés heterogén tanulócsoportban (DFHT) tanítási-tanulási stratégiát⁴ és az alprogramokat, illetve a kötelező közismereti tanórák 20%-át a DFHT tanulási-tanítási stratégia alkalmazásával kell megszerveznie. A fennmaradó órák során a tananyagot, a tanulócsoportot – a tanulók egyedi tudásszintjét figyelembe véve – a pedagógus saját belátása szerint szabadon tervezi meg.

A Komplex Alaprogram iskolahálózat jövőképében szerepel, hogy a szervezeti kultúra fejlesztésével valósuljon meg a Komplex Alaprogramhoz kapcsolódó pedagógiai módszertani megújulás. A végzettség nélküli iskolaelhagyás jelensége különböző mértékben van jelen Magyarországon: vannak régiók, ahol erőteljes beavatkozásra lenne szükség, és konkrét megoldásokra várnak, míg mások kevésbé érintettek. A közös pontok a tanítási stratégia helyes megválasztására és a különböző nehézségű osztálytermi szitutációk kezelésére irányultak. Erre a diverzitásra ügyelve a program olyan módszereket kínál, amelyek ezekre a helyzetekre alkalmazhatóak.

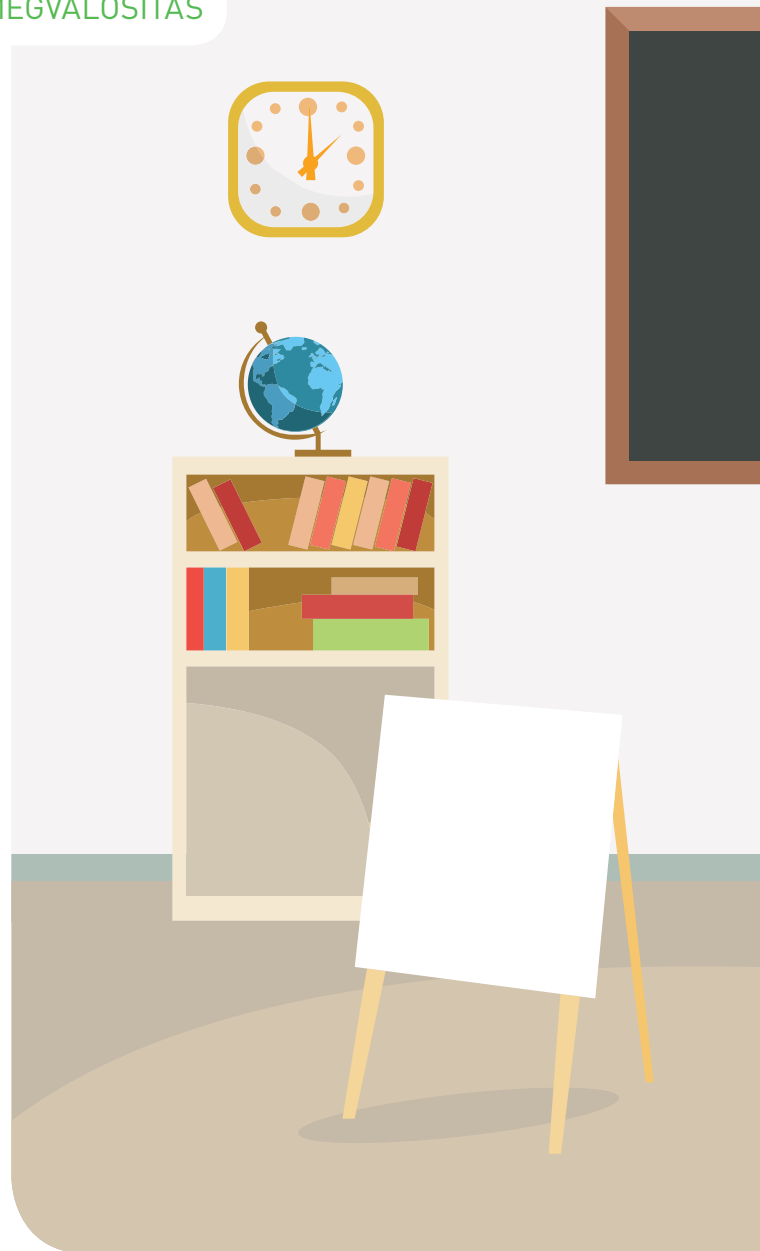
A Komplex Alaprogram iskolahálózata nem követel nagy átstrukturálást, hanem szakmai hálózatként a korai iskolaelhagyás témakörében össze kívánja gyűjteni azokat a tapasztalatokat, értékeket, stratégiákat, amelyek eddig is jelen voltak a közoktatásban, viszont nem kaptak nagy hangsúlyt, vagy a hálózati szerveződés hiánya miatt háttérbe szorultak. A hálózatszerveződés folyamata spirálként ábrázolható, ahol a folyamatosan bekapcsolódó intézmények azonos fázisokban különböző szerepeket töltenek be. Az alábbiakban elsősorban a 2018–2021-es időszakban a Komplex Alaprogramot megvalósító iskolák hálózathoz való kapcsolódásának lépéseit ismertetjük.

A Komplex Alaprogram iskolahálózat partnerintézményeinek regisztrációs folyamata

Amennyiben bármilyen, a Komplex Alaprogram iránt érdeklődő közösség szeretne a Komplex Alaprogram iskolahálózat tagjává válni, első lépésként célszerű a www.komplexalaprogram.hu weboldalon tájékozódnia. Az iskolahálózati tájékoztató kiküldése után az intézmények 2019. január 30-ig regisztrálhatnak a Komplex Alaprogram iskolahálózat e-mail-címén keresztül. A regisztráció formai és tartalmi elbírálása néhány hét, legfeljebb egy hónap alatt történik meg. A regisztrációt követően az intézmények jogosultakká válnak a dokumentumaikon és a kapcsolataikban a Komplex Alaprogram iskolahálózat partnerintézménye elnevezés és a rendelkezésre álló logó használatára.

Javasoljuk, hogy a tagok a regisztrációt követően készüljenek fel az Élménysuli-pályázatra, amely a Komplex Alaprogram intézményi megvalósításának szakmai megmérése. Az Élménysuli olyan pályázat

⁴ DFHT-ről és annak menetéről bővebben lásd: K. Nagy Emese (szerk.): *Differenciált fejlesztés heterogén tanulócsoportban (DFHT) tanítási-tanulási stratégia*. Eger: Líceum, 2018.

által elnyerhető cím, amelyet azon partnerintézmények nyernek el egy tanévre, amelyek hálózati tevékenységeiket kiválóan megvalósítják. A pályázat célja, hogy segítse a Komplex Alaprogram iskolahálózat szakmai munkáját, amit az Élménysuli cím megítélésével ismerünk el (sikertelen pályázat esetén az iskola regisztrált Komplex Alaprogram iskolahálózati tagként folytathatja működését).

A pályázati feltételek – éppen az igényesebb szakmai feltételek megteremtése érdekében – okszerűen szigorúbbak, mint a regisztrációnál előírtak. A pályázat során szükséges minimumkövetelményeknek, illetve az Élménysuli címhez szükséges kiválósági kritériumoknak való megfelelést vizsgálják meg. A **minimum** követelmények megegyeznek a hálózati tagság bemeneti feltételeivel. A cím két pályázatra oszlik attól függően, hány tanéven keresztül valósították meg a programot.

Az Élménysuli **kiválósági** követelményei között van, a Komplex Alaprogram legalább egy éve tartó megvalósítása, a „Te órád” és a „Ráhangelődő” foglalkozások első tagozaton évfolyamonként hetente legalább há-

romszori alkalmazása⁵, illetve a komplex órák megvalósítása. E követelmények teljesülésének ellenőrzésére a pályázati időszak, majd az évenkénti megújítás alkalmával kerül sor (ezeket a követelményeket már a regisztráció alkalmával célszerű iránymutatásnak tekinteni, de a regisztrációnak nem feltételei).

Míg a Komplex Alapprogram iskolahálózatba regisztrálni folyamatosan lehet, a pályázat időszakos, évente egyszer kerül rá sor. A lehetőségről a Szakmai Támogatás Csoport a program honlapján értesíti a hálózat tagjait. Az Élménysuli logót csak azok az intézmények használhatják, amelyek elnyerték a címet, ami egy tanévig érvényes.

Egy tanév elteltével a cím megújítandó, illetve újra pályázható. Azon intézményeknél, amelyek az Élménysuli címet szeretnék **megújítani**, az alábbi feltételeknek kell teljesülniük: az intézmény egy tanévig elnyerte az

Élménysuli címet, és továbbviszi a Komplex Alapprogramot. Vállalja továbbá, hogy tankerületében legalább egy szakmai napot megszervez és megvalósít, valamint tankerületéből szakmailag támogat három olyan regisztrált Komplex Alapprogram iskolahálózati tagot, amely elnyerte az Élménysuli címet.

Lehetőség van Tankerközi Élménysuli cím elnyerésére is, ami a programba bevont tankerületek közötti kapcsolatok és szakmai munkák megerősítését szolgálja. Ebben az esetben az alábbi feltételeknek kell teljesülniük: az intézmény legalább egy tanévre elnyerte az Élménysuli címet, és továbbviszi a Komplex Alapprogramot, valamint vállalja, hogy minden tanév decemberében megszervez és megvalósít egy tankerületközi szakmai napot, továbbá szakmai kapcsolatot tart fenn öt tankerületből három Élménysulival.

Azok a Komplex Alapprogram iskolahálózati tagok, amelyek nem szerzik meg az Élménysuli címet, hálózati tagok maradnak, és a következő pályázati időszakban jelentkezhetnek a cím elnyerésére.

⁵ A heti tevékenységekről részletesen lásd: Révész László – Mizera Tamás: *Útmutató a Komplex Alapprogram intézményi bevezetéséhez*. Eger: Líceum, 2018.

Cél a végzettség nélküli iskolaelhagyás mérséklése

Differenciált fejlesztés heterogén tanulócsoporthban (DFHT)

Szöveg: **K. Nagy Emese**, a DFHT-munkacsoport vezetője | Fotó: Kakuk Dániel

K. Nagy Emese,
a DFHT-munkacsoport vezetője

„A köznevelés módszertani megújítása a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentése céljából – Komplex Alapprogram bevezetése a köznevelési intézményekben” című európai uniós pályázat legfőbb célkitűzése a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentéséhez kapcsolódó intézkedések iskolai szintű támogatása. A Komplex Alapprogram (KAP) tanulástámogató módszertanának, tanulásszervezési megközelítésének (tanítási-tanulási stratégia) központi eleme az elsősorban a tudásban heterogén tanulócsoporthokban folyó differenciált fejlesztés (Differenciált fejlesztés heterogén tanulócsoporthokban, DFHT). A DFHT-ban a módszerek és eszközök kombinációja lehető fel egy adott oktatási folyamat megvalósításához rendelve, ahol a fókusz elsősorban a tudásban, másodsorban a szocializáltságban heterogén tanulók csoportokban történő munkájára helyeződik. A pedagógusok elkötelezettsége a tanulók személyiségének és tudásának fejlesztése iránt, valamint meglévő szakmai kompetenciáik alapot teremtenek a végzettség nélküli iskolaelhagyás problémájának intézményi szintű csökkentéséhez.

A DFHT tanítási-tanulási stratégia célja

- a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentése az adaptív és innovatív tanítási-tanulási környezet segítségével és a leghatékonyabb stratégiák, módszerek és technikák alkalmazásával;
- a tanulók képességeinek kibontakoztatása;
- az inkluzív, bevonó, a tudásban heterogén összetételű osztályokban a speciális, státuszkezelő nevelési-oktatási eljárás alkalmazásán keresztül a tanulók közötti együttműködés kiépítése;
- a tanulók közötti státuszrangsor rendezésével az osztály szociális szerkezetének megváltoztatása.

A végzettség nélküli iskolaelhagyás mértékének csökkentése céljából a tudásban és szocializáltságban heterogén összetételű osztályok és tanulói kiscsoportok szervezését kiemelten támogatjuk, vagyis tudatosan törekszünk arra, hogy az eltérő képességű, motiváltságú és tudású tanulói összetételhez igazodva ajánljunk stratégiát. A DFHT-ban a különböző tanulásszervezési módok, technikák mellett a speciális, kollaboratív technikán alapuló Komplex Instrukciós Program (KIP) szintén hangsúlyos szerepet kap. A KIP különlegessége, hogy a tanulói teljesítmény egyik meghatározó tényezőjét, a tanulók közötti státuszrangsort képes kezelni.

A DFHT tanítási-tanulási stratégia koncepciója

A DFHT tanítási-tanulási stratégia a tudásban és szocializáltságban heterogén tanulócsoporthoz fejlesztésre hivatott eljárás. Három területen jelenik meg az iskolai gyakorlatban:

- A tanulásszervezés a kötelező és szabadon tervezhető tanórákban, amelynek során az öndifferenciálás és a személyre szabott, egyéni képességekhez mért, differenciált fejlesztés dominál. A DFHT tanítási-tanulási stratégiában megjelennek az adaptivitáson alapuló, ismert tanulásszervezési módok, a csoportmunka és benne a tanulói státuszkezelő KIP mint az adaptív oktatás egyik megvalósítója.
- A stratégia újszerűségét adja, hogy kötelező és szabadon tervezhető tanórákban a tanítás-tanulás folyamata a tananyagtartalom körülbelül 30%-ának a tekintetében, az összes közismereti tárgy tanítása során, a keresztantervi tartalmakra alapozva, az alprogramokkal összekötve, interdiszciplináris keretek között valósul meg.

A DFHT-hoz kapcsolódnak a KAP alprogramjai:

- Testmozgásalapú alprogram (TA);
- Művészetalapú alprogram (MA);
- Digitális alapú alprogram (DA);
- Logikaalapú alprogram (LA);
- Életgyakorlat-alapú alprogram (ÉA).

- Az iskola a tanórán kívüli foglalkozásait az alprogramok által felajánlott délutáni foglalkozásokon kívül a tanítási napot megkezdő „ráhangoló beszélgetések” és az ún. „Te órád” foglalkozással színesíti, amelyek a képesség- és személyiségfejlesztés szinterei.

A „ráhangoló beszélgetések” az iskola életéhez igazodva, a tanítási napra való ráhangolódást segítik. Témaajánlással segítve, de az iskola igényeihez igazodva szervezhetők.

A „Te órád” a diák által szabadon választható, a tanuló érdeklődéséhez és az iskola lehetőségéhez igazított foglalkozás. Ez lehet játék, egyéni differenciálás, felzárkóztatás és tehetséggondozás is, és akár egyéni, akár kis csoportos, akár osztály, korcsoport, érdeklődési kör szerint stb. szervezve is.

Szintén újszerű, hogy az alprogramok a délutáni, komplex tartalommal megtöltött foglalkozásait döntően nem egy adott tantárgy köré szervezik. Az adott alprogram specialitásának figyelembevételével támaszkodik, épít a DFHT stratégiára, annak elemeire, technikáira, módszereire, felhasználja azokat, előtérbe helyezve a tudásban és a szocializáltságban heterogén tanulói csoport fejlesztését, különös tekintettel a kooperatív és a kollaboratív technikák, módszerek alkalmazására. Minden tanórán kívül szervezett alprogram hetente legalább egyszer 45 percben minden évfolyamon megjelenik. Mértékük, óraszámuk az iskolák profiljától, lehetőségétől, igényétől függ. A foglalkozásokon a tanítási-tanulási stratégia nemcsak a tudásépítésben, hanem a személyiségfejlesztésben is szerepet játszik (1. ábra).

1. ábra: A Komplex Alprogram tanítási-tanulási stratégiához kapcsolódó elemei

Kötelező és szabadon tervezhető tanórai foglalkozások					
A közismereti tárgyak kötelező és szabadon tervezhető foglalkozásai kb. 80%-ban szabadon szervezhetők.		A közismereti tárgyak kötelező és szabadon tervezhető foglalkozásai a tanítási órák kb. 20%-ában a DFHT szerint szervezendők: egyéni munka, páros munka, projekt, dráma, kooperatív és kollaboratív technika (benne a KIP) stb.			
		½ részben KIP-szervezéssel	½ részben egyéni munka, páros munka, projekt, dráma, kooperatív és kollaboratív technika (kivéve KIP)		
Alprogrami komplex órák a kötelező és szabadon tervezhető órák 30%-ában jelennek meg.					
Tanórán kívüli foglalkozások					
Az alprogramok szerint szervezett órák: a DFHT elemeivel (egyéni munka, páros munka, projekt, dráma, kooperatív és kollaboratív technika, benne a KIP)		„Te órád”, játék, pihenés, relaxálás, tanulás		Ráhangoló beszélgetések	
TA	LA	MA	ÉA	DA	

Forrás: K. Nagy Emese (szerk.) (2018): *Differenciált fejlesztés heterogén tanulócsoporthoz (DFHT) tanítási-tanulási stratégia*. Eger: Líceum.

A DFHT tanítási-tanulási stratégia megalkotásánál figyelembe vettük, hogy az évtizedekkel ezelőtt alkalmazott módszereket a mai nevelési-oktatási gyakorlatban nem lehet kizárólagosan és hatékonyan alkalmazni. Mivel a szubjektív és objektív körülmények, feltételek (többek között a tanítás-tanulás céljai, követelményei, tartalma, a tanulók előzetes tudása, képességei, motivációi, érdeklődése, a pedagógusok attitűdjei és kompetenciái, az infrastruktúra) megváltoztathatók, az oktatási intézményeknek a tanulók hatékony fejlesztéséhez, a kor kihívásaihoz, a változó technológiai feltételekhez és lehetőségekhez, a tanulói csoportok képességeihez, igényeihez mérten a legalkalmasabb tanítási-tanulási stratégiákat, módszereket és munkaszervezési formákat ajánljuk.

A DFHT tanítási-tanulási stratégia jellemzője

A DFHT tanítási-tanulási stratégia célja a tudásban és szocializáltságban heterogén tanulói csoport hatékony kezelése. A stratégia a diákok tanulását középpontba helyezve épít a pedagógusok meglévő tudására, kreativitására, tanulni vágyására, mely folyamatban hangsúlyosan jelenik meg a pedagógusi kompetenciák fejlesztése és a tantestületen belüli pedagógiai kultúra és attitűdváltás elősegítése, támogatása, fejlesztése. Mivel a Komplex Alapprogram intézményei arra törekednek, hogy kielégítsék az iskolahasználók igényeit, abban segítünk, hogy az iskolák eddigi hatékony módszereiket megtartva gazdagítsák munkájukat, nyissanak az új, illetve kipróbált tanítási-tanulási stratégiák felé, mert ez kreativitást, megújulást eredményez mind a pedagógusoknál, mind a tanulóknál. A stratégia implementálásával javítható a tanulók együttműködése, a meglévő státuszprobléma rendezése, a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek iskolai sikerességének biztosítása, továbbá az alulteljesítőkhöz hozzásegítése a közép- és felsőfokú továbbtanuláshoz, ami megalapozza sikeres belépésüket a munkaerőpiacra.

A DFHT tanítási-tanulási stratégia középpontjában a személyre szabott differenciálás áll, ami a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentésének egyik segítője. A differenciálás a pedagógus által irányított fejlesztést, illetve a tanulók önvezérelt fejlesztését és az egyéni sajátosságok ismeretében megvalósuló egységesség együttes alkalmazását jelenti. A DFHT-ban érvényre jutó adaptivitás egyszerre fejezi ki az elemzésre épülő változás, tanulás, innováció és reflexió értékeit. A DFHT a feladatok sokféleségén keresztül egy időben biztosítja a leszakadók felzárkóztatását és a tehetségek gondozását.

A DFHT stratégiában olyan módszerek és technikák alkalmazására alapozunk, amelyek azon túl, hogy középpontba helyezik a tudásban heterogén csoportban való tanítást és tanulást, megkívánják a tanulók aktív részvételét a tanulási folyamatban. A DFHT a tanulást olyan aktív tevékenységként értelmezi, amelyben a tanuló a már meglévő tudásrendszerekbe beágyazott

ismeretei segítségével egyéni módon értelmezi az új ismeretet. A tanulási folyamat lényegi elemének a gyerekek közti interakción alapuló tudásépítést, tanulást és a tudásmegosztást tekintti, ennek alapján tervezi, szervezi és értékeli a tanulástámogatás folyamatait. A DFHT pedagógiai kultúrájának fő pillérei:

- a tanulók egyéni sajátosságainak, érdeklődésének, előzetes ismereteinek, az ismereteket rendszerbe foglaló fogalmi struktúráinak és társas kapcsolatainak megismerése;
- az egyéni konstrukciókat figyelembe vevő egyéni tanulástámogatás, differenciálás, az együttműködést és alternatív megoldásokat támogató gazdag és adaptív módszertani repertoár;
- a tanulás életszerűségét biztosító tanulási helyzetek és tanulási környezet, valamint a tanulók ön- és társértékelése;
- tanulói státuszkezelés a többféle képesség felhasználását igénylő feladatokon keresztül;
- a pedagógusoknak a pedagógiai kultúra- és attitűdváltás iránti igénye.

A tanítási-tanulási stratégia fókuszja az esélyegyenlőtlenség csökkentése, minden tanuló hozzásegítése a sikeres továbbtanuláshoz. Cél, hogy a folyamatban a pedagógusok erős hatást gyakoroljanak a tudásbővítésre és a személyiségfejlődésre. A DFHT-ban a méltányosság a tananyaghoz való egyenlő hozzáférést jelenti minden gyermek számára, amit a többféle képesség felhasználásának a lehetősége mellett az osztálytársak között létrejött, azonos vagy viszonylag azonos státusból történő kommunikáció segít. Cél, hogy minden gyermek számára ne csak esélyegyenlőséget (*equality* – méltányosság; egyenlő hozzáférés azonos módon való biztosítása; egyenlő bánásmód), hanem egyenlő esélyt (*equity*: egyenrangúság; olyan feltételek megteremtése, amelyek eszközökkel támogatva teremtik meg a hozzáférést) biztosítsunk képességei kibontakoztatásához. A DFHT-ban a tanulók közös, kis csoportokban végzett munkája kiemelt jelentőségű. A csoportban végbemenő folyamatnak, a státuszrendeződésnek a hatására javul az eltérő tudású és szocializáltságú tanulók ismeretelsajátításának eredményessége, ami végső soron a lemorzsolódás és a korai iskolaelhagyás csökkentésének a segítője. A csoportmunka lehetőséget nyújt a gyermekeknek az együttműködéshez szükséges képességek és készségek alkalmazására, segíti a tanulók tanulmányi fejlődését, valamint hozzájárul a problémamegoldó gondolkodás fejlesztéséhez. A csoportmunka-szervezés során a pedagógus célja, hogy minden diáknak megadja a lehetőséget a munkában való egyenrangú munkavégzésre, és tudatosítsa, hogy mindenkinek van olyan képessége, amely alkalmassá teszi a feladatok megoldásában való sikeres közreműködésre.

A DFHT jelentősége a nevelés-oktatás folyamatában

A DFHT tanítási-tanulási stratégia olyan oktatási módszert, módszeregyüttest kíván megvalósítani, amelynek egyik fontos eleme az innovatív gondolkodást, a sokféle képesség felhasználását igénylő feladatok kijelölése. Másodsorban egy olyan oktatástervezési stratégia, amelyen keresztül a pedagógus felkészíti a tanulókat az együttműködési szabályok betartására, valamint azokra a szerepekre, amelyek munkájuk végzéséhez szükségesek. Harmadsorban fontos elemként jelenik meg az ismeretekhez való egyenlő hozzáférés biztosítása, a felkészítés az osztályon belüli státuszproblémák felismerésére és kezelésére. Cél, hogy a pedagógus erős hatást gyakoroljon az iskolában a tanulók szociális helyzete és tanulmányi eredménye által jelentősen befolyásolt nevelés és tanulás folyamatára.

A DFHT tanítási-tanulási stratégia megvalósítása

A DFHT tanítási-tanulási stratégia sajátosságai a DFHT kivitelezését segítő oktatásszervezési módok, módszerek, munkaformák (egyévre szabott differenciálás, egyedül végzett munka, rétegmunka, teljesen egyévre szabott munka, részben egyévre szabott munka, párban folyó tanulás, páros munka, tanuló párok munkája, kooperatív csoportmunka, drámajáték, projektmunka, tantermen kívüli tanulásszervezés) és a speciális kooperatív technikán alapuló, tanulói státusz helyzetet kezelő Komplex Instrukciós Program (KIP). Ez utóbbiban a *speciális* jelző a tanulók közötti státuszrangsor rendezésére való alkalmasságot jelenti, amely az egyenlő esély megteremtésének és ezen keresztül a képességkibontakoztatásnak az egyik eszköze.

Középpontban az élményalapú és személyközpontú oktatás

Interjú Ballagó Zoltánnal, az Egri Tankerületi Központ igazgatójával

Szöveg: **Sallai Éva** | Fotó: Kakuk Dániel

Az Egri Tankerületi Központ vezetőjeként miben látja a közelmúltban bevezetett Komplex Alapprogram legfontosabb előnyeit?

A Komplex Alapprogram (KAP) egységes rendszerbe foglalja a differenciált fejlesztést támogató pedagógiai módszereket, és integrálja őket a tanulásszervezés gyakorlatába. A program voltaképpen egy átfogó szolgáltatáscsomag, amely hatékony segítséget nyújt a pedagógusoknak a tanulók képességfejlesztésében. A program lehetővé teszi, hogy a tanulók aktívan, játékosan, interaktívan vegyenek részt a tanórákon, foglalkozásokon, így a tanulás során pozitív élményekkel gazdagodnak, azaz a tanulás élményalapúvá válik.

Miért fontos a személyközpontú nevelés-oktatást lehetővé tevő módszertani kultúra megerősítése a köznevelési intézményekben?

Minden tanuló individuum, és mindenki tehetséges valamiben. A személyközpontú nevelés-oktatás erre épít, tehát a tanulók sokszínűségére, egyediségére, az egyedi képességek társas interakciókon keresztül történő kibontakoztatására. Ennek a módszertani kultúrának

a megerősítése biztosíthatja azt, hogy a személyisége és kompetenciái fejlesztése mellett minden tanuló esetében megvalósulhasson a későbbiekben az eredményes munkaerőpiaci elhelyezkedését is segítő transzverzális készségek fejlesztése is. Ilyen például a kritikus gondolkodás, a kreativitás, a kezdeményezőkézség, a problémamegoldó gondolkodás, a kockázatelemzés, a döntéshozatal fejlesztése és az érzelmek kezelése.

Milyen javaslatokkal élne a Komplex Alapprogram ismeretében a tankerületben tapasztalható hátrányok leküzdésére, mivel egészítené ki az Alapprogramot?

A KAP-ot kísérleti jelleggel vezették be tíz intézményünk tizenhárom feladatellátási helyén, alkalmazása nálunk még csak a második hónapban jár. Véleményem szerint az Alapprogram kiegészítésére legkorábban az első tanév tapasztalatainak összegzése után kerülhet majd sor. A programba bevont általános iskolák száma is bővülni fog. Több iskola, több tapasztalat: 2019 szeptemberétől további tizennégy, 2020 szeptemberétől pedig még egy intézményünkben alkalmazzák majd a KAP-ot.

Ballagó Zoltán igazgató, Egri Tankerületi Központ

A pilot ideje alatt csak általános iskolákban működik az Alaprogram. A jövőben szükségessé válhat az Alaprogram középfokú intézményekre alkalmas változatának kidolgozása, az azokban való bevezetése is. Érdekes lenne ezt megfontolni, hiszen így biztosítható a módszertan folyamatossága a köznevelés teljes időszaka alatt. Ahhoz, hogy a program a későbbiekben teljeskörűen elterjedhessen, illetve hosszú távon alkalmazható legyen, már most szükség lenne a módszer oktatásának bevezetésére a tanárképzésben.

Fontosnak tartom egyúttal a programban tanító pedagógusok módszertani megújulásának támogatását és részvételük biztosítását tanévenként legalább egy ingyenes szakmódszertani továbbképzésen.

Milyen eszközfejlesztésre lenne szükség a tankerületben a Komplex Alaprogram megvalósításához?

A 21. század a digitalizáció világa, a gyerekek ebben nőnek fel. A program elemei között szerepel többek között a digitális kompetencia fejlesztése is. Ezért természetesen az ideális állapot az lenne, ha minden tanulónak lenne saját laptopja vagy tabletje.

Hogyan valósítható ez meg a jelenlegi anyagi feltételek között, illetve mennyi időre lenne szükség a megvalósításhoz?

Úgy vélem, a megvalósításhoz szükség lenne a fenntartó, illetve az intézmények részére kiírt, az ez irányú fejlesztéseket megcélzó pályázatok maximális kihasználására.

Mennyire nyitottak a köznevelési intézmények vezetői és a tanárok a szemléletváltásra, valamint az ahhoz szükséges módszertani képzésekre?

Az Egri Tankerületi Központ fenntartásában lévő intézmények vezetői és pedagógusai egyaránt nyitottak a szemléletváltásra. Ezt megerősíti az a tény, hogy intézményeink saját elhatározásukból, nevelőtestületi támogatással kapcsolódtak be a pilotprogramba. Pozitív hozzáállásukkal tehát elősegítik a program sikeres megvalósítását mindennapi munkájukban. Tudjuk, hogy a befektetett munka már rövid távon megtérül, mivel láthatóan javul a tanulócsoporthoz való magatartása, nő a motivációjuk, a koncentrációjuk, ezáltal a pedagógiai munka is eredményesebbé válik. Mindezek alapján elmondhatjuk, hogy a módszertani képzésekhez szintén ezzel a pozitív attitűddel állnak hozzá a pedagógusaink.

Hogyan és mikor szervezi meg a módszertani képzéseket a tankerület?

Az Egri Tankerületi Központ arra kapott felkérést, hogy segítséget nyújtson az intézmények képzési csoportjainak időbeli ütemezésében. Ezt az ütemezést támogatja az intézmények által tervezhető tanítás nélküli munkanapok ilyen célú felhasználása. Tehát elsődlegesen arra törekedtünk, hogy a módszertani képzések lehetőség szerint a fent említett napok felhasználásával valósuljanak meg.

A programot 2018. szeptember 1-jétől bevezető intézmények pedagógusai 2018 májusában és júniusában, illetve augusztusában vettek részt az Eszterházy Károly Egyetem által szervezett módszertani képzéseken. Az intézményekbe újonnan érkező pedagógusok részére ősszel pótképzéseket szerveznek. A programba a jövőben bekapcsolódó intézmények pedagógusai ugyanilyen feltételek mellett vehetnek majd részt a képzéseken.

„Ez a program valódi megújulást hozhat”

Interjú a Komplex Alapprogram bevezetéséről Bögös Istvánnal, a ceglédi Várkonyi István Általános Iskola igazgatójával

Szöveg: Sallai Éva

Bögös István igazgató,
Várkonyi István Általános Iskola

Bár még csak rövid idő telt el a bevezetése óta, talán már be tud számolni a Komplex Alapprogrammal kapcsolatos első tapasztalatokról. Miben látja a program legfontosabb előnyeit a Várkonyi István Általános Iskola igazgatójaként?

Köztudott tény, hogy iskolarendszerünk erősen szelektáló, és szinte konzerválja a gyerekek szociális státuszából adódó hátrányokat. Bár megpróbáljuk ezeket a hátrányokat kompenzálni, változást nagyon nehéz elérni. Mindez megmutatkozik a kompetenciamérés eredményeiben, az iskolai hiányzásokban, a magatartási problémák szaporodásában. Vég nélkül tudnám ezeket sorolni, és minden szakmai vagy magánbeszélgetés során eljutunk arra a közös álláspontra, hogy a családi háttér nagymértékben meghatározza az iskolai eredményességet és végső soron a jövőbeli ambíciókat, az érvényesülést.

Tudjuk, hogy nincsenek csodák, de ha minden változatlan marad, és csak sópánkodunk, akkor nem várhatunk fejlődést, eredményt. Véleményem szerint a Komplex Alapprogram abban segíthet, hogy élményszerűvé tegyük az iskolai tanulást, az ismeretszerzést.

Intézményvezetőként azt is fontosnak tartom, hogy ne csak a gyerekek motiváltságát és sikerélményét

növeljük, hanem a pedagógusokét is. A tanítás-tanulás egy folyamat, az eredményessége közös öröm, amihez közös munkán át vezet az út. Lehet, hogy ez közhelyesen hangzik, de attól még igaz. Egy osztályközösség számára nem lehet felhőtlen boldogság a mindennapi közös munka, ha vannak leszakadók, akik a kudarcokat devianciával kompenzálják, vagy kerülnek az iskolai kudarcokkal való szembesülést, így magát az iskolát.

A pedagógusok is így gondolkodnak az iskolájukban?

Néhány évvel ezelőtt felmerült az iskolaközpontok terve, benne az akkor még „KOALA” nevet viselő koncepcióval. Ugyanakkor ez az irány nem valósult meg, a Komplex Alapprogram más célokat szolgál. Mielőtt a mostani Komplex Alapprogrammal megismerkedtünk, már volt információnk a hejőkeresztúri iskola által meghonosított és elterjesztett Komplex Instrukciós Program (KIP) eredményeiről. Nevelőtestületünk több mint 90%-ban egyetértett azzal, hogy csatlakozzunk a Komplex Alapprogramhoz. Az iskolánk pedagógusai mindig is nyitottak voltak az innovációra, főleg ha azt látták, hogy nem pillanatnyi divatokról, hanem átgondolt, tartalommal megtöltött programokról van szó.

Miért fontos a személyközpontú nevelést-oktatást lehetővé tevő módszertani kultúra megerősítése a köznevelési intézményekben, illetve konkrétan az Önök ceglédi iskolájában?

Akik az elmúlt 30-35 évet a közoktatásban töltötték, azok átélhették a reformok üldözöte reformokat. Ebbe bele lehetett szédülni, bele lehetett fásulni. A módszertani kultúra megújítása nem új keletű gondolat. A kreatív pedagógusokra mindig is jellemző volt az új utak keresése, nevezhetjük ezt innovációnak is. Keresték a hatékony, élményszerű és izgalmas módszereket, az új megoldásokat az oktatásban, és ha rábukkantak ilyenre, akkor természetesen kipróbálták, majd bevezették, kollégáiknak is továbbadták a tapasztalataikat. Azoknak a pedagógusoknak, akik a tanulók személyiségét szem előtt tartva oktattak-neveltek, nem kellett sokat magyarázni a szakmai továbbképzéseken a differenciálásról. Ez ma is így van. Elmondhatom, hogy a fiatal kollégák is igénylik a módszertani tapasztalatok átadását, saját módszertani kultúrájuk erősítését, fejlesztését. A mi iskolánkban különösen fontos a módszerek gazdag tárháza az oktatás, a nevelés során.

Milyen arányú a nehéz sorsú, hátrányos helyzetű diákok létszáma az iskola tanulói között?

Iskolánkban is érzékelhető az, ami országos szinten tapasztalható: növekszik a hátrányos helyzetű és a csonka családok száma, aránya. A mi iskolánk esetében ez 12 százalékot jelent. Az is érzékelhető, hogy a tagozatos osztályok, illetve az általános tantervű osztályok hagyományos elosztása több hátránnyal jár. Az utóbbiak sokszor partvonalon kívülnek érzik magukat, egyre motiválatlanabbak. Belekerülnek egy örvénybe, amelyből nagyon nehéz szabadulni. Azt is mondhatnám, hogy egyenes út vezet a leszakadáshoz.

Ebben a tanévben szakítottunk ezzel az osztályszervezéssel, és heterogén osztályokba soroltuk az elsősöket. Számomra az is fontos volt, hogy ez ne felsőbb – azaz igazgatói – utasításra történjen. Kollégáim mondták ki, hogy próbáljuk meg, mert az eddigi módszer zsákutca.

Milyen gyakorlati megoldásokkal segítik iskolájukban a hátrányok leküzdését?

Három éve a felső tagozaton bevezettük a kompetenciafejlesztő órákat. Ezeket a foglalkozásokon gyakorlatilag olyan játékokkal, feladatokkal foglalkoznak a gyerekek, amelyek nem „tananyagizűek”. Három kollégám nagyon végiggondolt, megtervezett programot készített, amelyet lelkesen, a csüggedést legyőzve valósítanak meg óráról órára.

Nagy hangsúlyt helyezünk a környezetvédelemre, Örökös Ókoiskola vagyunk. Az ezzel kapcsolatos feladatok átszövük a mindennapjainkat. Emellett Örökös Boldog Iskola is vagyunk, a boldogságórán a mindennapi együttéléshez szükséges kompetenciákat ismerhetik meg a gyerekek.

Iskolánk kis színjátszó palántái hol betlehemessel, hol színdarabbal örvendeztetik meg a kicsiket, nagyokat egyaránt. Rendszeresen nálunk a táncórák, a kézműves

foglalkozások. Elmondhatom, hogy igazán változatos az iskolai életünk. Mindezt végiggondolva úgy vélem, hogy a Komplex Alapprogram egyes részeit, melyek a differenciált oktatáshoz kapcsolódnak, mi már évek óta megvalósítjuk, a program azonban számos újdonságot is kínál.

Milyen eszközfejlesztésre lenne szükségük a Komplex Alapprogram teljes körű megvalósításához?

A digitális fejlesztés folyamatossága nagyon fontos. Az utóbbi években jelentős digitális eszközfejlesztés volt a tankerületben. Ennek köszönhetően is kerülhetett minden tanterembe számítógép, projektor. De nem csak digitális a világ!

Ha valaki most adna tízmillió forintot, akkor kérnék még tizedet! A Komplex Alapprogram nem fog működni csak lelkesedésből és hitből! Ahhoz, hogy a programot magas színvonalon tudjuk megvalósítani, szükségesek bizonyos eszközök. Igaz, a KAP kidolgozói törekedtek rá, hogy a program ne legyen túlságosan eszközigényes. A fogyóeszközöket – mint papír, írószer, tálca, doboz stb. – folyamatosan pótolni kell, ezt érdemes előre egyeztetni a fenntartóval. A logikai és fejlesztőjátékok, sporteszközök, sportszerek természetesen hozzájárulnak a program sikeres megvalósításához, és beszerzésük egyszeri feladat, de ha nem állnak az iskola rendelkezésére, kis kreativitással részben ez is áthidalható. Például a Művészetalapú alprogram keretében elkészíthetőek a Logikaalapú alprogramhoz szükséges játékok. Így a tanulók valószínűleg jobban meg is fogják becsülni az eszközeiket, hiszen saját maguk készítették őket.

Ön szerint mennyire lennének nyitottak a tanárok a Komplex Alapprogramhoz szükséges szemléletváltásra, a módszertani képzésekre?

Azt gondolom, valamennyien nagyon nyitottak lennének, hiszen látjuk, tapasztaljuk, hogy szükség van a megújulásra, a szemléletváltásra. De higgye el, rengeteg képzésen vagyunk túl! Voltak jobbak és kevésbé jók. Annyiszor volt már szó a változás szükségességéről az elmúlt évtizedekben, és oly sokszor éltek már vissza a „szemléletváltás és módszertani megújulás” szlogenrel.

Viszont öröm volt látni, hogy a Komplex Alapprogram képzései során a pedagógusok élvezettel végezték a feladatokat. Jó volt látni, hogy a közösen végzett munka öröm, és több az eredménye, mint az egyedül végzettnek. Ez adhat hitet abban, hogy valóban jó ez a program, és az eredménye valódi megújulást hozhat.

Élménysuli a gyakorlatban

Hogyan változott meg a diákok hozzáállása azóta, hogy nincs az iskolában házi feladat? Miért jó, ha a nap kötetlen beszélgetéssel indul? Csorbul-e a tanári kreativitás a készen kapott óravázlatokkal? Milyen haszna van a csoportmunkának? Többek között ezekről a kérdésekről beszélgettünk **Vinczéné Sós Tündével**, az Eszterházy Károly Egyetem Gyakorló Általános, Közép-, Alapfokú Művészeti Iskola és Pedagógiai Intézet igazgatóhelyettesével, az Életgyakorlat-alapú alprogram egyik kidolgozójával, egy érintett szülővel, **Venczelné Tardi Andreával** és három kisdíákkal, **Bálinttal**, **Fadett-tel** és **Flóra Villővel**.

Szöveg és fotó: **Fekete István**

Révész László, a Komplex Alprogram szakmai vezetője egy korábbi lapinterjúban arról beszélt, hogy az Alprogramban részt vevő tanulóknál már fél év múlva észrevehető, egy év múlva pedig látványos változásra lehet számítani a tanuláshoz való hozzáállásban. Milyen eredményekről lehet beszámolni az elmúlt két hónap alapján?

Vinczéné Sós Tünde: Véleményem szerint szeptember óta még nem telt el annyi idő, hogy szemmel látható eredményekről tudjunk számot adni (az interjúalanyokkal október közepén beszélgettünk – *a szerk.*). A diákok ugyanakkor vidámabbak, tetszenek nekik a napindító ráhangoló órák, és szeretnek iskolába járni. A legnagyobb visszhangot kiváltó változás a házi feladat eltörlése volt az általános iskola alsó tagozatában. Vannak, akik nagyon örültek ennek, mondván, nem kell a napi, iskolában töltött nagyjából 8 óra után még haza is vinni a megtanulandó anyagot, illetve házi feladatot. A félelmek abból adódtak, hogy a gyerekek kevesebbet fognak emiatt tudni, ám ezt nem így látom. A leckeírás helyett délutánonként alprogrami foglalkozások vannak, s ezek olyan tudásanyagra épülnek, amely a délelőtti órák tudásanyagát erősíti. De nem csak azt, hiszen a foglalkozások része a képességfejlesztés is, aminek lényege, hogy a gyerekek „észrevétlenül” tanuljanak. A mai, folyamatosan változó világban ugyanis nem csak a tudásanyag a fontos: egy állásinterjúban nem a lexikális tudásra kíváncsiak a munkáltatók, hanem arra, hogy milyen a problémamegoldó készsége a munkavállalónak. Mi is ezt a célt tűztük ki, a kompetenciákra helyezük a hangsúlyt a problémamegoldástól kezdve a vitakészségen át a társas kapcsolatokhoz való helyes viszonyulásig. Következésképpen és tudatosan kiválogatott játékokkal tudjuk a gyerekeket fejleszteni és a kompetenciákat erősíteni. Ők ezt játéknak fogják fel, de közben komoly fejlesztőmunkát végzünk.

Vinczné Sós Tünde, az Eszterházy Károly Egyetem Gyakorló Általános, Közép-, Alapfokú Művészeti Iskola és Pedagógiai Intézet igazgatóhelyettese

Biztosan furcsa volt, hogy egyik napról a másikra eltűnt a gyerekek életéből a házi feladat. Valami azt súgja, hogy ennek ők örülnek a legjobban...

Bálint: Nekem furcsa volt, mert délután nem házit írtunk, hanem az aznapi tananyagot vettük át újra. Jó volt, de szokatlan is.

Fadett (mosolyog): Nem volt furcsa, nekem nem hiányzik a házi.

Venczelné Tardi Andrea: Az én gyermekem első osztályos, és soha nem hallom tőle, hogy az iskolában nem csináltak semmit; nagyon sok információval tér haza mindennap. Azt is meg kell említeni, hogy mivel a kislányom most kezdte meg az általános iskolai tanulmányait, nagyon fontos, hogy a pedagógus átmenetet biztosítson az óvodából az iskolába, ami esetükben eddig zavartalan volt. Örülök, hogy játékosak, interaktívak az órák, és a gyerekek is így vannak ezzel. Továbbá a pozitív megerősítés is nagyon fontos, folyamatosan visszajeleznek neki a tanítók. Örülünk, hogy otthon már nem kell az iskolai feladatokkal foglalkozni, hiszen azokat megcsinálják az iskolában.

A házi feladat eltörlése nyilván a kívülállók számára „látványos” változásnak tűnhet, de azért az Alapprogram nem csak erről szól.

Vinczné Sós Tünde: Pontosan, szakmailag vannak ennél fontosabbak részei is, ám ettől még tény, hogy a köztudatban ez marad meg leginkább. A finn és az ésszt modell volt a kiindulópont, és nagyon sok iskolalátogatás előzte meg a program kikristályosodását, idehaza és külföldön is egyaránt. Mindenhol azokat a jó gyakorlatokat kerestük, amelyeket hasznosnak tartunk, és meg is tudunk valósítani. A világ felgyorsult, és benne az iskola is megváltozott, amivel lépést kell tartanunk. Féltünk, hogy nem mentünk-e elébe az új Nemzeti alaptantervnek (NAT), s hogy emiatt esetleg változtatásokat kell tennünk, de a tervezet megjelenésekor döbbsentünk rá, hogy mennyire szinkronban van a NAT a mi elgondolásunkkal. Az irány ugyanaz. A gyerekeket már mással motiváljuk az órán, mint 25 éve, amikor még az óra csúcspontját az jelentette, ha behoztam egy szemléltető ábrát. Ma vannak órák, amikor a tanulók táblagépeken, okostáblákon dolgoznak. Olyan kritikák is elhangzottak, hogy ezzel növekedni fog a tanárok munkaterhelése, ám ez nem igaz, pluszenergia befektetése nélkül tudnak a pedagógusok megtartani egy órát. Az Alapprogramhoz kapcsolódóan elkészült a *Tudástár* nevű elektronikus felület (tudastar.komplexalapprogram.hu), ahol minden segítséget megkapnak a pedagógusok, csak ki kell választaniuk a tanóra anyagát és megkeresniük a hozzá kapcsolódó foglalkozástervet vagy óratervez-illusztrációt. Így nem maradnak magukra a tanárok, mivel ők a változás legfontosabb mozgatórugói.

Venczelné Tardi Andrea szülő

Mennyire hagy teret a kreativitásnak az Alapprogram azzal, hogy a tanárok kész óraterveket kapnak kézhez?

Vinczéné Sós Tünde: Semmi nem kötelező benne, az általunk készített szakmai anyagok ajánlások. A pedagógus belátása szerint módosíthatja, adaptálhatja az óravázlatokat, attól függően, hogy milyen osztályban szeretné alkalmazni őket. Akik ragaszkodnak a hagyományos módszerekhez, azoknak sem kell gyökeresen változtatniuk az addigi elgondolásaikon. A kötelező közismereti órák 20 százaléka a DFHT-módszertan alapján szerveződik, tehát az órák 80 százaléka továbbra is azzal a módszerrel fog folyni, amit a pedagógus addig jónak tartott. Reményeink szerint ebből a 20 százalékból 1-2 év elteltével 30-40% is lehet. Fokozatosan szeretnénk haladni, hagyni a tapasztalatok érvényesülését. A cél az, hogy az általunk fejlesztett tartalmakat úgy adaptálják a pedagógusok, ahogy az a leginkább megfelel az adott tanulócsoporthoz.

Mit érzel egy kívülálló az új órarendről?

Vinczéné Sós Tünde: Csak kapkodja a fejét, ha bejön egy ilyen osztályba. Az órán nincs üresjárat, állandóan történik valami. Régen akkor volt jó egy óra, ha csendben voltak a gyerekek. Ha ma túl nagy csend van, akkor valószínűleg nem túl érdekes, magával ragadó egy óra. A gyerekek ezeken a foglalkozásokon csoportban, párban dolgoznak, beszélgetnek, adott esetben érvelnek, zaj van, de nem azért, mert a tanár nem tud rendet tartani, hanem azért, mert együttműködnek, együtt tanulnak a gyerekek.

A legfontosabb, hogy a leginkább érintettek miként vélekednek erről. A gyerekek jobban szeretnek iskolába járni, mint tavaly?

Bálint: Én eddig is szerettem iskolába járni. De ha tudom, hogy mondjuk, lesz informatika vagy sakk, még boldogabb leszek. Örülök a sok táblajátéknak is.

Fadett: Igen, mert tudom, hogy nincs házi, és helyette játszunk.

Vinczéné Sós Tünde: Igen, ezen van a hangsúly: helyette játszunk. Ő azt mondja, hogy játszik, én viszont a másik oldalról azt mondom, hogy amikor ő játszik, a különböző képességei, kompetenciái erősödnek úgy, hogy ezt nem érzi megerőltetőnek, és közben tanul. Játékosan tanulnak a gyerekek, így nem érzik monotonnak a tanulást.

Flóra Villő: Jó az alsósoknak, hogy sokat játszanak az órákon. Nálunk felsőben erre kevesebb idő jut sajnos, mi is szívesebben tanulnánk játékosan, játszva.

Venczelné Tardi Andrea: Azáltal, hogy ösztönzik a gyerekeket, azt látom, hogy a kislányom otthon is elővesz egy-egy füzetet, amit aztán büszkén töltöget. Kíváncsi vagyok, hogy meddig tart ez a lelkesedés... Elismerem, nehéz a pedagógusok dolga abból a szempontból, hogy folyamatosan fenntartsák a gyerekek figyelmét. Mi is aggódtunk, hogy a kislányunk hogyan fogja megélni a napi 8 órát az iskolában, tudva, hogy mennyire mozgékony. Ez az órák interaktivitásán, illetve az osztályterembe behozott eszközökön múlik.

Fadett

Az irány egyértelműnek tűnik, mennyire lesz vajon ragadós a példájuk?

Vinczéné Sós Tünde: Úttörők vagyunk, mivel tanintézményünk az Eszterházy Károly Egyetem gyakorlóiskolája. Sok itt tanító pedagógus a Komplex Alaprogram kidolgozásban is részt vett, így megvan a megfelelő szakértelem. Képzéseket tartunk az érdeklődő pedagógusoknak a városban és vidéken egyaránt, próbáljuk terjeszteni közöttük az Alaprogram előnyeit és az általa biztosított lehetőségeket. Fel szokott merülni a pedagógusok részéről, hogyan fog a gyermek megtanulni olvasni, ha nincs házi feladat. Ennek kapcsán azt szoktam mondani, hogy eddig a legjobb esetben is két mondat jutott mindenkire olvasásórán, délután pedig a házi feladatra szánt 45 percben 3-4 tantárgy egy-két feladatát kellett megoldani. Illetve valljuk, hogy az iskolában tanulja meg a gyerek, amit kell. Ne várjuk el, hogy naponta 8-10 órát tanuljon, hiszen a felnőttek sem dolgoznak annyit. A házi feladat – hogy visszakarodjak az előző kérdéséhez – nem oldotta meg az olvasás problémáját. Nekünk az a célunk, hogy olvasóvá neveljük a gyereket, azaz hogy értse és fel tudja dolgozni, amit olvas. A kíváncsiságukra, a tudásvágyukra alapozunk, szeretnénk felkelteni az érdeklődésüket. Sok mód van erre, például délelőtt elkezdünk egy történetet, és tudatosan nem fejezzük be. Az a cél, hogy otthon elővegye a könyvet, és ezt önszántából tegye, nem pedig azért, mert különben a másnapi tanórán le fogja szidni a tanára. A belső késztetés legyen a meghatározó.

Szépen körülírja az óra menetét a „ráhangoló foglalkozás” elnevezés, de hogyan zajlik egy ilyen óra?

Bálint: A ráhangoló foglalkozásokon játékosan szoktunk felkészülni az órákra, egy-egy meséről beszélgetünk, de előfordul, hogy filmet nézünk, játszunk, egyszerűval játékosan tanulunk. Hétfőn a hétvégi élményeinket szoktuk elmesélni, megbeszéljük, ha van valakinek valamilyen problémája, vagy újra át vesszük az előző heti tananyagot.

Fadett: Mi játszani szoktunk, de ha valaki akarja, elmesélheti, hogy mi történt vele a hétvégén.

Venczéné Tardi Andrea: Szülőként nagyon tetszenek ezek a foglalkozások. Már akkor is fontosnak tartottam, hogy a gyermek merje elmondani, ha problémája, észrevétele van, amikor még óvodába járt.

Vinczéné Sós Tünde: Ezeken az órákon a személyiségfejlesztés és a közösségépítés is nagyon fontos feladat, mivel alsóban nincsenek osztályfőnöki órák. Ahogy említettem, minden módszertani anyag ki van dolgozva, így a ráhangoló foglalkozásokhoz is készültek témajavaslatok. Az aktuális, a gyerekek életét befolyásoló megbeszélőnivalókon kívül szó esik az őket körülvevő dolgokról éppúgy, mint a társas kapcsolatokról. Aki 1-4. osztályban tanít, nagyon jól tudja, hogy az alsós gyermek bármelyik óra elején képes megosztani társaival, hogy mi történt vele, milyen élményekben volt része. Engedjünk ennek teret! A tanuló nem tud teljes odafigyeléssel az óra anyagára koncentrálni, ha a gondolatai máshol járnak. Mi ezt heti három órában vezettük be,

Flóra Villő

de van olyan iskola, ahol csak egy tanórát szánnak erre. Amíg nem voltak ráhangolódo foglalkozások, az órák elejéből próbáltunk lecsípni néhány percet, de nem feledkezhettünk meg a tanóra feladatairól sem. Amikor a programot kidolgoztuk, úgy gondoltuk, hogy ennek létjogosultsága van a köznevelésben.

Felsőben hogyan néznek ki ezek az órák?

Flóra Villő: Szerencsére nálunk pont hétfőn van a ráhangolódo óra. Úgy kezdjük, hogy az osztályfőnökünk fog egy plüssállatot, valakinek odadobja, majd az illető azt mondja: „örülök, hogy látlak”, és mesélni kezd. A plüss aztán továbbpasszoljuk egymásnak. Mi is játszunk ilyenkor, de ezen a héten például kidíszítettük az osztálytermet halloweenre készülődve. Mindenki jól érezte magát, és csinált valamit. Azt vettem észre, hogy amikor vége van a ráhangolódo órának, már nem akarok tanulni. Bárcsak az egész nap ilyen órákból állna!

Vinczéné Sós Tünde: Alapvetően kötetlennek tűnő beszélgetések folynak, amelyeket a pedagógus nagyon tudatosan irányít. A plüssállatos példánál maradva: ilyenkor a gyerekek elmondhatják, ki miért örül annak, hogy ennek a közösségnek a tagja. A hangsúly a pozitív, befogadó, elfogadó légkör megteremtésén van. Ahogy konfliktushelyzetek megtárgyalásakor is a jó dolgokra helyezük a hangsúlyt. A gyerekek úgy gondolhatják, hogy csak játszottak, de közben személyessé tették a környezetüket, tetszésüknek megfelelően dekorálták a termet, jól érezték magukat.

” Ha valami érdekes történt az órán, biztosan elmesélem otthon. Sőt azt is el szoktam mondani, ha egy feladat nem úgy sikerült, ahogy szerettem volna. ”

Venczelné Tardi Andrea: Nagyon fontos, hogy a gyerekek tudjanak egymással kommunikálni. Egyre inkább azt veszem észre, hogy amikor belefeledkeznek a mobiltelefonba, a számítógépbe, a gyerekek körül is bezárul a világ. Fontos, hogy meg tudják fogalmazni a gondolataikat, és ezt mások tudtára tudják adni. Ez óriási hiányossága a mai társadalomnak.

A tanárok részéről milyen visszajelzések érkeztek az elmúlt időszakban?

Vinczéné Sós Tünde: Ez személyiségfüggő, nem vagyunk egyformák. Összességében az Alapprogrammal járó változásokat azok fogadták jól, akik úgy vélték, hogy szükséges a változás az oktatásban. Vannak olyan kollégák, akik mindig keresik az újat, ők örültek, mert ez segítség nekik is, és nagyon sok mindent nyújt számukra a program. Nem tagadom, hogy köztünk is vannak olyan pedagógusok, akik ragaszkodnak a régi megszokott elveikhez, ők nem annyira lelkesek még, de látni kell azt is, hogy a többség vallja a Komplex Alapprogram elveit, céljait, haladó szelleműnek véli. Bizom ugyanakkor abban is, hogy az előttünk álló tanév meg fogja győzni a kételkedőket is arról, hogy igenis változni, újítani kell, mert ebben a formában nem működhet tovább az oktatás. Az alsó és felső tagozaton tanító kollégák közül nálunk mindenki részt vett a továbbképzéseken. A gimnáziumunkban tanítók közül is voltak érdeklődők, akik nem sajnálták az idejüket, és elvégezték a 120 órás továbbképzést.

Bálint

” A ráhangolódó foglalkozásokon játékosan szoktunk felkészülni az órákra, egy-egy meséről beszélgetünk, de előfordul, hogy filmet nézünk, játszunk, egyszóval játékosan tanulunk. ”

Az Élménysuliról egy részletes, szülőknek szóló tájékoztató is készült. Mi az, ami elsőként szembetűnő volt ebből?

Venczelné Tardi Andrea: Elsősorban az, hogy a program differenciáltan szeretne fejlődni. Ez azért is fontos, mert bár jó felfogású, fogékony a kislányom, lehet, hogy valamiben gyengébb képességű, mint mondjuk, a padtársa. Az alprogrami foglalkozások is nagyon tetszenek. Fontosnak tartom, hogy a digitális eszközöket is kezdjék megismerni az órákon, muszáj lesz ezeket a hétköznapokba is bevonni. Úgy vélem, hogy a program-elemek többféleképpen kapcsolódnak egymáshoz.

Vinczéné Sós Tünde: A szülőkkel való együttműködést nagyon fontosnak tartjuk, hiszen velük közösen tudunk eredményesek lenni. Emiatt készítettünk tájékoztató anyagokat a szülőknek, de fórumokat is szeretnénk tartani, hogy pontosan lássák a program előnyeit.

Az Élménysuliban öt alprogram van: a Digitális alapú (DA), az Életgyakorlat-alapú (ÉA), a Logikaalapú (LA), a Művészetalapú (MA) és a Testmozgásalapú (TA) alprogram. Mi történik ezeken a foglalkozásokon?

Bálint: A művészeti órákon verset tanulunk, rajzolunk, olvasunk, festünk, meséről beszélgetünk, átéljük a művészeteket. Az Életgyakorlat-alapú foglalkozáson eddig arról beszélgettünk, hogyan lesz valaki életrevaló. A digitális alapú órákon pedig a Kahoot! nevű

alkalmazással készült kvizekkel játszottunk, amelyek az iskolára, a tanárookra vagy a tananyagra kérdeztek rá. Ezeket párban kellett megoldani. Nagyon szeretjük az ilyen órákat, hiszen eddig nem voltak ilyenek az iskolában.

Melyik a kedvencetek ezek közül?

Bálint, Villő: A digitális.

Venczelné Tardi Andrea: Én a Digitális és az Életgyakorlat-alapú alprogramot emelném ki, de a logikainak is nagyon örülünk.

Vinczéné Sós Tünde: Jómagam az Életgyakorlat-alapú alprogramban dolgoztam. Nagyon jó csapatot alkottunk az egyetemen dolgozó kollégákkal, akik az elméleti háttérrel biztosították, mi, tanítók pedig ezt a gyakorlati megvalósíthatósággal hoztuk szinkronba. A pedagógusok jelentkezéséből látjuk, hogy az Életgyakorlat-alapú alprogram sokak kíváncsiságát felkeltette. Őszintén szólva, éreztük is ezeknek a foglalkozásoknak a hiányát és az erősségeit. Mert bár okosak, ügyesek a tanulóink, azt tapasztaltuk, hogy gondot okoz nekik a hétköznapi problémák megoldása. Az iskola feladata az életre való felkészítés is, mint például a bevásárlás, a háztartási feladatok vagy a különböző ügyek intézése. Azt a célt tűztük ki, hogy ezeken a foglalkozásokon az „életet” csempésszük be az órákba játékos formában. Minden évfolyamon 32 foglalkozásra dolgoztunk ki tervet, ugyanúgy, mint a többi alprogram.

Az iskolai felszereltség nem elhanyagolható tényező a program sikeressége szempontjából, elég csak a Digitális alapú alprogramot megemlíteni. Hogyan állunk ezen a téren?

Vinczéné Sós Tünde: Valóban, az eszközök fontosak, de szeretném kiemelni, hogy minden alprogrami foglalkozás megvalósítható egy átlagosan felszerelt iskolában, hiszen az alprogramok úgy lettek kialakítva, hogy ne legyen különösebb eszközigényük. Ahogy járjuk a kollégáimmal az iskolákat, azt látjuk, hogy nagyon sok iskolában megvan a megfelelő háttér, és rendelkeznek a szükséges IKT eszközökkel. Elismerem, van, ahol porfogóként funkcionálnak, de sok iskolában nagyon tudatosan, hatékonyan használják őket. Nem zárhatjuk ki ezeket az eszközöket az iskolából! A mi korosztályunk még digitális bevándorlónak számít, de a mostani gyerekek már igazi digitális bennszülöttek. Ehhez alkalmazkodnunk kell. Veszélyes lehet, ha a gyerekekre válogatás, ellenőrzés nélkül zúdulnak az információk, de ha ezeket kontrolláljuk, kellő ismeretekkel vétezzük fel őket, akkor a hasznukra válnak.

Venczelné Tardi Andrea: Személy szerint az interaktív táblát emelném ki, amelynek az a nagy előnye, hogy ha ilyen óra van, akkor ki kell menni, és a többiek előtt megoldani a feladatot. Az én generációm nem szeretett szerepelni, de ebben változást látok. A tanulók idejekorán megszokják a szereplést, így jelentősen fejlődik a kommunikációjuk.

Vinczéné Sós Tünde: Hadd pontosítsak: az alsó tagozatos diák még szeret szerepelni, de ez kamaszkorra megszokott változni. Ha viszont másmilyen szellemben neveljük a diákokat – azaz azt látják, hogy a táblánál szerepelni klassz dolog –, akkor bízhatunk benne, hogy ez később sem fog nekik problémát okozni. A csoportmunka is erről szól. A szerepek cserélődnek, mindig más fogja bemutatni a többiek előtt a feladatot. Az értékmérő az lesz igazán, amikor a mostani elsősök már ebben a szellemiségben fogják elvégezni az általános iskolát – és ha szerencsésük van, olyan középiskolába kerülnek, ahol ezt szintén támogatják. Tapasztalataink szerint azok a diákok, akik csak a középiskolában találkoznak a csoportmunkával, nehezebben tudnak hozzá alkalmazkodni.

Mennyiben könnyebb csoportban dolgozni?

Flóra Villó: Az előző és a mostani osztályfőnökünk is támogatja a csoportmunkát. Nagyon örülök ennek, mert ha egy feladat során valaki nem tud valamit, a másik kisegíti.

Bálint: Könnyebb így tanulni. Azért szeretek csoportban tanulni, mert gyakran van olyan, hogy valakinek eszébe jut valami, ami a másiknak nem. Ezek az órák azért is tetszenek, mert jobban megismerjük egymást, illetve együtt tudunk tanulni.

Vinczéné Sós Tünde: Itt is látjuk, hogy miért fontos a heterogén csoportban való differenciált fejlesztés. A gyerekek különböző helyekről érkeznek az osztályba. A DFHT-módszertan alkalmazása kapcsán fontos hangsúlyozni, hogy a gyerekek között osztályon belül lehetnek kisebb-nagyobb különbségek. Vannak, akik kapnak szülői támogatást otthon, mások nem annyit, ők ezáltal hátrányba kerülhetnek. Nekünk most ezt is kezelni kell. A csoportmunka azért is fontos, mert az életben is tudnunk kell együttműködni, közösen dolgozni. Ezt érdemes már az iskolában megtanulni.

Az is kimondott cél, hogy az iskolából hazatérve magától kezdjen el mesélni a gyerek, hogy milyen sok jó dolog történt vele aznap. Ebből szülőként mit lehet észrevenni? Többet mesélnek az iskoláról gyerekek?

Venczelné Tardi Andrea: Alapvetően nincs ezzel gond, beszédes a kislányom, persze nem tudok minden az iskolában elhangzott mondatról, de ez nem is baj.

Flóra Villó: Ha valami érdekes történt az órán, biztosan elmesélem otthon. Sőt azt is el szoktam mondani, ha egy feladat nem úgy sikerült, ahogy szerettem volna.

Fadett: Szinte mindennap majdnem minden óráról szoktam mesélni a szüleimnek, sok jó élmény ér az iskolában!

Eszterházy Károly Egyetem

A tudás univerzuma

1 EGYETEM ♦ 4 CAMPUS ♦ 5 KAR

AGRÁRTUDOMÁNY ♦ BÖLCÉSÉSZETTUDOMÁNY ♦ GAZDASÁGTUDOMÁNY
INFORMATIKA ♦ MŰVÉS-ZET ÉS MŰVÉS-ZETKÖZVETÍTÉS
PEDAGÓGUSKÉPZÉS ♦ SPORTTUDOMÁNY ♦ TERMÉSZETTUDOMÁNY
TÁRSADALOMTUDOMÁNY ♦ OSZTATLAN TANÁRKÉPZÉS

ESZTERHÁZY KÁROLY EGYETEM
3300 Eger, Eszterházy tér 1.
+36 36 520 424

UniEszterházy-EKE
felvi@uni-eszterhazy.hu

EGER

GYÖNGYÖS

JÁSZBERÉNY

SÁROSPATAK

Kérdése van?

**Keresse a Komplex Alapprogram
Országos Pedagógusképző és -továbbképző Központot!**

A Komplex Alapprogram Országos Pedagógusképző és -továbbképző Központ csapata felel a Szakmai Támogatórendszerrel, a minőségbiztosítással, a képzésszervezéssel és a szakmai tartalmak fejlesztésével összefüggő munkafolyamatok koordinálásáért, emellett bármely kérdésben szívesen áll az Önök rendelkezésére.

Amennyiben a programmal kapcsolatban további információra van szüksége, kérjük, jelezze a Központ felé!

SZEMÉLYESEN

Eszterházy Károly Egyetem
3300 Eger, Eszterházy tér 1.
326. sz. iroda

TELEFONON

(időpont-egyeztetés
személyes tájékoztatáshoz):
+36 (36) 520-400 /2325
vagy

E-MAILBEN

komplexalapprogram@uni-eszterhazy.hu

[facebook.com/Elmenysuli](https://www.facebook.com/Elmenysuli)
komplexalapprogram.hu

